YUNANİSTAN VE TÜRKİYE ARASINDA FRONTEX:

GERİ ÇEVRİLME SINIRI

FIDH - Migreurop - REMDH

Bu rapora katkıda bulunan kişiler: Katherine Booth (FIDH), Shadia El Dardiry (EMHRN), Laura Grant (Göç ve insan hakları danışmanı, FIDH), Caroline Intrand (CIRÉ-Migreurop), Anitta Kynsilehto (EMHRN), Regina Mantanika (Migreurop ile bağlantılı araştırmacı), Marie Martin (Migreurop), Claire Rodier (Migreurop), Louise Tassin (Migreurop ile bağlantılı araştırmacı), Eva Ottavy (Migreurop)

Kartografi: Olivier Clochard

Fotoğraflar: Louise Tassin and Eva Ottavy

Düzenleme ve tasarım: Alterpage

Teşekkürler:

Heyetimizle görüşme yapmayı kabul eden herkese minnettarız. Türkiye'de (Helsinki Yurttaşlar Derneği-Mültecilere Destek Programı (HYD-MDP), İnsan Hakları Derneği (İHD), Mülteci-der) ve Yunanistan'da (Yunan İnsan Hakları Derneği, Yunan Mülteci Konseyi (GCR), Hep Beraber Köyü, vb.) üye ve ortak örgütlerimize ve heyetin görevi boyunca görüşülenlere teşekkür ederiz. Bu incelemeye Avrupa Parlemantosu üyeleri Cornelia Ernst, Hélène Flautre ve Marie-Christine Vergiat ve asistanları; aynı zamanda Yunan Parlemantosu üyeleri Afroditi Stampouli ve Giannis Zerdelis, onların asistanları ve de Mytilene Belediye Konseyi tarafından verilen destekle olanak sağlanmıştır. Son olarak, heyetimizle durumlarının gerçekliğini paylaşmayı kabul eden ve bu raporda tanıklıklarının yayınlanmasına izin veren tüm göçmenlere içtenlikle teşekkür ederiz.

Bu rapor, Danimarka Uluslararası Kalkınma Ajansı (Danida), the Comité Contre la Faim et pour le Développement (CCFD-terre solidaire), Avrupa Entegrasyon ve Göç Programı (EPIM) -Avrupa Vakıflar Ağı'nın (NEF) işbirliği ile oluşturulan girişimi- ve İsveç Uluslararası Kalkınma İşbirliği Ajansı'nın (Sida) destekleriyle yayınlanmıştır. İçerikle ilgili tüm sorumluluk yazara/yazarlara aittir ve bu içerik NEF, EPIM, CCFD-terre solidaire, Danida veya Sida'nın fikirlerini yansıtmıyor olabilir.

Yunan sahil güvenlik aracı, geceyi denizde devriye gezerek geçirdikten sonra Mytilene limanına (Midilli Adası, Yunanistan) geri dönüyor (Ekim 2013)

GİRİŞ 5

Metodoloji ve araştırmada karşılaşılan zorluklar 9

Bölüm 1. Yunanistan-Türkiye sınırında Frontex: sorumluluğun reddi mi? 14

A – Bölgedeki Frontex aktiveteleri ile ilgili genel bilgiler 14

1 – Yunanistan-Türkiye sınırında bir Frontex laboratuvarı 15
2 – Frontex operasyonlarının finanse edilişi: denetim ve güvenlik sistemlerine öncelik tanımak 22
3 – Poseidon Ortak Operasyonu Harekat Planları: bilgiye sınırlı erişim ve aktör çokluğu 23

B – Ege Denizi'nde Yasadışı Uygulamalar: Kim Sorumlu? 25

1 – AB toprağına ulaşım ve denizde durdurmalar 25
'Erken Tespit' 25
Yunan sahil güvenliğinin caydırması: Sınırdan önce mi? Yunan suları içinde mi? 27
Geri itmeler 28
Sınır dışı etme operasyonlarında Yunan özel kuvvetlerinin de bulunması 31
2 – Poseidon Operasyonu çerçevesinde insan hakları ihlallerinin riskleri 33
Frontex müdahalelerinin coğrafi kapsamı 33
Denizdeki Frontex operasyonlarının amaçları 33
Uluslararası hukuku ihlal eden operasyonlar 34
'Tarama': ülkeden çıkarmaya mı geri göndermeye mi olanak sağlıyor? 35
Sorgulama: rahatsız edici bir uygulama 38
3 – İhlaller farkediliyor ama sorumluluk reddediliyor 40
"Ciddi ihlaller" hakkında prosedür 40
Yunanistan-Türkiye sınırında ihlal raporları 41
Sorumluluk konusunda netlik olmaması 43

BÖLÜM 2. Bölgedeki yetersiz yasal reformlar 48

A – Türkiye: Geçiş ülkesinde yolda kalmış göçmenler 48

1 – Türkiye'de göç politikası ve sınır yönetimi 49
Göç ve Sığınma konusunda yeni Türk Kanunu 51
Göçmenlerin alıkonulması 53
Mülteci hakları 54
2 – Türkiye şartlarında yeni kanunun uygulanması etrafındaki belirsizlikler 55
Yeni politika: uygulamaya dair yönler ve belirsizlikler 55
Türkiye'deki mülteciler: Suriye'deki savaş ve sonuçları 57
Suriyelilerin sınır dışı edilmeleri 59
Başka ülkelerden kaçan mülteciler 60
BMMYK'nın Türkiye'deki varlığı 61
3 – Avrupa modelinin ihracatı mı söz koz konusu? 62

B – Yunanistan: tökezleyen reformlar, uygulamada geriye gidişler 64
1 – Bir sığınma prosedürü oluşturmanın zorlukları 65
2 – Göçün güvenlik merkezli yönetimi 66
"Kabul" merkezleri: ismi dışında herşeyiyle alıkoyma 66
Alıkoyma merkezleri ("Ülkeden çıkarma öncesi merkezleri") ve çok uzun süreli alıkoymalar 68
3 – Yunanistan'da AB para kaynağı: Kabul etme ile kontrol karşı karşıya 71
4 – Midilli: Farklı yetkililer arasında gidip gelme 74
5 – Korint: Yunanistan'daki gözaltı şartlarının örneklemesi 76

Sonuç 77

Tavsiyeler 81

EK 1 2012'nin başından Mayıs 2014'ün başına kadar kaydedilen deniz kazaları 84

EK 2 Uzmanlar ve Ekipmanlar-2012 Poseidon Operasyonu 86

EK 3 2012 ve 2013 Poseidon Ortak Operasyonu'na (OO) Katılan Üye Devletler (ÜD) 87

EK 4 Poseidon Ortak Operasyonu: tarama-veriler 2012-2013 90

EK 5 Poseidon Ortak Operasyonu: sorgulama-veriler 2012-2013 91

EK 6 Ortak Operasyon Poseidon: Durdurma ve kurtarma 2012-2013 92

EK 7 Yunanistan'ın ortak geri dönüş uçuşlarına katılımı 92

GİRİŞ

Akdeniz'in Kuzey Doğusu uzun yıllar boyunca Avrupa Birliği'ne (AB) ulaşmak isteyen göçmenlerin ana giriş noktası olarak düşünüldü. Batı Afrika ile İspanya (İberya yarımadası ve Kanarya Adaları) arasındaki bölgede güçlendirilmiş hava ve deniz gözetleme teknikleri ve de AB sınır birimi Frontex'in konuşlanması, göç yollarının doğuya doğru kaymasına, sonuç olarak da Frontex'in bölgedeki varlığının artmasına neden oldu.

2004 yılında kurulan Avrupa Birliği Üye Ülkelerinin Dış Sınırlarının Yönetimi için Operasyonel İşbirliği Ajansı (Frontex yani "ajans"), AB göç politikasının temelinde olan "düzensiz göçü engellemek ve azaltmak" hedefini gerçekleştirmek için AB'nin dış sınırlarında uygulanan stratejinin ana araçlarından biridir.

Frontex, 2010'dan beri, Yunanistan-Türkiye sınırını operasyonlarının 'ağırlık merkezi' olarak düşünmektedir.[1] Bu sınır, ajansın aktiviteleri için bir 'laboratuvar' görevi görmektedir: ajansın deniz ve karadaki Posedion adlı opeasyonları 2011'de ilk başladığından beri düzenli olarak yenilendi, ilk bölgesel Frontex ofisi 2010'da Pire'de (Yunanistan) kuruldu ve aynı yılın Ekim ayında ilk Hızlı Sınır Muhafaza Ekipleri (RABITs) görevlendirildi.[2]

Yıllar içinde sınırdaki geçiş rotaları ajansın ve Yunan yetkililerin operasyonlarına karşılık olarak değişiklik gösterdi. Geçmişte, göçmenler Yunanistan'a genellikle ülkenin kuzeyinde yer alan Evros bölgesindeki kara sınırından girmekteydiler. 2012 Ağustos ayından beri, Türk kuruluşları kara sınırında artan kontrolün direkt sonucu olarak İzmir (Türkiye) bölgesinden Yunan adalarına doğru giden teknelerin kalkışlarında keskin bir artış gözlemlemiştir.

Frontex, 2012 yılında Yunanistan ve Türkiye arasındaki kara sınırında durdurulan göçmenlerin sayısındaki azalmayı (durdurulan kişi sayısının Ağustos ayında her hafta 2000 olmasına karşılık Ekim ayından itibaren haftada 10 kişiden az olması)[3] hoş karşılarken, aynı dönemde denizde durdurulan göç-

1 Frontex (2012) Genel Raporu 2011, s. 60.
2 Hızlı Sınır Müdahale Ekipleri.
3 Frontex Genel Raporu 2012.

men sayısı Yunan sahil güvenliğine göre 2012'nin ilk yarısında 102 iken ikinci yarısında 3280'e çıktı.[4] Ajansa göre, 2012 yılında deniz sınırında Poseidon Operasyonu kapsamında toplam 3307 durdurma kaydedildi. 2013'de bu rakam 10.427 durdurmaya yükseldi.[5]

Yunan yetkililer tarafından sağlanan rakamlar denizde giderek artan kaza sayısını gözardı ediyor gibi görünmektedir.[6] Eylül 2012 ile 2014 Mayıs ayı başı arasında en az 18 deniz kazası, 191 ölüm ve 33 kayıp kaydedildi.[7]

Kurbanların büyük bir çoğunluğu çatışmadan kaçan Suriyeli ve Afgan mültecilerdi, ki bu durum teknelerde kadın ve çocukların fazla olmasını da açıklamaktadır.

Bu trajedilerin sayısı ve tekrarlanması, sınır kontrol operasyonlarının tehlike içindeki insanları kurtarma zorunluluğunu yeterince üstlenip üstlenmediği konusunu gündeme getirmekte ve aynı zamanda uluslararası koruma talep eden insanlara karşı uluslararası yükümlülükler açısından bu operasyonların yasallığını sorgulamaktadır.

Sınırları kapamaya verilen öncelik, göçmenlerin henüz Avrupa'da kalıp kalmamaya uygun ya da bir çeşit uluslararası korumaya hakları olup olmadığına dair ayrıntılı bir araştırma gerçekleştirilmeden, ve sığınma hakkını ihlal edecek şekilde, Avrupa sularından çıkarılmasına neden oldu.

2012 yılında Hirsi Jamaa ve diğerleri İtalya davası sonucunda[8] Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) deniz yoluyla zorla geri döndürmenin ("geri itme") yasadışılığını teyit etti: hiçkimse özel durumları incelenmeden geri gönderilemez (toplu sınırdışı yasağı) ve hiçbir geri döndürme eğer o

4 "Greek islands faced with fresh wave of illegal migrants", Ekathimerini, 7 Ocak 2013; Avrupa Konseyi Palementerler Meclisi, Göç, Göçmen ve Yer Değiştirmiş Kişiler Komitesi (2013), "Migration and asylum: mounting tensions in the Eastern Mediterranean," Raportör: Ms Tineke Strik.

5 Frontex'den heyete gelen 05/03/2014 tarihli e-posta.

6 Bkz: Ek 1, 2012-2014 başı arasındaki yıllar için Deniz Kazası Listesi

7 Bu veriler gazete yazılarından ve "Geri itilmiş: Yunan-Türk kara sınırında ve Ege Denizi'nde mültecilere karşı sistemetik insan hakları ihlalleri" raporunun özetinden alınmıştır, Pro Asyl, 2013, s. 33. Kronoloji Mayıs 2014 başına kadar güncellenmiştir. Resmi verilerin yokluğunda, Ege Denizi'deki tüm deniz kazalarını yansıtmaz. Ölüm ve kaybolmaların sayısı özellikle belirsiz kalmaktadır. Eylül 2012'den Mayıs 2014 başına kadar belgelenmiş deniz kazalarının listesi bu raporun Ek'inde bulunabilir.

8 AİHM, Hirsi Jamaa ve Diğerleri/İtalya (Başvuru No. 27765/09), 23 Şubat 2012.

Yunan sahil güvenliği ulusal merkez binası, Pire, Ekim.

kişi insanlık dışı veya onur kırıcı bir muameleye maruz kalma riski taşıyorsa gerçekleşemez. Ancak son zamanlardaki birçok rapor tekneler dolusu göçmenin Yunan sularından Türk sınırlarına doğru çoğu zaman şiddet kullanarak geri itildiklerini belgelemektedir. Tekneleri Yunan sularına girmekten "caydırmak" için kullanılan teknikler de aynı mantığı izlemektedir.

Yunanistan ve Türkiye'de geniş kapsamlı yasal reformlar gerçekleşmesine rağmen Yunanistan-Türkiye sınırında göçmen haklarının ihlal edildiğine yönelik, birçok sivil toplum kuruluşunun (STK) raporlarıyla da desteklenen, iddialar devam etmektedir. Temel hak ihlalleri, insanlık dışı ve onur kırıcı gözaltı

şartları[9], sığınma hakkı ihlalleri, Yunan sahil güvenliği tarafından alıkoyma ve Türkiye'ye zorunlu geri döndürmeyi içermektedir.[10] Avrupa Konseyi[11], Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı[12] ve Birleşmiş Milletler Göçmenlerin İnsan Hakları Özel Raportörü[13] de bu sınırda işlenen insan hakları ihlalleri hakkında ciddi endişelerini dile getirdiler. Yunanistan ve Türkiye tarafından başlatılan reformlar hoş karşılansa da çok sayıda sorun devam etmektedir.

İlk olarak, bu yeni yasal çerçevelerin uygulanması etrafındaki belirsizlikler, iki ülkede de uzun yıllardır belgelenen sistemle ilgili eksikliklere verilen bu karşılığın sınırlarını ortaya çıkarmaktadır. İkinci olarak, bu reformların gerçek niyeti sınır gözetimi ve göç akımının yönetimiyle ilgili Avrupa Birliği tarafından belirlenen hedeflere uymaktır: göç yönetimi üzerine Yunan harekat planının onaylanması[14] ve 2013 Aralık ayında bir geri kabul anlaşmasının imzalanmasını sağlamak için Türk yasalarının Avrupa yasal çerçevelerine daha uyumlu hale getirilmesi bu hedefler içindedir. Bunlar, farzedilen işlevi Yunanistan ve Türkiye'de göçmenlerin daha iyi kabulünü sağlamak ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları tarafından kınanan çeşitli ihlalleri hedef almak olan reformların sınırlarının göstergesidir.[15]

Akdeniz'in iki tarafından birden gelen reform haberlerine rağmen, güvenlik düşünceleri ve düzensiz göçü durdurma isteği gerçek bir kabul politikasının uygulamaya konmasından daha baskın olmaya devam ederken Frontex operasyonlarının yürütüldüğü bağlam budur.

Frontex üzerine yapılan araştırma ve ajansdan alınan Poseidon harekat planlarına dayanarak, bu rapor, göçmenlere karşı yapılan ciddi ve kanıtlanmış

9 Médecins Sans Frontières (2014) "Invisible suffering. "

10 Pro Asyl (2013) "Pushed-Back: Systematic human rights violations against refugees in the Aegean Sea and at the Greek-Turkish land border," Uluslararası Af Örgütü (2013) "Frontier Europe : Human rights abuses on Greece's border with Turkey."

11 a.d.e. 4

12 AB Temel Haklar Ajansı (2013) Fundamental rights at Europe's southern sea borders (özet).

13 Birleşmiş Milletler Göçmenlerin İnsan Hakları Özel Raportörü (2013) "Regional study: management of the external borders of the European Union and its impact on the human rights of migrants" ve Yunanistan ve Türkiye için ilave görev.

14 Avrupa Birliği Konseyi Genel Sekreterliği, 10327/13, 3 Haziran 2013.

15 AİHM, M.S.S./Yunanistan ve Belçika (N° 30696/09), 21 January 2011; ECtHR, Ghorbanov ve Diğerleri/ Türkiye (N° 28127/09), 3 Aralık 2013; AİHM, Abdolkhani ve Karimnia/Türkiye (N° 30471/08), 22 Eylül 2009.

insan hakları ihlalleri zemininde düzensiz göç ile 'savaşmak' isteyen bir sisteme Frontex'in katılması ve dolayısıyla AB'nin de dahil olması etrafındaki şartları gündeme getirir.

Uluslararası İnsan Hakları Federasyonu (FIDH), Migreurop ve Avrupa-Akdeniz İnsan Hakları Ağı (EMHRN) – Frontexit kampanyasının üyeleri olarak[16]— Frontex, Yunanistan ve Türkiye'nin bu AB sınırındaki işbirliğini ve bu işbirliğinin göçmenlerin insan hakları üzerindeki etkisini incelemek için 29 Eylül 2013'den 12 Ekim 2013'e kadar ortak bir inceleme yürüttüler.

Bu raporun iki ana hedefi bulunmaktadır. İlk olarak, Yunanistan-Türkiye sınırında Frontex'in konuşlanması üzerine açık ve ayrıntılı bilgi sağlamayı ve Frontex aktivitelerinin insan hakları üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlar. İkinci olarak, göçmenlere karşı yapılan ciddi ve kanıtlanmış insan hakları ihlalleri zemininde düzensiz göç ile savaşmayı amaçlayan bir sisteme Frontex'in katılımını ve onun aracılığıyla da AB'nin dahil olmasını gündeme getirir. **Araştırma, ajansın operasyonlarındaki ciddi izlenebilirlik ve şeffaflık sorunlarına –ki bu sorunlar 2011'de "temel haklar stratejisi"nin benimsenmesiyle çözümlenmemiştir— vurgu yapar.**

Metodoloji ve araştırmada karşılaşılan zorluklar

Bu rapor 2012 sonbaharıyla 2014 ilkbaharı arasında Frontexit kampanyasıyla yazışmaları vasıtasıyla direkt olarak Frontex'den alınan bilgilere dayanır.

Aynı zamanda 29 Eylül ile 12 Ekim 2013 tarihleri arasında gerçekleşen iki haftalık araştırma inceleme gezisi boyunca Türkiye ve Yunanistan'da toplanan bir dizi tanıklık ve gözleme dayanır. Üç katılımcı örgütün yetkililerinden oluşan heyet, bu görevi her iki ülkedeki STK'ların desteği ile gerçekleştirdi (Türkiye'de Helsinki Yurttaşlar Derneği-Mültecilere Destek Programı (HYD-MDP), Mülteci-der, İnsan Hakları Derneği-İHD; ve Yunanistan'da da Yunan İnsan Hakları Derneği, Yunan Mülteci Konseyi, Hep Beraber Köyü).

16 Bkz. Frontexit kampanyasının web sayfası.

Toplanan bilgilerin çoğu genel halkın kolaylıkla ulaşabileceği bilgiler değil. Ulaşılabilse bile bu bilgiler çoğu zaman teknik ya da kafa karıştırıcı yapılarından dolayı (ikilemler, kısaltmaların kullanılması, vb.) kolay anlaşılabilir değil.

Frontex'den istenen belgelerden bazıları ajans tarafından sağlanmadı, ancak örgütlerin 2012 yılının Poseidon Operasyonu harekat planlarının bazı bölümlerine erişimleri oldu. Bu planların içerdikleri bilgiler bu raporda incelenen birçok soruyu gündeme getirdi.

Alan çalışması bu bilgileri tamamlamakta ve Türkiye ve Yunanistan'daki göç politikasını ve sınır kontrolünü daha geniş bir çerçeve içine yerleştirmektedir.

Farklı ülkelerde kullanılan farklı isimler sebebiyle duruma açıklık getirmek için ama aynı zamanda kendi pozisyonumuzun da bir yansıması olarak, rapor hapsedilme mekanlarından "alıkonulma merkezleri" olarak bahsetmektedir. Göçmenler idari bir karar sonucu bir sınır dışı etme merkezinde de tutulsalar (Yunanistan'ın "ülkeden çıkarma öncesi merkezi" örneğinde olduğu gibi), vardıkları bölgede kimlik belirleme amacıyla bir "kabul etme" merkezinde de tutulsalar hatırlanmalıdır ki bu mekanlar herşeyden önce özgürlükten mahrum etme mekanlarıdır.

Türkiye ve Yunanistan'daki göçmenlerle[17] ve Yunan sahil güvenliğinin çeşitli bürolarıyla, Yunanistan ve Türkiye'deki Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) Bürosu ile, Ankara'daki Uluslararası Göç Örgütü (IOM) ile, yerel göçmen hakları örgütleriyle, Avrupa Komisyonu'nun Türkiye'deki temsilcileri ve Pire'deki (Yunanistan) Frontex bürosuyla bir kısmı yarı yapılandırılmış bir kısmı da gayrıresmi görüşmeler yapıldı.

Amigdaleza, Filakio, Sakız Adası, Midilli Adası ve Korint'deki Yunan merkezlerine girmek için birçok izin isteğimize karşı Yunan yönetiminin sessiz kalmasına rağmen, yerel aracıların desteğiyle Midilli ve Korint'deki kabul etme merkezlerine erişim sağlayabildik.

Ancak, Yunan Ticari Filo ve Ege Denizi Bakanlığı'ndan (Denizcilik Bakanlığı) görüşmeler için istenen izinlere red cevabı alındı ve dolayısıyla heyet Sakız ve Midilli Adaları'nda Yunan sahil güvenliği ile görüşme yapamadı. Midilli Adası'nda Poseidon Ortak Operasyonu'na katılan operasyonel görevlilerle (Frontex ve üye

17 Yunanistan'da 30 ve Türkiye'de 39 görüşme.

ülkelerden misafir görevliler) görüşme istekleri de geri çevrildi. Heyet, sahil güvenlik merkezinde bir Frontex temsilcisinin[18] yanı sıra Pire'deki Frontex bürosunun koordinatörüyle görüşebildi.

Sınır kontrollerinden sorumlu Türk yetkilileriyle görüşmek ve Edirne ile İzmir'deki alıkoyma merkezlerini ziyaret etmek için defalarca yenilenen talepler kabul edilmedi.

18 Ticari Filo ve Ege Denizi Bakanlığı yetkisi altında.

Tekzip

Bu raporun içindeki bilgiler Frontex'e e-posta aracılığıyla yollanan sorulardan ve yine e-posta ile alınan cevaplardan elde edildi. Her e-postanın sonunda aksi açıkça belirtilmediyse paylaşılan bilgilerin ve aktarılan belgelerin bir sorumluluk yaratmayacağına ve bu bilgileri yaymanın yasak olduğuna dair bir tekzip yazısı görüldü.

"TEKZİP: Bu e-posta mesajı, ekte gönderilenler de dahil olmak üzere, içeriği açıkça aksini belirtmediği sürece otomatik olarak Frontex için herhangi bir taahhüt oluşturduğu şeklinde yorumlanamaz. Bu mesaj sadece gönderilen kişinin/kişilerin kullanımı için düşünülmüştür. Bütününün ya da bir parçasının herhangi bir şekilde izinsiz açıklanması, kullanımı veya yayılması yasaktır. Eğer bu e-postayı yanlışlıkla aldıysanız, lütfen derhal gönderen kişiye bildiriniz ve bu e-postayı sisteminizden siliniz."

Frontexit kampanyasının üye örgütleri Frontex ajansı Avrupa Birliği'nin diğer tüm organları gibi belgelerin halka açılması konusunda 1049/2001 sayılı Yönetmeliğe ve Frontex Yönetim Kurulu'nun bu yönetmeliğin ajansa uygulanması ile ilgili 19 Şubat 2014'de kabul edilen 3/2014 sayılı kararına tabi olduğunun altını çizer. Bu metinlerdeki telif hakkı ile ilgili maddeler gazetecilerden ya da STK'lardan gelen isteklere verilen bir cevap için geçerli değildir.

YUNANİSTAN-TÜRKİYE SINIRINDA FRONTEX

Bölüm 1.
Yunanistan-Türkiye sınırında Frontex: sorumluluğun reddi mi?

A – Bölgedeki Frontex aktiveteleri ile ilgili genel bilgiler

Frontex olarak bilinen Avrupa Birliği Üye Ülkelerinin Dış Sınırlarının Yönetimi için Operasyonel İşbirliği Ajansı 26 Ekim 2004'de[19] bir Avrupa yönetmeliğiyle oluşturulmuştur ve 2005'den beri faaliyet göstermektedir. Frontex, kara deniz ve hava sınırlarında ortak operasyonlar, **ortak geri döndürme operasyonları, araştırma ve bilgi paylaşımı (Eurosur sisteminin yönetimi[20]) vb. gibi birçok aktivite alanı aracılığıyla "Avrupa sınırlarının yönetimini destekler, koordine eder ve geliştirir."[21]**

Bu ajansın amacı AB üye devletlerine sözde düzensiz göç ile daha etkili savaşmaları için destek vermektir. 2011 Ekim ayında Frontex'i kurulmasını sağlayan yönetmelik, ajansın operasyonel kapasitesini güçlendirmek ve temel haklara saygı açısından daha kuvvetli güvenceleri dahil etmek adına değiştirildi.[22]

2009'da göç yolları Türkiye'ye doğru (Batı Afrika'nın güney İspanya'ya olan sınırında ve Kanarya Adaları açıklarında artan gözetime tepki olarak) yer değiştirdiğinden beri Frontex'in doğu Akdeniz'deki varlığı güçlendi.

---

19 Yönetmelik (AB) No. 2007/2004.

20 "Eurosur, tam kontrol fantezisi " ("Eurosur, le fantasme du contrôle total, available in French) Migrations Magazine, Mart 2013.

21 Frontex, misyon ve görevleri, Ajansın website'sinde bulunabilir.

22 Yönetmelik (AB) No. 1168/2011.

Ajansın çalışmalarının bir laboratuvarı haline gelen bu bölge ilk hızlı müdahale operasyonlarının yanı sıra ajansın ilk operasyonel bölge ofisinin olduğu yerdir. 2011'den beri Poseidon ortak operasyonu Avrupa'ya giden göçmenlerin ana giriş noktası olduğu düşünülen Yunan kara ve deniz sınırlarında kalıcı bir şekilde görevlendirildi. Bu bölüm Yunanistan-Türkiye sınırındaki Frontex aktivitelerinin yapısını, fonların kaynaklarını ve paylaştırılmasını, ve Poseidon harekat planlarını incelemektedir.

Frontex uzun yıllardır Yunanistan'da faaliyet göstermekte ve şimdi de birçok göçmenin geçiş noktası olan Türkiye'ye artan bir ilgi duymaktadır. 2012 Nisan ayında Türkiye ile yapılan bir anlaşma gelecekteki işbirliği için temelleri atmıştır ancak Türk yetkilileri ajansın topraklarında konuşlanmasına isteksiz kalmaktadır.[23]

1 – Yunanistan-Türkiye sınırında bir Frontex laboratuvarı

Yunanistan Avrupa Birliği'ne girişin ana noktası olarak düşünülmeden önce bile,[24] ajans doğu Akdeniz'e özel bir ilgi gösteriyordu. 2007 ile 2010'un başı arasında, Ege Denizi'ndeki adalarda ve Yunanistan-Türkiye kara sınırının güney tarafında varlığını[25] Pire operasyonel ofisi de dahil olmak üzere çeşitli operasyonel araçları (temsilciler, teçhizat, vb.) kullanarak artırdı.

2009 yılında Frontex, Yunan yetkililere göçmenlerin ülkeden çıkarılması konusunda destek sağlamayı amaçlayan bir **pilot proje** olan **Attica**'yı[26] başlattı. Bu proje şu konularda yardımcı oldu: 'tarama' için uzmanlar sağlamak (göçmenlerin menşei ülkelerini belirlemeye yönelik bir uygulama), sahte belgeleri inceleme ve farketme konusunda eğitim düzenlemek, üçüncü ülkelerin elçilikleriyle işbirliğine yardımcı olmak, dönüş uçuşlarının koordinasyonuna olanak sağlamak, vb. Attica projesi başladığından beri her sene yenilendi.

23 Ankara, Türkiye'de Avrupa Komisyonu delegasyonuyla görüşme, 30 Eylül 2013.

24 "Fortress Europe: Have border controls worked? An interactive guide," The Guardian, 13 Ocak 2014.

25 Frontex (2011) "RABIT Operation 2010 Evaluation Report."

26 Bkz. Uluslararası Af Örgütü & ECRE (2010) "Briefing on the Commission proposal for a Regulation amending Council Regulation (EC) 2007/2004 establishing a European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union (FRONTEX)"

Personnel and equipment available to Frontex (2014)

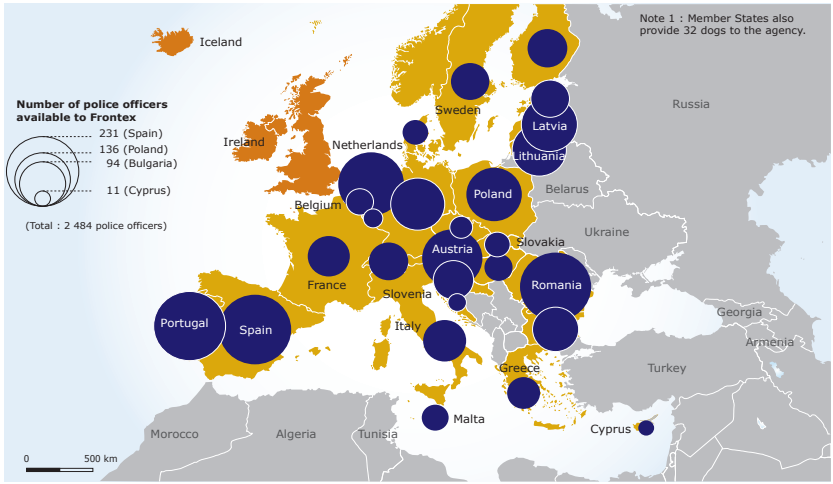

States which participate occasionally in Frontex operations and do not make police officers or equipment available to the agency

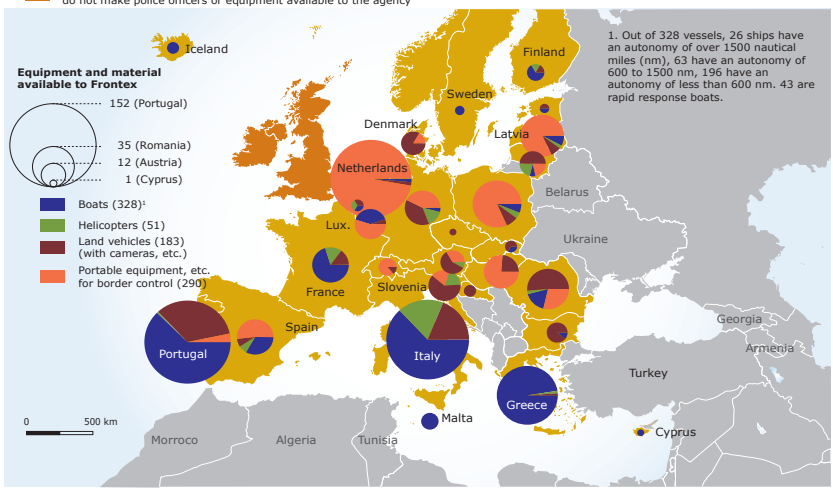

Source: Frontex (2014) *Annual Information on the Commitments of the Member States to the European Border Guard Teams and the Technical Equipment Pool*, 19 p.

Use of equipment: forecast for 2014

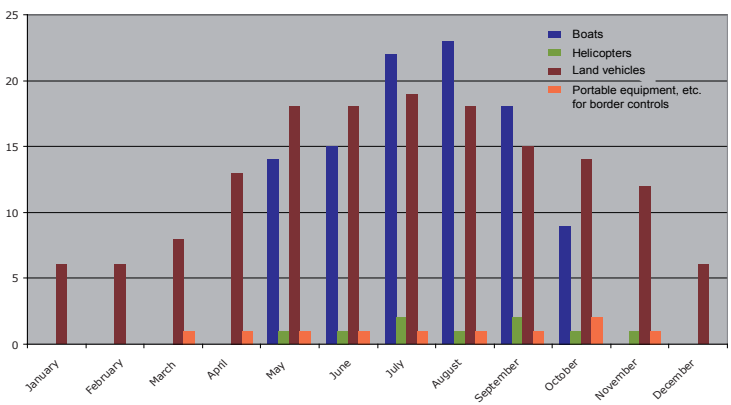

2010 yılının Ekim ayında, Yunanistan'a Türkiye ile olan kara sınırından ulaşmaya teşebbüs eden göçmenlerin sayısındaki artışı takiben, Yunanistan sınırlarını kontrol etmek için AB'den daha fazla destek istedi.[27] Hızlı Sınır Muhafaza Ekipleri'nin (RABIT) müdahalesini talep etti. Frontex, ilk RABIT'leri Orestiada ve etrafındaki bölgelere Kasım 2010'dan Mart 2011'e kadar yardım sağlamaları, bu dört ay boyunca 'istisnai' bir durumla başetmeleri için yolladı.[28] Frontex'e göre,[29] 26 Üye Devlet tarafından sağlanan 175 sınır kontrol uzmanı Yunanistan'a (göç yolları ile ilgili bilgi toplama amacıyla) 'tarama' yapmakta ve bu süre boyunca yapılan sorgulama görüşmelerinde yardımcı oldu.[30]

1 Ekim 2010'da, ajansın Varşova'daki genel merkezi dışındaki ilk Frontex Operasyon Ofisi (FOO) Yunanistan'ın Pire limanında açıldı. Ofisin amacı bölgedeki Frontex varlığının verimliliğini değerlendirmek ve bölgedeki ihtiyaçların saptanmasını geliştirmektir. Ofis, kararların alındığı Varşova genel merkezinin direkt yetkisi altındadır. FOO'nun henüz kendi operasyonel teçhizatı yoktur ve bu açıdan üye ülkelerin yardımına güvenmektedir. Ancak 2011'de yapılan reformdan beri, ajansın kendi teçhizatını satın alacak ya da kiralayacak kapasitesi vardır. FOO Yunanistan merkezli olsa da yetki alanı Poseidon operasyonu altında bölgeseldir; İtalya ve Bulgaristan gibi diğer AB Üye Ülkelerini de kapsamaktadır.[31] Bu rapor Yunanistan'daki operasyonlara odaklanmaktadır.

FOO'ya her sene ihtiyaca göre bir düzineye kadar Frontex görevlisi[32] sağlanır (2012'de 7 kişi; 2013'de 10 kişi[33]). Birçok durumda bu görevliler, misafir görevlilerin[34] yerleşmesini koordine etmek, teknik teçhizatı kurmak ya da 'tarama' ve 'sorgulama' aktivitelerini güçlendirmek için sahaya gönderilirler. Göz

27 "Frontex to Deploy 175 Specialist Border-Control Personnel to Greece," Frontex Basın Bildirisi, 29 Ekim 2010; "Frontex and the RABIT operation at the Greek-Turkish border," Avrupa Komisyonu Basın Bildirisi, 2 Mart 2011.

28 Yunanistan-Türkiye sınırındaki bu konuşlanma 2 Kasım 2010'da başlangıç olarak iki aylık bir süre için başadı 2 Mart 2011'e kadar yenilendi.

29 "Frontex and the RABIT operations at the Greek-Turkish border," Avrupa Komisyonu Basın Bildirisi, 2 Mart 2011.

30 Bkz. Aşağıda sorgulamalar hakkındaki bölüm.

31 Operasyonlar aynı zamanda Kıbrıs ve Malta'ya doğru genişletilebilir. FOO Koordinatörü Grigorios Apostolou ile görüşme, 11 Ekim 2013.

32 Ajans personeli.

33 Heyetin 6 Ekim 2013'de gönderdiği mektuba FOO'nun 10 Ekim 2013'de verdiği cevap.

34 Misafir görevliler Avrupa Birliği üye devletleri tarafından gönderilir.

önünde bulundurulmalıdır ki FOO bir 'uzmanlaşmış şube'dir,[35] en başta pilot proje olarak düşünülüp 2013'ün sonunda kalıcı bir Frontex yapısı olmuştur.

FOO aktiviteleri, Poseidon Operasyonu içinde bölgesel bir ölçeğe uygulanan muhtemel Frontex müdahalelerinin tüm yönlerini kapsamaktadır:[36]

– Ortak operasyonların oluşumuna, özellikle de sınır gözetimi ve denizde gerçekleşen alıkoymalarda, katkıda bulunmak (uluslararası koordinasyon merkezlerine yardım);

– Operasyonların planlama ve değerlendirilmesine katkıda bulunmak (ortak operasyonlar üzerine raporlar);

– Göçmenlerin geri gönderilmesi ile ilgili aktiviteler de dahil olmak üzere sınır yönetimini takviye etmek;

– Bilgi toplama ve risk analizi için değerlendirme;

– Operasyonel koordinasyon ve bilgi toplamak için Poseidon Operasyonu'na dahil olan tüm Üye Ülke aktörlerinin (Yunanistan, İtalya, Bulgaristan, Malta ve Kıbrıs) içinde olduğu bir ağ kurmak.

2011'den beri Bölgesel Poseidon Programı, Yunan ve Bulgar kara sınırları yanı sıra Yunan deniz sınırlarını da koruyan sürekli bir ortak operasyon haline geldi. Poseidon Kara Ortak Operasyonu, RABIT'inkiyle aynı hedeflerle oluşturuldu. Frontex'e göre, 2011 Poseidon Deniz Ortak Operasyonu "Libya'dan muhtemel göç akımı"na[37] cevap vermek için oluşturuldu ve Ege Denizi'nde Girit'in de içinde olduğu Yunan adaları etrafında konuşlandı.

2011 senesi itibariyle Frontex'in neredeyse beş yıllık varlığına rağmen, bu bölge, İtalyan adası Lampedusa ile birlikte göçmenlerin AB'ye düzensiz girişi için ana noktalardan biri haline geldi.

2012'de Poseidon Kara ve Deniz Ortak Operasyonları yenilendi. Buna parallel olarak, Yunanistan iki ulusal operasyon başlattı: Aspida ("kalkan") Operasyonu ve Xenios Zeus Operasyonu. Bunlara Türkiye ile kara sınırındaki 2012'nin sonunda biten duvar inşaatı da eklenebilir.

35 Frontex Yönetmeliği'nin 16. Maddesi.

36 Heyetin 13 Kasım 2013'de gönderdiği mektuba Frontex'in 23 Aralık 2013'de verdiği cevap.

37 "Update to Joint Operation Poseidon 2011", Frontex, 26 Mart 2011.

Bu gelişmelerin birleşimi 2012 yazının sonu itibariyle Evros bölgesine gelişlerde önemli bir azalmaya yol açtı. Geliş sayısı 2012'de Ağustos'un ilk haftasında haftalık 2000'den aynı yılın Ekim ayında haftalık 10'a düştü.[38]

Kara sınırı girişinde artan engeller sonucu, göçmenler gittikçe Ege Adaları[39] üzerinden geçen daha tehlikeli deniz rotasına başvurdular. Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi tarafından yayınlanan bir rapora[40] göre, Yunan deniz sınırında 2012'de Ocak ile Temmuz ayları arasında 102 kişi alıkonulurken, Ağustos ile Aralık 2012 arasında 3280 kişi alıkonulmuştur.

Poseidon Kara ve Deniz Operasyonlarına ek olarak, Frontex **kara ve deniz merkez noktalarını** da koordine etmektedir. Bunlar, yerel yetkililerle daha iyi ilişkiler kurmak için üye ülkelerden genellikle az sayıda uzmanın görevlendirildiği göç 'sorunlu bölge'leridir.[41]

Yıllar içinde Frontex'in Yunanistan'a müdahale araçları değişim gösterdi. FOO Koordinatörü Grigorios Apostolou'ya göre, bölgede başlangıç müdahalesi neredeyse her zaman sınır kontrolü ve gözetlemesi, tarama ve sorgulama üzerinden operasyonel aktiviteler şeklindeydi. Ancak, büyük oranda Frontex'in "temel haklar stratejisi"ni benimsemesi yüzünden, **ajans 2011'den beri daha çok kapasite-geliştirici aktivitelere odaklandı.**[42]

Frontex, AB seviyesinde ortak dönüş uçuşlarını koordine etmektedir, buna göre sınır dışı edilme emri alan göçmenler çeşitli üye ülkelerden uçuşu düzenleyen üye ülkeye gönderilirler, bundan sonra göçmenler bir uçağa transfer edilip üçüncü bir ülkedeki hedef havaalanına gönderilirler. Yunanistan, özellikle de Nijerya, Gürcistan ve Pakistan'a olan uçuşlarda,[43] bu programa dahil olmaktadır. Ajansa göre sadece hedef ülkelerin vatandaşları sınır dışı edilmektedir. Ajans bu operasyonlar çerçevesinde hiç bir kazanın bildirilmediğini belirtmektedir.[44]

38 a.g.e. 3

39 Temel olarak Midilli, Samos, Symi, Farmkonissi ve Dodecanese Adaları.

40 Migration and asylum: mounting tensions in the Eastern Mediterranean, PACE, Avrupa Konseyi, 23 Ocak 2013.

41 FOO Koordinatörü Grigorios Apostolou ile görüşme, 11 Ekim 2013.

42 FOO Koordinatörü Grigorios Apostolou ile görüşme, 11 Ekim 2013.

43 Bkz. Ek.

44 Frontex Ajansı'ndan Frontexit Kampanyası'na mektup, 5 Eylül 2013.

Frontex, bölgesel düzeyde Avrupa İltica Destek Ofisi, Avrupa Komisyonu, Temel Haklar Ajansı vb. bazı **uluslararası ve Avrupa organizasyonları ile işbirliği içinde çalışmaktadır.**

Son olarak, Avrupa Birliği'ne üye olmayan devletlerle işbirliği kapsamında, ajans 28 Mayıs 2012'de Türkiye ile Mutabakat Zaptı imzalamıştır.[45] Üç sayfalık belge, bilgi alışverişi, ortak geri gönderme operasyonlarına katılma olasılığı, sınır yönetiminin eğitimi ile araştırma ve gelişimi sağlamaktadır. Bu mutabakat zaptı şu anda uygulanmaktadır.

FOO Müdürü'ne göre "mutabakatın pratikte nasıl uygulanacağını belirlemek üzere yüksek düzeyli toplantılar yapılmaktadır."[46] FOO müdürü heyetimize Frontex'in uzun yıllardır Yunanistan ve Türkiye arasındaki ortaklığı güçlendirmek ile alakalı olduğunu ve iki ülkenin operasyonel düzeyde iyi bir işbirliği geliştirdiğini söyledi. Bildiri imzalandığından beri, Yunanistan ve Türkiye Evros bölgesinde birçok yüksek düzeyli toplantı düzenledi ve şu anda hergün iletişim kurmaktadırlar. Frontex bu toplantılara hem gözlemci hem aracı olarak katıldı.

Avrupa Komisyonu Türkiye delegasyonunun temsilcisi Erwan Marteil ile yapılan bir görüşmede, işbirliğinin koşullarının muğlak kaldığı görüldü. Heyetin Türk yetkililerin bu konudaki görüşlerini alması mümkün olmadı. Dışişleri Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığı'na defalarca yöneltilen toplantı isteklerine cevap alınamadı ya da vekillerin müsait olmadığı gerekçesiyle reddedildi. Heyet, bildirinin uygulanmasını yürüten kişilerle görüşemedi. Ankara'daki Avrupa Birliği delegasyonuna göre, Türkiye daha çok Frontex iştirakı görme konusunda acele etmemektedir. Yine de, son yıllardaki bazı gelişmeler –sınır kontrolünü güçlendirmek için Türkiye tarafından alınan önlemler ve IOM tarafından verilen eğitimler (sınır yönetiminde işbirliği, bilgi toplama, risk analizi) gibi—AB ile Türkiye arasındaki çalışmaların uyumuna gelecek yıllarda bu iki kuruluş arasındaki ortaklığı güçlendirme açısından olanak sağlamıştır.[47]

45 Memorandum of Understanding between Frontex and the Turkish Ministry of Foreign Affairs, Statewatch, Nisan 2012.

46 FOO Koordinatörü Grigorios Apostolou ile görüşme, 11 Ekim 2013.

47 Uluslararası Göç Örgütü (IOM), iddialı bir reform projesini (bkz.Bölüm 2 A) ve bilgi toplama ve risk analizi ile ilgili metodolojik çerçevelerin benimsenmesini destekledi. IOM, Türkiye ve komşuları (Balkan ülkeleri, Bulgaristan) arasında sınır yönetimi işbirliği ile ilgili atölyeler ve seminerlerine olanak sağladı. IOM-Ankara, bu atölyelerin Batı Balkanlar'da Frontex bölgesel ağı çerçevesinde ve Frontex ile IOM arasında 2008'de imzalanan işbirliği anlaşmasının desteğiyle organiza edildiğini doğruladı.

Mytilene limanında (Midilli Adası) Yunan sahil güvenlik binası, Ekim 2013.

Türkiye'nin Mayıs 2012'de Frontex ile Mutabakat Zaptı ve Aralık 2013'de AB ile geri kabul anlaşması imzalaması bu bağlamda anlaşılmalıdır. Bu iki anlaşmanın da operasyonel içeriği ve hayata geçirilmesi hala tanımlanmadı. Ancak bunlar, AB ile bu bölgedeki komşuları arasındaki bağları tanımlayan, yani düzensiz göçmenlere karşı korunma ve risk analizlerine bağlı olarak göç ve sınır yönetimi metotlarını dışa açan bir görev kapsamı dahilinde yapılacak işbirliğinin güçlü politik işaretlerini oluşturmaktadır.

2 – Frontex operasyonlarının finanse edilişi: denetim ve güvenlik sistemlerine öncelik tanımak

2007'den 2013'e kadar, Dış Sınırlar Fonu[48] Frontex operasyonlarına katılan AB üye devletlerine parasal desteğin büyük kısmının kaynağı idi. Bu fon şu anda İç Güvenlik Fonu (ISF) olarak bilinen yeni 2014-2020 Avrupa mali çerçevesi içine dahil edildi.[49]

Deniz sınırlarının gözetiminden sorumlu Yunan sahil güvenliği daire başkanı Kostantinos Karagatsos'a göre, Yunanistan'daki bütçenin çoğu teçhizat, personel ve teknelerin bakımından çok sistemleri, gözetimi ve sınır güvenliğini oluşturmaya ve birleştirmeye ayrıldı.[50]

Parasal kaynağı kullanma önceliklerindeki bu eğilim AB'nin gözetim ve güvenlik teknolojilerine yatırım yaparak sınır kontrolünü dışsallaştırma eğiliminin bir yansımasıdır.[51] Bu değişim 2 Aralık 2013'den beri aktif olan Avrupa'nın dış sınırlarının gözetimi sistemi Eurosur'un hayata geçirilmesi çerçevesine dahildir.[52]

Yunanistan örneği, özellikle de Poseidon ortak operasyonları, bu eğilimi ve basının[53] Avrupa Komisyonunu, savunma ve güvenlik sektöründeki şirketleri ve Frontex'i de içine alan "büyük iş" olarak tanımladığı ekonomik etkisini göstermektedir:

---

48 Avrupa Parlamentosu ve Konseyi'nin 23 Mayıs 2007 574/2007/EC sayılı kararı Dış Sınırlar Fonu'nu 2007-2013 süresi için Dayanışma ve Göç Akımları Yönetimi genel programının parçası olarak oluşturur.

49 2014-2020 dönemi için Avrupa Komisyonu önceki bütçeyle karşılaştırıldığında iç işlerine ayrılan bütçeye yaklaşık %40 oranında bir artış teklif ediyor. Buna parallel olarak, fonlar birleştiriliyor: Sığınma, Göç ve Entegrasyon Fonu (AMIF) ve İç Güvenlik Fonu (ISF). Bkz. AB'nin İçişleri internet sitesi.

50 Yunan sahil güvenliği, deniz sınırları gözetimi daire başkanı Kostantinos Karagatsos ile görüşme, 10/10/2013.

51 "Avrupa Güvenlik Araştırma Programı'nın (ESRP) 2004'de ortaya çıkışıyla Avrupa sınırlarının güvenliği üzerine bu yeni doktrinin temelleri ortaya çıktı. Bu program sınır kontrolünün militarize edilmesine odaklanan politik ve ekonomik çıkarların birleştiği bir platformdur. ESRP programı daha sonra 7. Araştırma ve Teknoloji Geliştirme Çerçeve Programı'na 2007-2013 için dahil olacaktır," Fotiadis A.: "Avrupa sınırlarında yeni bir sınır kontrolü mimarisi ortaya çıkıyor," 2 Ocak 2014.

52 "Eurosur kicks off: new tool to save migrants' lives and prevent crime at the EU borders," Avrupa Komisyonu Basın Bildirisi, 29 Kasım 2013.

53 "Closing Europe's borders becomes a big business," IPS News, 9 Ocak 2013.

"Frontex, ulusal ajansların da olası müşteri olarak katıldığı teçhizat gösterimlerine katılmaları için silah ve güvenlik ekipmanları üreticilerine ajansın ödeme yaptığını doğruladı. (…) Şirketler Ekim 2011'de Aktio,[54] Yunanistan'da Uzaktan Kumandalı Hava Aracı (Drone) gösterimlerine katıldılar." [55]

3 – Poseidon Ortak Operasyonu Harekat Planları: bilgiye sınırlı erişim ve aktör çokluğu

Harekat planları ortak operasyonlarda ajansın, Ev Sahibi Devletin ve Avrupa'dan ya da Avrupa dışından katılımcı ülkelerin müdahale kurallarını tanımlar. Çoğunlukla harekat planının spesifik yönleri hakkında detayları veren birçok ek, plana eşlik eder.

Ortak operasyonlar, Frontex'in risk analiz raporları ve önceden belirlenmiş sınır bölgesinin belirli ihtiyaçları doğrultusunda Frontex, Ev Sahibi Üye Devlet, Avrupa'dan ya da Avrupa dışından katılımcı üye ülke ve ilgili Schengen ülkeleri[56] tarafından hazırlanır. Operasyonlar, amacı, müdahale bölgesini, koordinasyonu ve kullanılan kaynakları belirten spesifik ortak harekat planları (HP) çerçevesinde yürütülür.

Avrupa Parlamentosu, Avrupa Konseyi ve Avrupa Komisyonu'nun belgelerinin halka açık olması ile ilgili Avrupa kurallarına[57] uygun olarak, bu harekat planları ve ekleri istekte bulunulduğunda halka açık hale getirilmelidir. Ancak gerçekte sadece tamamlanmış operasyonlarla ilgili olan belgeler, onların da sadece bazı bölümlerine bakılabilmektedir. Ekim 2013'deki bir yazışmada Frontex bilgiye erişimdeki kısıtlamaları haklı göstermek için kamu güvenliği, savunma, askeri güvenlik ve uluslararası ilişkiler alanında kamu yararı kavramına sığınmaktadır.[58]

Sonuç olarak, heyet 2012 Poseidon Deniz Harekat Planı'nın bazı bölümlerine ulaşamadı. Bu bölümlerden biri de ajansın Kuzey Afrika ve Orta Doğu'daki

54 Yunanistan'ın batıdaki deniz sınırına yakın, bir tarafında İtalya bir tarafında Arnavutluk olan askeri havaalanı.

55 "People pay for research against migrants," IPS News, 11 Ocak 2013.

56 İzlanda, Norveç and Lihtenştayn.

57 1049/2001 sayılı yönetmeliğin Avrupa Parlamentosu, Konseyi ve Komisyonu'nun belgelerine halkın erişimi konusunda 4 (1) (a) sayılı madde.

58 a.g.e.

politik ve sosyal durumla ilgili sunumudur. Bu durum 2012 Poseidon Kara Harekat Planı için de geçerlidir. Sağlanan belgelerden durumun arka planı ve değerlendirmesi ile ilgili bölümler ve istihbarat toplama üzerine belgeler çıkarılmıştır.

Harekat Planları ajansın operasyonlarına dahil olan aktörlerin çokluğunu açık etmektedir. AB'nin (uzman olarak da bilinen) misafir görevlileri bölgedeki belli bir operasyona katılan üye ülkeler tarafından sahada görevlendirilirler. Bu misafir görevlilerin idari güçleri vardır: sınır kontrollerini idare edebilir, kimlik belgelerini kontrol edebilirler,[59] vb. Misafir görevliler sahada ev sahibi ülkenin emri altında görevlendirilirler. Karar beyan edemezler; bu, Ev Sahibi Devletin bağımsız güçleri arasındadır. Misafir görevliler, ulusal görevliler ve Frontex görevlileriyle birlikte çalışırlar.

Ek olarak, Frontex operasyonlarına gözlemciler de geçici olarak katılabilir. Bu kişiler ajansın, Frontex ile Türkiye arasındaki Mutabakat Zaptı gibi, bir iş anlaşması imzaladığı ve görevleri adı geçen anlaşmalarda belirlenmiş AB üyesi olmayan ülkelerin vatandaşlarıdır. Bu gözlemcilerin sahada sınır kontrolü yapmak gibi uygulama güçleri yoktur. Bireylere karşı tedbir alma otoriteleri yoktur. Görevleri tavsiye vermek, bilgi alışverişinde bulunmak ve uygulamada deneyim kazanmaktır. Bu görevliler özellikle de eğer sınırda bir vukuat olursa ve bilgi paylaşımı için kendi ulusal yetkilileri ile ev sahibi Üye Devletin ulusal üyeleri arasında aracı olabilirler. Gözlemci görevliler ev sahibi devletin yerel temsilcileriyle sınırdaki ortak devriyelere katılabilirler. Belirlenen sorunlu bölgede faaliyet gösteren suçluların ağları ve rotaları ile operasyon metodları konusunda bilgi ve veri alışverişinde bulunurlar. Bu nedenle 2012 Poseidon Deniz Operasyonu kapsamında Hırvat, Gürcü ve Ukraynalı üç gözlemci[60] görevlendirilmiştir. 2012 ve 2013'de kara sınırında hiç gözlemci olmamıştır.

Frontex aynı zamanda birçok diğer tipde görevli ve personel görevlendirir: bir Frontex Operasyonel Koordinatörü (FOC), bir Frontex Destek Görevlisi (FSO), bir Frontex Koordinasyon Görevlisi (FCO), operasyonel analiz uzmanı, vb. Operasyonlar Frontex ile işbirliği içinde operasyona ev sahipliği yapan devletçe yönetilen bir Uluslararası Koordinasyon Merkezi (ICC) kurulmasını

59 a.g.e. 41
60 a.g.e. 33

gerektirir. Bu merkez önceden belirlenmiş harekat planına uyarak operasyonu koordine eder: sınırdaki herhangi bir olayla ilgili bilgi toplama ve paylaşma, sınırdaki durumla ilgili günlük raporlar ve olayların takibi. Merkez (Ev Sahibi Devletin vatandaşı olan) bir koordinatör tarafından yönetilir ve operasyona ev sahipliği yapan devletten ulusal görevliler (NO), bilgi toplamadan sorumlu olan görevliler (istihbarat görevlileri-IO) ve Frontex Operasyon Koordinatöründen (FOC) oluşur. Merkez, bölgesel koordinasyon merkezi ve yerel koordinasyon merkezleriyle işbirliği yapar. Buna parallel olarak, bölgesel ve yerel koordinasyon merkezleri de kurulmuştur.

B – Ege Denizi'nde Yasadışı Uygulamalar: Kim Sorumlu?

Yunan ve Türk kara ve deniz sınırlarında birçok aktör vardır ve bunlar bölgede Frontex tarafından koordine edilen operasyonlara katılmaktadır. Frontex operasyonuna ev sahipliği yapan ülkenin sahil ve sınır güvenliğine ek olarak, katılımcılar AB Üye Devletlerinden misafir görevlileri, Frontex görevlilerini ve AB dışındaki üye devletlerden gözlemci görevlileri içermektedir. Bu farklı aktörler tarafından kullanılan prosedürlerin saydam olmayan yapısı ve göçmenleri durdurma, alıkoyma ve ülkeden çıkarma metodlarının çeşitliliği, insan hakları ihlallerinin sık sık yapıldığı bir çerçevede sorumluluğu azaltmaya ve bir cezasız kalma ortamı yaratmaya katkı sağlamaktadır.

1 – AB toprağına ulaşım ve denizde durdurmalar

Ege Adaları etrafındaki deniz sınırı Yunan ve Türk kıyılarına eşit uzaklıkta bulunur. Bu yakınlık iki ülke arasındaki ayırıcı çizgiyi belirlemeyi ve durdurma operasyonlarının hangi sularda yapıldığına karar vermeyi zorlaştırır.

'Erken Tespit'

Türk ve Yunan kıyılarının yakınlığı sınırın her iki tarafındaki yetkililer için işbirliğini kolaylaştırmaktadır. Bunun için, deniz sınırlarının gözetiminden sorumlu Yunan sahil güvenliği daire başkanı Kostantinos Karagastos ve Kıdemli Deniz Subayı Michalis Grammis'e göre, iki ülke arasındaki sınır

Mobilization in Agean Sea

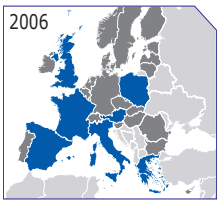

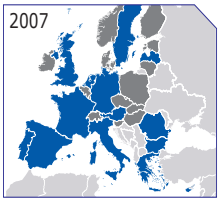

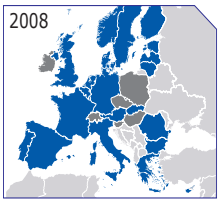

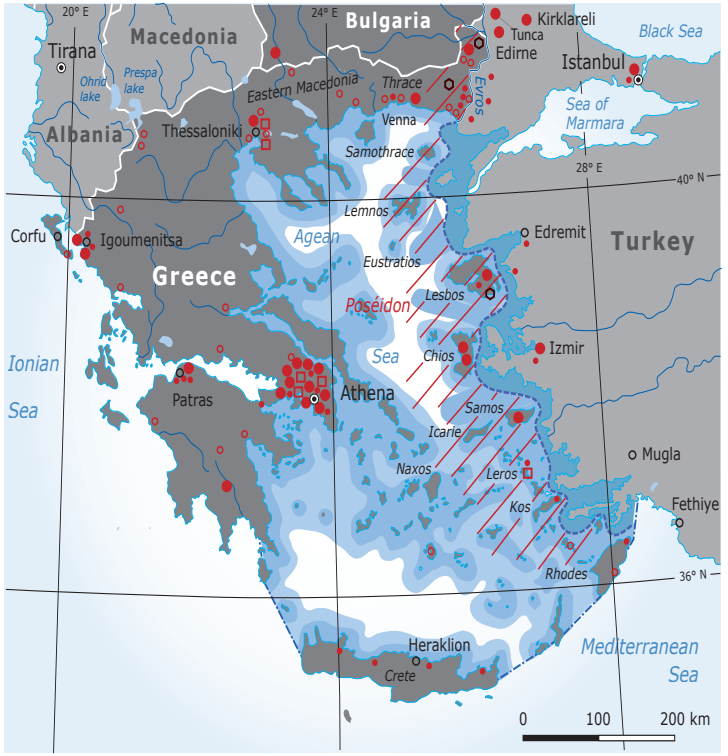

Surveillance operation coordinated by Frontex

Identification center for arrested migrants (Frontex)

Open camp ● Closed camp

Police station regularly used as detention center

Police station sometimes used as detention center

Member State of the EU

State bordering the EU

Greek territorial sea according to the 12 nautical miles regulation

Greek territorial according to the 6 nautical miles regulation

Turkish territorial sea

Maritime frontier between Turkey and Greece

Line between Aegean Sea and Mediterranean Sea

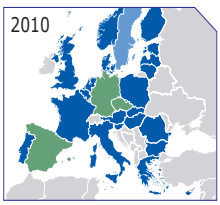

Frontex units interventions (period known)[1]

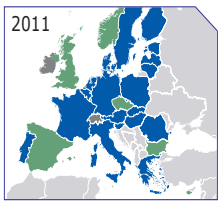

Observer member: Croatia

Observer member: Croatia, Georgia et Ukraine

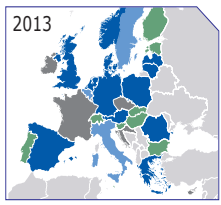

Observer member: Albania

State taking part in terrestrial surveillance

State taking part in maritime surveillance

State taking part in both operations

1. For each map, the first rectangle represents the month of January and the last one the month of December.

Sources: Associations Antigone, Diktio (Athènes) et HCA-RASP (Helsinki Citizens Assembly-Refugee Advocacy and Support Program / Istanbul), Frontex annual reports, Andrew Wilson (1979) *The Aegean Question*, Adelphi Papers, n°155, Londres. / Background map by Philippe Rekacewicz (1997) *Greek and Turkish claims in the Aegean Sea*, www.monde-diplomatique.fr/cartes/meregeemdv1997.

çizgisinde ya da Türk sularında[61] Yunan sahil güvenliği tarafından bir tekne tespit edildiğinde,[62] Yunan sahil güvenliği Türk meslektaşlarından gemiyi durdurmalarını isterler. Yunanistan'ın "erken" tespiti, Türkiye'nin işbirliği ile birlikte insanların Yunan kara sularına ulaşmalarını engellemektedir.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesini'ni imzalamış olan Türkiye, kendi sularındaki tekneleri durdurarak evrensel olarak tanınan herkesin kendi ülkesi de dahil herhangi bir ülkeyi terketme hakkı olduğu prensipini (Bildirge, Madde 13) ihlal etmektedir. Yunanistan da bu ihlallere dahildir. [63]

Erken tespitin yanı sıra, yalnız ya da Frontex operasyonları çerçevesinde hareket eden devletler tekneleri izinsiz olarak sularına girmekten çeşitli yollarla vazgeçirebilir: gemiye yaklaşma, yolcuları rotalarını değiştirsinler diye bilgilendirmek için mümkün olan tüm iletişim araçlarını kullanmak, vb.

Yunan sahil güvenliğinin caydırması: Sınırdan önce mi? Yunan suları içinde mi?

Ticari Filo ve Ege Denizi Bakanı Sayın Varvitsiotis'in kamu açıklamalarına göre "eğer [tekneler] Türk tarafında ise ilk önce Türk yetkilileri bilgilendiriyoruz ki onları toplasınlar. Eğer Yunan tarafında iseler, onları Türk tarafına geri itmek için bir yol buluyoruz."[64] Bakan şunu da eklemiştir: "Biz onları Türkiye'ye doğru çekici ile çekmiyoruz, önlüyoruz." Bu yüzden öyle görünüyor ki Yunan sularında "caydırma" teknikleri kullanılmaktadır.

Bakanın iddiasına rağmen, asıl sorun tekneyle temas olduğu (çekiciyle çekme) ya da olmadığı (caydırma) değil ama teknenin o anda Yunan sularında olup olmadığıdır. Avrupa kanunlarına göre, Yunanistan'ın kendi toprağına ve sınırına gelen insanların bireysel durumlarını inceleme mecburiyeti vardır.[65] Yunanistan kendi sularındaki insanları uluslararası koruma aramak-

61 Michalis Grammis, Kıdemli Deniz Subayı, Autopsia belgeselinde (Ekim 2013), Ege Denizi'nde İlan Edilmemiş Savaş.

62 a.g.e. 50

63 Devletler çıkış şartlarını kontrol etseler de bunu sadece gerekli ve oratılı olması kapsamında yapabilirler. Bkz. Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri tarafından sunulan konu ile ilgili belge (Kasım 2013), "The right to leave a country."

64 "Ege Denizi'nde İlan Edilmemiş Savaş," 17 Ekim 2013 internette mevcut: www.youtube.com/watch?v=fElr2nmpFuM Yunan televizyon programı Autopsia.

65 Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı'nın 19.1 sayılı maddesi.

tan caydırarak bu zorunluluktan kaçamaz. Yunan sularındaki bu caydırma uygulaması toplu sınır dışı uygulamalarına benzemektedir (bkz. aşağıda: geri-itmeler).

Dahası, iki ülkeyi ayıran deniz sınırı belirsiz olduğu için nerde caydırmanın bittiği ve nerde geri itmelerin başladığını görmek zordur.

Bu "erken tespit" ve "caydırma" teknikleri uluslararası mülteci kanununu ihlal etmektedir. Türk yetkililere bir teknenin varlığını işaret ederek, yolcuları Yunan sularına girmesinler diye korkutarak ya da takip edip Türkiye'ye geri iterek geri göndermeme prensibinin ihlal edilme riskini ortaya çıkarmaktadır: teknede olanların sığınma isteme haklarını kullanma şansları yoktur ve Türkiye'ye gönderilirlerse risklerle karşılaşabilirler.

Geri itmeler

Yüzlerce göçmenin tanıklıklarını aktaran Uluslararası Af Örgütü ve ProAsyl tarafından hazırlanmış iki yeni STK raporu, Ege Denizi'nde Yunan sahil güvenliği tarafından yapılan geri-itmelerin 2012'den beri olağan olduğunu açıklamaktadır.[66] Tekneler Yunan kara sularından ya da Yunan sahasından Türkiye'ye doğru geri itilmektedir. Bu uygulamalar geri göndermeme prensibi ile toplu sınır dışı etme yasağını ihlal etmektedir. Bunların aynı zamanda, keyfi tutuklama ve alıkoyma yasaklarını da ihlal ettiği görünmektedir.

Bu görev boyunca karşılaşılan göçmenlerin büyük bir çoğunluğu bu tür uygulamaların kurbanı olduklarını söylediler.

Heyet Atina'da Yunanistan'a 2006'da gelmiş ve hala sığınma başvurusu beklemede olan Sudanlı bir adamla görüşme yaptı. Bu adam, bir yasal işlemin dışında birçok kez Yunanistan'dan Türkiye'ye geri gönderildiğini anlattı.

Yasa dışı sınır dışı etmeler kara sınırında da yaşanmaktadır ancak en çok "geri-itme" denizde yaşanıyor gibi görünmektedir ve bunun sebebi de kara sınırlarında artan gözetim sonucu daha büyük sayıda göçmenin deniz yoluyla gelmesidir.

66 Pro Asyl (2013), "Pushed back. Systematic human right violations against refugees in the Aegean sea and at the Greek-Turkish land border," Uluslararası Af Örgütü (2013), "Frontier Europe: Human Rights Abuses on Greece's border with Turkey."

Atina'daki BMMYK ofisine göre, Evros kara sınırında tespit edilen göçmenlerin sayısı Ocak-Mayıs 2012 süresince 16.000 iken 2013'ün aynı ayları boyunca sadece 150'ye düşmüştür. Ancak, 2012'nin ilk beş ayı boyunca Helsinki Yurttaşlar Derneği'nin Mültecilere Destek Programı (HCA-RASP, Mülteci ve mültecilerin hakkını savunan Helsinki Yurttaşlar Derneği'nin Türkiye şubesi) sınırın Türkiye tarafında Edirne alıkoyma merkezinde tutulan yaklaşık 500 kişi tarafından aranmıştır. Bu insanlar durdurulmadan önce sınırın Yunanistan tarafına ulaştıklarını ve gözaltı için geri Türkiye'ye getirildiklerini iddia etmektedir.[67] Bu aykırılık göçmenlerin Yunanistan'a girdikten sonra ya da sınırı geçer geçmez Türkiye'ye geri itildiklerine dair kanıtları desteklemektedir.

Bu yasa dışı operasyonlar süresince Yunan sahil güvenliği ve sınır korumaları şiddet dolu ve kötü muamele sergilemişlerdir.

Heyet İzmir'de iki Suriyeli adamla bireysel olarak ve ayrıca 15 kişilik bir grup ile görüşme yaptı. Bunların hepsi Yunanistan'a deniz yoluyla ulaşmaya çalışmış ve Yunan sahil güvenliği tarafından geri itilmişlerdi. Bir adam Türkiye'ye gönderilmeden önce Samos'da birkaç gün alıkonulmuş ve dövülmüştü. Üç tanesi Ege Denizi'ni yaşları yedi aylık ile sekiz arasında değişen çocukları ile geçmeyi denediklerini söylediler. Ailelerinin Yunan sahil güvenliği tarafından dövüldüğünü ve vücut aramalarına maruz kaldıklarını ve kişisel eşyalarının çalındığını söylediler. Çocuklar dövülmemiş ama yetişkinler ile aynı vücut aramasına maruz bırakılmıştı. Bir kız denizdeki deneyimi (maskeli sınır güvenliği, bağırma ve şiddet kullanımı) sonrası travma yaşamaktadır ve kabuslar görmeye devam etmektedir.

Suriyeli bir adam heyete tekneye karısı ve yedi aylık bebeği ile bindiğini anlattı: tüm paraları ve diğer değerli eşyaları Yunan sahil güvenliği tarafından çalınmış, karısının herkesin önünde erkek bir sınır koruması tarafından vücudu aranmış ve bebeğin tüm maması denize atılmıştı. Türk güvenliği onları kurtarmaya gelmeden önce 24 saat sürüklenmişlerdi. Kırk yaşlarında Suriyeli bir adam şu soruyu sordu: "*Bunlar [Yunan sahil güvenliği] niye bizi sadece geri göndermiyor? Niye paramızı çalıp bizi dövüyorlar?*"

Hamile bir Somalili kadın halihazırda Yunanistan'da olan kocasıyla birleşmek için deniz sınırını geçmeye çalışmıştır. Bu çift geleneksel bir evlilik

67 HCA-RASP ile görüşme, 1 Ekim 2013.

Frontex Operasyonel Ofisi'nin bulunduğu Pire'deki Yunan sahil güvenlik ulusal merkezinin girişi, Ekim 2013.

yaptıkları için kadının evliliklerini kanıtlayacak hiçbir belgesi yoktur ve kocası ile yasal kanalları kullanarak birleşememiştir. Gözle görünür bir şekilde altı aylık hamile olan kadın denizde Yunan sınır güvenliği tarafından dövülmüştür. Grup Yunan sahil güvenliği tarafından bırakıldıktan sonra onları almaya gelen Türk sahil güvenliği bu kadını hastaneye götürmüştür. Kadın heyete korumalarca vurulduğu ve tekmelendiği yerlerdeki, sırt ve yan taraflarındaki yaraları gösterdi.

Savunmasız insanlara karşı bu tür şiddet, korkutma ve taciz içeren uygulamalar, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3. Maddesini ihlal ederek insanlık dışı ve aşağılayıcı muameleye örnek teşkil etmektedir.

Sınır dışı etme operasyonlarında Yunan özel kuvvetlerinin de bulunması

Birçok tanık sınır dışı etme operasyonlarında Yunan özel kuvvetlerinin de bulunduğunu rapor etti. Özel kuvvetler terörizm, silahlı soygun, korsanlık ve organize suç durumlarına müdahale etmek için silahlandırılır ve eğitilirler.[68] Özel kuvvetler içinde, MYA Atina merkezli denizaltı ünitesidir. Heyet tarafından toplanan tanıklıklara[69] göre başlıklı ve silahlı personel bazen deniz operasyonları sırasında sahil güvenlik takımlarına katılıp şiddet[70] kullanmakta ve bazı durumlarda göçmenlerin hayatını tehlikeye sokmaktadır. Heyetin görüştüğü kişilerden biri özellikle acımasız olan bir alıkoyma sırasında bir MYA[71] ajanının da olduğunu anlattı.

Heyet tarafından bu soru sorulduğunda sahil güvenlik temsilcisi[72] düzensiz göç ile savaşmak için yapılan deniz operasyonlarında MYA'nin bulunduğunu inkar etti. Ancak geçmişte sahil güvenlik gemideki göçmenlerin "silahlı" olduğu haberini almış olursa özel kuvvetlerin operasyonlarda yer alma

68 a.g.e. 50

69 MYA'nın görevlendirilmesi birçok tanıklıkta bahsedildi ancak resmi belgelerle doğrulanamadı. Bkz. Pro Asyl (2013) "Pushed back. Systematic human right violations against refugees in the Aegean Sea and at the Greek-Turkish land border," dipnot, sayfa 55.

70 Thomas Reuter (2013), "Festung Europa - Das Ende der Hoffnung."

71 Yunanca: Μονάδα Υποβρύχιων Αποστολών (MYA). MYA aktiviteleri Yunan sahil güvenliği internet sitesinde tanımlanmıştır; buna göre bu birim denizde zor durumda kalan insan ve teknelere yardım sağlamak için SAR durumlarında müdahale eder. Yunanca kaynak internette mevcut: www.hcg.gr/node/155

72 Ticari Filo ve Ege Denizi Bakanlığı'na gönderilen sahil güvenlik raporları.

olasılığının olduğunu kabullendi. Bu tür bir bilgiyi nasıl almaktadırlar? Heyet bu soruya kesin bir cevap almadı; onlara sahil güvenliğin çeşitli kaynaklardan bilgi aldığı söylendi.[73] Özel kuvvetlerin farklı şubelerinin görevleriyle sahil güvenlik arasındaki bağlantıyı daha iyi anlamak için Yunan sınırlarının yönetimi konusundaki yönergelere ulaşmak için yapılan isteklere bir cevap gelmedi.[74]

Kanıtlandığı takdirde özel kuvvetlerin deniz operasyonlarında görevlendirilmesi müdahalelerinin muğlak yapısına ek olarak büyük bir endişe kaynağıdır. **Bu, Yunan yetkililerin yarı askeri araçlar kullanarak korkutma ve yasa dışı uygulamalara başvurma konusundaki istekliliğinin ek kanıtı olabilir.**

Çoğu zaman şiddetle, insanlık dışı ve onur kırıcı muamelerle korkutma ve geri gönderme, gözaltı şartlarında da olduğu gibi Avrupa ve uluslararası yasaları ihlal eder. Bu şekilde davranarak Yunan yetkililer birçok hakkı ihlal etmektedir: insanlık dışı ve onur kırıcı muamele yasağının ihlali; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde belirtildiği gibi özgürlüğünden yoksun herkes için yasal güvencelerin ihlali; sığınma talebi olan kişinin Yunan toprağına ulaşmasını engelleyerek sığınma hakkının ihlali; geri göndermeme prensibinin ihlali; toplu sınır dışı yasağının ihlali.

Birçok kez STK'lar, Avrupa mahkemeleri, Avrupa Konseyi ve diğerleri tarafından açıkça kınanan bir durumun varlığından haberdar olduğu halde bölgede varlığını sürdürerek Frontex de bu hatalarda suça dahildir.

Ajans, yetki belgesinin temel hakların ihlali durumunda bir operayonu durdurma ya da bitirmeye izin veren yeni yetkilerini kullanmış gibi görünmemektedir. Bu çerçevede ajansın deniz ve karadaki aktiviteleri, göçmen ve mültecilerin hak ihlalleri riskini ajansın hareketleri için cevap verme zorunluluğu olmaksızın artırmaktadır.

73 a.g.e. 50

74 Heyet tarafından Yunan Deniz Sınırlarını Koruma Müdürlüğü'ne e-posta, 20 December 2013.

2 – Poseidon Operasyonu çerçevesinde insan hakları ihlallerinin riskleri

5 Mart 2014 tarihli bir mektupta, Frontex Yunanistan ve Türkiye arasındaki deniz sınırında durdurulan göçmenlerin sayısı hakkında bilgi verdi: bu sayı 2012 ile 2013 arasında üç kattan fazla artmıştır (2012'de durdurulan 3007 kişiye karşılık 2013'deki 10427 kişi). Önceki yıllarda olduğu gibi hedeflenenlerin çoğunluğu muhtemel sığınmacılardır ve sayıları sürekli artmaktadır: Suriyeliler (2012'de 988 kişi, 2013'de 5034 kişi), Afganlar (2012'de 1349, 2013'de 3471), ve Somalililer (2012'de 54, 2013'de 416 kişi).

Bu operasyonlar takviye ediliyor gibi gözükse de, Poseidon Kara ve Deniz Operasyonları'nın harekat planlarında düzenlenen kesin çerçevesi kamuya açık değildir (bir önceki bölüme bakınız). Sonuç olarak, aşağıdaki analiz deniz operasyonlarının yapıldığı şartları değerlendirmek için harekat planlarının 2012 versiyonuna dayanmaktadır. Bu versiyon istek üzerine Frontex tarafından sağlanmış ancak büyük kısmı çıkarılmıştır.

Frontex müdahalelerinin coğrafi kapsamı

Heyet tarafından alınan 2012 Poseidon Deniz harekat planı "operasyon bölgesi" başlıklı bir paragraf içermektedir ancak bu paragrafın içeriği tamamen karalanmıştır. Bu yüzden 2013 için (isteğimize rağmen harekat planı verilmediğinden) ya da 2012 için (eksik bilgi olmasından) denizde yapılan müdahalelerin coğrafi bölgesinin kapsamını bilmek mümkün değildir. Öyle görünüyor ki denizsel operasyonlar en azından Ege Denizi'ni ve Akdeniz'in bir kısmını, çok geniş bir bölgeyi kapsamaktadır. 2012 Poseidon harekat planı, operasyonun amacının çoğunlukla batı Türkiye ve Mısır'dan gelen ve Yunanistan ile İtalya'ya doğru yönelen düzensiz göç akışlarını control etmek olduğunu belirtir.[75]

Denizdeki Frontex operasyonlarının amaçları

1 Ocak 2012'de uzatılan Poseidon Deniz Operasyonu, Türkiye'nin batı kıyısından ve Mısır'dan düzensiz göçmen gelişlerinin üstesinden gelmek için AB'nin dış sınırlarındaki "risk ve tehditler"i tanımlamayı mümkün kılan sürekli gözetimi sağlamayı amaçlamaktadır.

75 2012 Poseidon Deniz Harekat Planı, Harekat amacı, s.10.

Bu nedenle, 2012 planı Yunan sahil güvenliğine ek olarak 15 Üye Devletten temsilcilerin katıldığı[76] deniz devriyelerinden bahseder. Operayonun asıl amacı bir geminin gelişini mümkün olduğunca çabuk ve sınırdan uzak şekilde belirlemek (erken tespit) ve "ikincil göç akımlarını kontrol etmek", bir başka deyişle İtalya gibi diğer Schengen ülkelerine Yunanistan'dan ulaşmak için göçmenlerin kullandığı rotaları kontrol etmektir.

Bazıları birbiriyle örtüşen dokuz amaç belirlenmiştir: sınır güvenliğini geliştirmek, sınır güvenliğininin verimini geliştirmek, operasyonel işbirliğini geliştirmek, bilgi alışverişini geliştirmek, bilgi alışverişininin verimini geliştirmek, olası risk ve tehditleri belirlemek, en iyi uygulamaları oluşturmak ve paylaşmak, kalıcı yapıların oluşumunu desteklemek, eğitimin hazırlanmasını desteklemek.

Tüm amaçlar güvenlik meselelerine odaklıdır ve sözümona "tehdit" ve "risk"lere verilecek karşılığın verimliliğini artırmayı hedeflemektedir.

Uluslararası hukuku ihlal eden operasyonlar

Frontex, Yunan kara sularında, Ege Denizi'nde Yunan sahil güvenliğinin yürüttüğü deniz müdahale operasyonları ile aynı üç amacı güderek müdahale eder: erken tespit, caydırma ve durdurma.

2012 Poseidon Deniz Harekat Planının Ek 6'sı Frontex'e göçmenlerle dolu bir tekneye rotasını AB Üye Devletleri karasularından farklı bir yöne doğru çevirme emri vermesine izin verir. Ajansın bu hakkı AB Konseyinin 242/2012 no'lu kararında düzenlenmiş,[77] Frontex ortak operasyonları kapsamında denizdeki durdurmalar üstüne 16 Nisan 2014'de benimsenen bir düzenleme ile yer değiştirmiştir.[78]

Heyete ajans tarafından yazılı olarak verilen bir cevaba göre,[79] bir teknenin sınır kontrollerine karşı çıkması ya da karşı çıkma teşebbüsü durumunda ya da denizde göçmen ticareti ile meşgul ise, katılımcı Üye Devlet genellikle

76 Bkz. Ek.

77 AB Konseyi'nin 26 Nisan 2010 tarihli kararı (2010/252/EU).

78 Frontexit Basın Bildirisi, "Regulation on maritime surveillance by Frontex: lives in danger at the EU's external borders," 14 Nisan 2014.

79 Heyet, FIDH, REMDH, ve Migreurop'a gönderilen 5 Mart 2014 tarihli e-posta.

tekneyi tanımlamak için yaklaşır ve ülkesini anlar ve yolculara rotalarını değiştirmelerini söylemek için mümkün olan tüm iletişim araçlarını kullanır. Sonra da "gerekli tüm tedbirler"i alarak tekneyi uzaktan izler. Birçok durumda, şüpheli teknelerin kaptanları kendiliklerinden rotayı değiştirip başlangıç noktalarına dönerler.

Frontex, aynı cevapta, şu gerçeği vurgulamaktadır: uluslararası deniz hukuku uluslararası sularda dolaşım özgürlüğü sağlarken, deniz yoluyla göçmen ticareti hakkındaki Palermo Protokolünün 8. Maddesi uluslararası sularda müdahaleye izin verir.

Frontex tarafından koordine edilen deniz operasyonları hakkındaki yeni düzenleme uluslararası sularda Palermo Protokolüne uymayan teknelerin durdurulmasına, Türkiye gibi AB Üyesi olmayan bir Devlette karaya çıkarma olasılığıyla birlikte olanak sağlar.

Yunan sahil güvenliği tarafından idare edilen operasyonlarda olduğu gibi, Frontex tarafından koordine edilen operasyonlar da sayısız konuyu gündeme getirmektedir. Erken tespit ve caydırmaya yönelik operasyonlar, Yunanistan-Türkiye sınırı çerçevesinde sığınma hakkı ile geri göndermeme prensibi ihlalleri riskini taşımaktadır.

Frontex tarafından durdurulanların çoğunun menşei (ülkesi) Yunan toprağına ulaşmayanların çoğunun Yunanistan ve Avrupa Birliği'nde bir çeşit uluslararası korumayı hak edebileceğini gösteriyor. Ancak, tespit edilip başka yöne çevrilen gemilerdeki göçmen ve mültecilerin uluslararası koruma isteme şansları, kişisel durumlarının etkili bir incelemesi için ya da toprağa ulaşmalarını engelleyen bir karara karşı başvurmak için bir yerleri var gibi görünmemektedir.

Bu yüzden, öyle görünüyor ki, Yunanistan'ın erken tespit ve caydırma operasyonları Frontex operasyonları çerçevesinde tekrarlanmaktadır. Ajans korumaya muhtaçlarla ilgili uluslararası yükümlülüklerden kaçmak için bir araç haline gelmektedir, ve bu da üye devletlerin faaliyet alanını kısıtlamaktadır.

'Tarama' (kimlik belirleme): ülkeden çıkarmaya mı geri göndermeye mi olanak sağlıyor?

Frontex'e göre, 'tarama'nın amacı ülkeden çıkarılmalarını kolaylaştırmak için durdurulan her bireyin tabiiyetini belirlemektir. Yunanistan'da bu prose-

dür gözaltı mekanları,[80] polis karakolları, alıkoyma merkezleri ya da yeni gelenler için kabul etme merkezlerinde (Yunanca'da KEPI)[81] gerçekleşmektedir. Bu amaçla, Frontex ve Yunan ulusal polisinin ortak ofisleri olabilir, heyetin ziyaret ettiği[82] Yunanistan'daki Midilli Adası "kabul etme" merkezinde olduğu gibi. Ajansa göre, tarama işlemi üye devletler ve Frontex tarafından gönderilen taramada uzmanlığı olan misafir görevliler ve çevirmenlerden yardım alabilen Yunan polisi tarafından yönetilmelidir.

Ajans heyete bu işlem sırasında kullanılan formu göstermiştir. Toplanan bilgi şu konulara aittir: görüşmenin tarihi, varsayılan taabiyet ve bu varsayım için sebepler, soyad, ad, yaş, uzunluk, göz rengi, eşin adı, çocuk sayısı, menşei ülkedeki adres, vb. Bu form görüşülen kişinin ana dilinde sonra da İngilizce doldurulmalıdır ki bu da formun Üye Devletler aracılığıyla ajansın yolladığı bir çevirmen tarafından görüşme sırasında doldurulması gerektiği anlamına gelir. Tamamlananınca, bu belge görüşülen kişi tarafından imzalanır ve "kullanılması için yetkili makamlara iletilir."[83]

İnsanların kimlik bilgilerinin yanlış alındığı (yanlış uyruk ya da yaş yazılarak) birçok durum kaydedilmiştir. Özellikle de Suriyeli mülteciler ile problemler tekrarlanmaktadır. Heyet ellerinde Filistinli mülteciler olduklarını gösteren Suriye kimlik kartı ve/veya seyahat belgesi olan Suriye'den gelen birçok Filistinli mülteci ile karşılaştı. Ancak Yunan polisi ve Frontex bu insanları menşei ülkelerinden bahsetmeden "devletsiz" olarak kaydetmiştir. Suriye'de yaşıyor olmalarına rağmen, bu insanlar bu yüzden Suriyeli mültecilere uygulanan özel kuraldan (ülkeyi 6 ay içinde terk etme yükümlülüğü) faydalanamamış ve ülkeyi 30 gün içinde terketmeleri için bir emir verilmiştir.

FOO müdürü 'tarama' işlemleri sırasında yaşanan bu kimlik bilgisini değiştirme ile ilgili soruları cevaplayıp, bu işlem için yerel yetkililerin sorumlu olduğunu ve Frontex görevlileri görüşlerini bildirip öneride bulunsalar bile en son kararın Yunan yetkililer tarafından verildiğini belirtti.[84]

---

80 Frontex'in alıkoyma mekanlarındaki rolü ile ilgili, bkz.: İnsan Hakları İzleme Örgütü (2011), "The EU's Dirty Hands Frontex Involvement in Ill-Treatment of Migrant Detainees in Greece."

81 Bkz. Bölüm 2.B.1.

82 7 Ekim 2013'deki ziyaret.

83 7 Ekim 2013'deki ziyaret.

84 a.g.e. 41

Özgürlük Heykeli, Mytilene, Midilli Adası, Ekim 2013.

Birleşmiş Milletler Göçmenlerin İnsan Hakları Özel Raportörü göçmenlerle yapılan görüşmelerde Frontex'in rolü hakkındaki endişesini vurgulamıştır. Özel Raportöre göre, AB Frontex aracılığıyla Yunanistan'a kişilerin tabiiyetini bulmasında koruma gerekliliklerini belirlemek için değil onları sınır dışı etmek için destek sağlamaktadır.[85]

Sorgulama: rahatsız edici bir uygulama

Öyle görünüyor ki taramaya göre sorgulama işlemini yöneten daha da az düzenleme var. Bu işlem durdurulan insanlarla, keyfi olarak, kullandıkları rotalar, "kaçakçılar" vb. ile ilgili bilgi toplamak için görüşülmesinden oluşur. Bu görüşmeler "15 dakika ile 3 saat arasında" sürebilir[86] ve sadece ("içgüdü" ya da "deneyim"e dayalı olarak) özellikle seçilen birkaç insanı ilgilendirebilir.[87]

2012 Poseidon Deniz Harekat Planı görevlilerin üniforma giymemelerine, sadece Frontex yaka kimlik kartı takmalarına olanak sağlar. FOO müdürüne göre: "Görevliler kendilerini tanıtmıyor olduklarından değil. Gizli görevde değiller. Sadece göçmenler daha rahat olduklarından." [88]

Ancak, heyet tarafından alınan iki tanıklık endişe yaratmaktadır. Kırk yaşında bir Suriye vatandaşı heyete görüşmeyi kabul etmeye zorlandığını ve soruların sadece göç yolları ile ilgili konulardan çok öteye gittiğini söyledi. Daha da fazlası, görüşmenin sebep ve amaçları adama net olarak açıklanmamıştır.

Kabul etme merkezine geldiğinin ertesi günü, adam bir ofisin içine çağrılmıştır. Daha önce Yunan kabul etme merkezinin hizmeti ve tarama işlemi çerçevesinde Frontex ve Yunan polisiyle tanışmış olduğundan, bu üçüncü görüşmesidir.

> "*Gruptan adam tarafından seçilen tek kişi bendim. Bana İngilizce ve Fransızca konuşabildiğimi ve bana daha fazla ayrıntılı soru sormak istediğini söyledi.*" Adam görüşmeyi yapan kişinin kimliğini ya da görüşmenin amacını anlamamıştır. Görüşmeyi yapan kişi Frontex kol bandı takmamıştır ve

85 *Göçmenlerin İnsan Hakları* Özel Raportörü, François Crépeau'nun raporu (April 2013), a.g.e. 13, Regional study: management of the external borders of the European Union and its impact on the human rights of migrants

86 a.g.e. 41

87 a.g.e. 41

88 a.g.e. 41

ajans hakkında konuşmamıştır. "*Bana başka bir organizasyonla bağlantılı olduğunu, ama hükümetle ilgili bir organizasyon olmadığını, polisle bir bağlantısı olmadığını söyledi. Bana daha önce sorulan sorulara (tarama görüşmesinde) benzer sorular sordu ama daha ayrıntılıydı… Adam bana şöyle dedi: Seninle mülakat yapmak istiyorum, çok ihtiyatlı olacak, bilgiler aramızda kalacak, ve benim polisle bir bağım yok. Ama bence o polis komiseriydi.*" Bu adam bu görüşmeyi yapmayı reddebileceğinin kendisine söylenmediğini söyledi. Görüşme yapmaya karşı çıkmamasına rağmen, bir seçimi olduğunu bilmediğini ve çevirmen yardımıyla bir saatten fazla süren sorulara cevap vermeye zorunlu hissettiğini söyledi. "*Beni tüm hayatım konusunda sorguya çekti, doğumumdan bugüne kadar, ailem, durumum, aile üyelerim ile ilgili ama en çok niçin ve nasıl gittiğim, nerde aktarma yaptığım… Herşeyi öğrenmek istedi. – Mesela neyi? – Herşeyi. Kaçakçının numarasını ve adresini, İzmir'deki otelin ismini, teknenin rengini, tekneyi yönlendiren adamın saçını, kıyafetini, herşeyi. Çok ayrıntılı bilgi istedi.*" [89]

Suriye'nin güneyinden genç bir adam bir Ege Adası'ndaki polis karakolundan transfer edildikten sonra, grubundan ayırılıp bir ofise getirildiğini ve burda bir Frontex görevlisi, Yunan polis memurları ve bir çevirmen tarafından nerdeyse altı saat boyunca sorguya çekildiğini anlattı.

"*Benimle mülakat yapmak isteyen bir adam vardı. Ona mülakat yapmak istemediğimi ve konuşmak istemediğimi söyledim… Konuşmaya başladı ve bana bakarak şöyle dedi: bana İngilizce'nin iyi olduğu söylendi… Benimle mülakat yapmak istediğini söyledi, hikayemi bilmek istiyordu: 'Ben sadece seninle görüşme yapmak istiyorum, lütfen korkma, lütfen, belki sana yardımcı olabilirim, senin için birşeyler yapabilirim.' Ona hiçbir şey yapmak istemediğimi söyledim. Polis karakolunda yüksek rütbeli bir memur vardı. Beni görmek istediğini söyledi, o yüzden beni aldılar. Diğer herkesi hapishaneye koydular ve ben odada yalnızdım. Benden tekneyle ilgili ve tekneyi kimin sürdüğü ile ilgili bilgi almak için uğraşmak istediler… Ona dedim ki: Hiçbir şey bilmiyorum. Bunu hiç umursamıyorum. Şu anda burda iyi hissediyorum. Sadece hayatımla ilgili endişeliyim. Hiçbir şey bilmiyo-*

89 Suriyeli bir mülteci ile görüşme, Kasım 2013.

rum. Ve onlar çabaladılar, çabaladılar… Ama ben hiçbir şey bilmiyorum. Doğumumdan bugüne kadar hayatımla ilgili soru sordular. Görüşme altı saat sürdü, bana yiyecek ve içecek verdikleri iki arayla birlikte… Çok arkadaş canlısıydılar. Sanki benim güvenimi kazanmak için bir strateji gibiydi…"[90]

Heyet ajansın toplamak istediği bilgi türünü daha iyi anlamak için sorgulama yönetmeliğine erişim istedi. Ancak bu istekler Yunanistan-Türkiye sınırını düzensiz geçmeye aracı olan suç gruplarının sürekli olarak onlara karşı kullanılan metotları öğrenmeye çalıştıkları sebep gösterilerek kabul edilmedi.[91]

Toplanan tanıklıklara dayanarak sorgulama görüşmeleri suç örgütleriyle savaşmak için göç yolları hakkında bilgi toplama diye belirtilen amacın aşıldığı görünüyor. Aslında, sorulan sorular bir insanın doğumundan Avrupa toprağına gelinceye kadar olan hayatını gözden geçiriyor gibi görünmektedir. Görüşülen insanların özel hayatlarına karşı bu gereksiz uygulama bu görüşmelerin gerçek amacını gündeme getirmektedir. Buna ek olarak, bu çerçevede görüşülen göçmenler çoğunlukla görüşmelere dahil olan insanların (Frontex görevlileri, polis, vb.) pozizyonlarını açıkça belirtememektedirler. Bu durum insan hakları ihlali iddiaları olursa ajansı sorumlu tutmayı zorlaşmaktadır. Sorgulamaların yürütülmesi hakkındaki bilgiye erişim eksikliği bu endişeleri güçlendirmektedir.

3 - İhlaller farkediliyor ama sorumluluk reddediliyor

"Ciddi ihlaller" hakkında prosedür

Ajans tarafından yürütülen operasyonlar sırasında ihlal riskleri konusundaki endişelere cevap vermek için, 2011'in sonunda Frontex'i kuran düzenlemenin yenilenmesi bir Temel Haklar Stratejisi'ni getirmiştir.[92] Bu stratejinin

90 Suriyeli bir mülteci ile görüşme, 11 Ekim 2013. Not: açıklamanın bazı önemsiz unsurları görüşülen kişinin adını vermemesine saygı duymak için değiştirildi.

91 a.g.e. 83

92 Bu strateji aynı zamanda Frontex Temel Haklar Görevlisi (FRO) diye şu anda Inmaculada Arnaez'in başında olduğu bir mevki yarattı ve Frontex, insan hakları örgütleri, Avrupa ajansları vb.'den oluşan Consultative Forum (Danışma Forumu'nun) kurulmasını sağladı.

ana maddelerinden biri ortak operasyonlardaki katılımcılara insan hakları ihlallerini rapor etme zorunluluğu yüklemektir.[93] Bu tür raporlara cevaben, eğer ihlal "ciddi bir yapıda ve devam etme olasılığı varsa" yetkili müdürün ortak bir operasyonu askıya alma veya sonlandırma yetkisi vardır.

Frontex aktivitelerine katılan tüm insanlar (Frontex görevlileri ya da üye ülkelerden misafir görevliler) bir insan hakları ihlali durumunda (direkt tanık olduğunda) ya da ihlal şüphesi durumunda (dolaylı tanık olduğunda) Ciddi Olay Raporu (SIR) prosedürünü takip etmekle yükümlüdür. Olayı mümkün olduğunca çabuk bir üst makama bildirmelidir. Frontex vurgulamaktadır ki tüm olaylar SIR prosedürünün parçası olarak kaydedilmez; bazıları direkt olarak üye ülkelerin misafir görevlileri tarafından rapor edilir.[94]

Bu rapor daha sonra Varşova'da bulunan Frontex Durum Merkezi'ne bildirilir ve bu merkez de Frontex Temel Haklar Yetkilisi'ne olayları takip etmesi için yetki verir.

Frontex Durum Merkezi'nin aynı zamanda raporu gecikmeden yetkili müdüre, yardımcı yetkili müdüre, ilgili Üye Devletlere ve ilgili olduklarında AB Üyesi Olmayan Devletere de aktarması gerekir. Ajansın hukuk bölümü olay raporunun yasal yönlerini değerlendirip bulgularını yetkili müdüre gönderir. Ortak Operasyonlar Ünitesi ve incelenen dava ile ilgilenen AB Üyesi Oolan veya Oolmayan Devletler durumu değerlendirip yorumlarını yollarlar. Rapor halka açık değildir.

Eğer olay ciddi bir yapıdaysa ve devam etme olasılığı varsa, yetkili müdür ortak bir operasyonu askıya alabilir veya sonlandırabilir. Bir olayın ciddi olup olmadığını anlamak için nasıl kriterler kullanıldığı net değildir. Frontex bu tür kriterlerin oluşturulmasının şu anda düşünülmekte olduğunu belirtmektedir.[95]

Yunanistan-Türkiye sınırında ihlal raporları

Ajans heyete 2012'nin başlangıcı ve 2013'ün sonu arasında Poseidon Kara ve Deniz Operasyonları'na katılanlardan 27 insan hakları ihlali olay rapo-

93 Frontex aktivitelerine katılan herkes için Code of Conduct (Davranış Kuralları'nın) 22. Maddesi.

94 Frontex'den heyete 8 Mayıs 2014 tarihli e-posta.

95 a.g.e. 83

ru aldığını söyledi.[96] 2012'de on iki olay sadece kara sınırında rapor edildi. 2013'de 15 durum bildirildi, bunlardan 10 tanesi kara sınırı ile ve 10 tanesi de deniz sınırıyla ilgiliydi. Denizde ne olduğunu gözlemlemenin karadan çok daha zor olduğu düşünülürse bu bilgiler deniz sınırında daha az ihlal olduğu şeklinde yorumlanamaz.

Rapor edilen olayları özetleyen ve heyete istek üzerine verilen bir belge ajansın toplu sınır dışı iddialarından (27 raporun 19'u. Frontex bunları "işlem görmemiş dönüş" olarak adlandırıyor), **sığınma işlemlerine erişim problemlerinden, şiddetten** (Yunan bir görevlinin kara sınırındaki durdurma sırasında silahını bir göçmene doğrulttuğu ileri sürülmüştür) ve **insanlık dışı ve onur kırıcı muameleden** (göçmenlerin güvenlik tarafından dövülmesi) haberi olduğunu gösteriyor. Uluslararası hukukun bu açık ihlallerine rağmen, ajans Üye Devletler aracılığıyla Yunan operasyonlarına lojistik destek sağlamaya devam etmektedir (uzmanlar, tekneler, uçaklar, termal fotoğraf makineleri, vb.).[97]

Ajans tarafından 2013'de kaydedilen[98] olayların 15'inden, 3 tanesi ihlallere –sığınma hakkı ihlali ile insanlık dışı ve onur kırıcı muamele dahil olmak üzere— direkt tanık olan çeşitli misafir görevliler (çevirmenler, korumalar, ve sorgulama görevlileri, vb.) tarafından rapor edilmiştir. Aynı yıl, bir dava AB Üyesi bir Devletten[99] gelen ve bir göçmene vurduğu iddia edilen bir Frontex Destek Görevli'sinin[100] sorumluluğu ile ilgiliydi. Görevlinin kendi ülkesinde yapılan bir soruşturmadan sonra, bu kişinin görevlendirilmesine son verildi.

Ajansa ve Yunan Deniz Ticareti Bakanlığı'na göre, Frontex görevlileri ve Üye Devletlerden misafir görevliler Yunan sahil güvenliğinin gemilerine binmemektedir. Ancak, Poseidon ortak operasyonu kapsamında ajans bir Üye Devlet tarafından verilmiş bir araçla ve bir ya da daha fazla Yunan

96 a.g.e. 94

97 Poseidon Operasyonu çerçevesinde 2012 ve 2013'de bölgeye gönderilen teçhizat ve uzmanların listesi için Ek'e bakınız.

98 Ajans tarafından heyete 8 Mayıs 2014'de gönderilen e-posta'da 2012'de hangi olayların direkt şahitler tarafından rapor edildiği açıkça belirtilmemiştir.

99 Ajans tarafından heyete 8 Mayıs 2014'de gönderilen e-posta'da, görevlinin ulusu –bu bilgi istenmesine rağmen-belirtilmemiştir.

100 FSO yerel seviyede operasyonun gözetime ve koordinasyonundan ve özellikle de rapaor sistemi ve uzman belgelerle ilgili paralel konulardan sorumludur.

sahil güvenliği koruması da bulunacak şekilde denizde devriye gezebilir. Frontex'e göre, deniz araçları 2012'de 19.073 saat ve 2013'de 12.034 saat devriye gezmiştir.[101]

Heyet tarafından Ekim 2013'de iki ayrı geri itme olayıyla ilgili alınan tanıklıklara göre, bazı sahil güvenlik korumaları teknede Almanca ve Fransızca konuşuyorlardı ki bu da Frontex'in varlığına işaret etmektedir. Ancak, tanıklar ne olduğunu görememişlerdir çünkü operasyon gece olmuş ve sahil güvenlik tarafından başlarını eğmeye ve güverteye bakmaya zorlanmışlardır. Bu kanıt, geri-itmelerin bir Frontex devriyesinin görevlendirilmesi sırasında yaşanmış olabileceğini öne sürmeye yol açmaktadır.

Sorumluluk konusunda netlik olmaması

Ajans ortak operasyonlar çerçevesinde birçok seviyede aracılık yapar. Operasyondan önce, Frontex bir risk analizi yapar ve bu analiz ajans ile Üye Devletler arasında hangi operasyonlara öncelik vermek gerektiği konusunda yapılan yıllık görüşmelerin temelini oluşturur. Öncelikli coğrafi alanlar belirlendiğinde, Frontex operasyona ev sahipliği yapan ülke ile insan işgücü ve ekipman yardımı açısından ihtiyaçları belirlemek için buluşur. Sonra da Üye Devletlerden gerekli kaynakları göndermelerini ister. Operasyonel seviyede, ajans temel olarak ortak operasyonlar aracılığıyla hareket eder.

Sonuç olarak, Frontex, sınır gözetim operasyonlarının hedeflerini belirlemek ve tanımlamak, ortak operasyonların ve Ortak Dönüş Operasyonlarının yürütmesini tanımlamak (harekat planları) ve bunların hayata geçirilmesi ile meşgul olmaktadır. Yenilenmiş Frontex yetki belgesinin ajansın bir operasyonu "başlatabileceği" ya da "koordine edebileceğini" belirtmesine rağmen, insan hakları ihlalleri ya da usulsüzlük durumlarında ajansın sorumluluğunu tanımlayan bir metin yoktur.

Birkaç hüküm sorumluluk kavramına gönderme yapmaktadır ama bu hiçbir şekilde tanımlanmaz. Bu metinlerin çoğu bağlayıcı değildir.

101 a.g.e. 94.

Ajansın operasyonlarındaki tüm katılımcılar[102] için geçerli olan Davranış Kuralları, 7. maddesinde katılımcıların çalışmalarındaki davranışlarından öncelikle ve bireysel olarak sorumlu olduklarını belirtir; ajansın bir kuruluş olarak sorumluluğundan bahsedilmemektedir.

Ajansı oluşturan yönetmelik "Avrupa Toplulukları'nın ayrıcalık ve dokunulmazlıkları hakkındaki protokol, ajans için de geçerli olacaktır"[103] (Madde 18) demektedir. Ancak, bu protokol AB kamu hizmetlisi ve görevlileri için geçerlidir, kurumlar ya da ajansların kendileri için değil. Dolayısıyla, Frontex çalışanları, herhangi bir AB kamu hizmetlisi gibi, resmi görevlerindeyken yapmış oldukları eylemler açısından, yasal işlemlere karşı bir çeşit dokunulmazlıktan faydalanırlar.[104]

Mart 2011'de benimsenen Frontex Temel Haklar Stratejisi, ajansın faaliyetleri çerçevesinde insan haklarına saygı gösterildiğinden emin olmayı amaçlayan bir dizi ilkeyi düzenler. Bu belge 13. paragrafında Üye Devletler katılımcı görevlilerin davranışları için öncelikli olarak sorumlu olsalar da, bu Frontex'i koordinatör olarak kendi sorumluluklarından kurtarmaz denilmektedir. Bu metin daha da ileri gider ve Frontex "yetki belgesi altındaki tüm kararlar ve faaliyetler için tümüyle sorumludur"[105] der. Buna göre; ajans **gerçekten de yetki belgesi kapsamındaki tüm kararlar ve faaliyetler için tümüyle sorumludur**, ve artık görevi sadece ortak operayonların koordinasyonuyla sınırlı olmayıp aynı zamanda operasyonları başlatabileceği için daha da çok sorumludur.

Böyle bir sorumluluk oluşturulursa, Frontex'e[106] göre, Avrupa Birliği'nin İşleyişine Dair Antlaşma'nın (TFEU) 340. Maddesi uyarınca **Avrupa Birliği ajansın faaliyetleri için sorumlu tutulabilir**: "*Sözleşmeye dayanmayan bir sorumluluk durumunda, Birlik, Üye Devletlerin kanunlarında ortak olan pren-*

102 Frontex operasyonlarına katılan herkes için Davranış Kuralları'nı 2. Maddesi. Katılımcılar, Frontex görevlilerini, Üye Devletlerin misafir görevlilerini, ev sahibi devletin görevlilerini ve gözlemci görevlileri içerir.

103 Bkz. Steve Peers (2011), The Frontex Regulation – Consolidated text after 2011 amendments.

104 European Protocol on the Privileges and Immunities of European Communities, Madde 12 (a).

105 Frontex (2011) Temel Haklar Stratejisi.

106 a.g.e. 83.

Mytilene limanı, 2012 yazı: deniz yoluyla gelen göçmenler limanda tutulup burda yerde daha sonra da çadırlarda uyuyorlar. Çocuklar araba enkazları ve yağ varilleri etrafında oynuyorlar, Ağustos 2012.

siplere uyarak, kendi kurumları tarafından veya kendi görevlileri tarafından görevleri sırasında sebep olunan tüm zararı karşılayacaktır."

Öyle görünmektedir ki, Frontex faaliyetleri için mesul tutulmaktan veya sorumlu olmaktan kaçabileceği araçları çoğaltmaktadır.

Harekat planlarında, Frontex Üye Devletler arasında koordineyi sağlayan bir ajans olarak sunulmaktadır; ülkeler kendi sınırlarının yönetiminden (ev sahibi ülkeler) ve operasyon sırasında alınan kararlardan (katılımcı Üye

Devletler) sorumludur.[107] Ajans direkt olarak bir sorumluluk almamasına rağmen harekat planlarının bizzat tasarımına katılmaktadır.

Kasım 2013'de AB ombudsmanı ajansın ve görevlilerinin sorumlu olduğu insan hakları ihlalleri için Frontex'in bir iç şikayet mekanizması kurmasını tavsiye etti. Frontex "bireysel olaylar ilgili üye ülkenin sorumluluğudur" argümanıyla bu tavsiyeyi reddetti.[108] Bu cevap AB'nin dış sınırlarında organize edilen operasyonların koordinatörü olarak sorumlu tutulmak konusunda bir isteksizliğinin altını çizmektedir.

Bu yüzden Frontex'i koordine ettiği faaliyetler çerçevesinde sorumlu tutmak oldukça zordur. Sorumluluğundan Temel Haklar Stratejisi'nde ve aynı zamanda denizdeki durdurmalar için yönetmeliğin girişinde bahsedilmesine rağmen, harekat planlarında veya Davranış Kuralları'nda ajansın sorumluluğundan hiç bahsedilmemektedir.

Ancak, Frontex koordine eder, bilgileri ve kişisel verileri toplar ve aktarır, operasyonel aktiviteler çerçevesinde kararlar alır ve görevliler ile kaynakları bu amaç için harekete geçirir. Üye Devletlerle çalışması ve onlara verdiği destek bu ülkelerin AB'nin dış sınırlarındaki aktivitelerini etkiler, ve buna insan hakları ihlallerinin işlendiği zamanlar da dahildir. Operasyonları niteleyen muğlaklık ve kurucu yönetmelikte belirlenen dokunulmazlık sorumluluktan kaçmasını sağlamaktadır.

Sivil toplum örgütleri, Avrupa Ombudsmanı, *BM Göçmenlerin İnsan Hakları* Özel Raportörü ve Avrupa Konseyi'nin hepsi, Frontex tarafından yönetilen operasyonlara katılan tarafların –ajansın kendisi de dahil olmak üzere—sorumluluk bölümleri ile ilgili daha fazla netlik olmasını istediler. Net cevapların verilmesi çok önemlidir.

107 2012 Poseidon Deniz Harekat Planı, s. 20 ve AENEAS Harekat Planı 2012, s. 20.

108 Avrupa Ombudsmanı (2013), Basın Bildirisi no. 17/2013

YUNANİSTAN VE TÜRKİYE: YETERSİZ YASAL REFORMLAR

BÖLÜM 2.
Bölgedeki yetersiz yasal reformlar

A – Türkiye: Geçiş ülkesinde yolda kalmış göçmenler

1999'da Türkiye'nin AB üyeliğine adaylığının resmi olarak tanınması AB-Türkiye ilişkilerinde bir dönüm noktasıydı. Türkiye, özellikle de Schengen vizesi almayı kolaylaştıran prosedürler aracılığıyla, vatandaşlarının Üye Devletlere daha iyi entegrasyonu karşılığında yasalarını AB standardlarıyla uyumlu hale getirmeye başlarken, göç ve hareketlilik ile ilgili konular hızla önem kazandı.

Aralık 2013'de Türkiye, AB ile geri kabul antlaşması imzaladı ve bu da hareketlilik ve düzensiz göç ile savaşta daha yakın bir işbirliğine işaret etmektedir.[109] Türk yetkililer tarafından Frontex ile Mayıs 2012'de imzalanan bir işbirliği anlaşması (Mutabakat Zaptı) bu dinamiğin önemli bir kısmını oluşturmaktadır.[110] Heyetle görüşen AB delegasyonu temsilcilerine göre, bu rapor hazırlanırken bu bildiri henüz hayata geçirilmemişti.

Buna ek olarak, Nisan 2013'de Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun kabul edilmesi Türk kanunların AB ve uluslararası standartlara yavaş yavaş uyum sağladığını ve aynı zamanda AB göç ve sınır yönetimi yaklaşımının Türk göç politikası üzerindeki etkisini göstermektedir. Bu rapor yayına hazırlanırken, kanun yürürlüğe girmişti ancak uygulamadaki verimliliği henüz test edilecek durumda değildi ve hayata geçirilmesi ile ilgili yönergeler henüz kabul edilmemişti.

109 Avrupa-Akdeniz İnsan Hakları Ağı (Haziran 2013, "An EU-Turkey Readmission Agreement – Undermining the rights of migrants, refugees and asylum seekers?")

110 Memorandum of Understanding, 28 Mayıs 2012.

2013'de geçen bu kanun, büyük ölçüde AB ile uyumlu usuli ve yasal standartları kağıt üzerinde düzenlemesine rağmen, bu iddialı reformun uygulamaya geçirilmesi ile ilgili ciddi endişeler devam etmektedir. Yenilikçi kanunların kabul edilmesi hoş karşılansa da, AB yasalarıyla tam bir uyumun Türkiye'deki yabancıların haklarını tamamen garantiye alıp almayacağı konusunda şüpheler sürmektedir, özellikle de 2000'lerin başından beri AB'nin göç politikasını belirleyen güvenlik merkezli, sınırlayıcı ve suçlayıcı hedefler düşünülünce. Daha önceki reformların, örneğin ifade özgürlüğü konusunda, uygulamada sınırlı etkisi olmuştur. Buna örnek olarak insan hakları savunucularına yönelik devam eden yargı baskısı[111] ve 2013'de İstanbul'da Gezi Parkı'nda ve tüm ülkede çeşitli şehirlerde barışçıl gösterilerin şiddet kullanılarak bastırılması[112] gösterilebilir.

Uluslararası İnsan Hakları Federasyonu (FIDH), yasama ile ilgili ilerlemeye rağmen (2004'de idam cezasının iptali ve terörle mücadele kanununun kaldırılması) Türkiye'de süregelen insan hakları ihlallerini düzenli olarak kınamaktadır. FIDH'ye göre "Prosedürler hukukun üstünlüğü prensibine uymadığı için adil yargılama hakkının korku veren ihlalleri mevcuttur. Hükümet "yargı yoluyla baskı" politikasını terketmemiştir."[113]

1 – Türkiye'de göç politikası ve sınır yönetimi

AB ile yaklaşık 472 kilometrelik kara sınırı, Avrupa'ya uçuş yapan birçok uluslararası havaalanı ve Akdeniz ile Karadeniz boyu sahil şeridi ile Türkiye düzensiz göçmenlerin AB'ye girmesi için büyük bir giriş kapısı olarak düşünülmektedir. 2012'de Frontex, Yunanistan'ın Türkiye ile olan kara sınırına "yasa dışı sınır geçme tespiti için hala tartışmasız en sorunlu bölge" olarak atıfta bulunmuştur.[114]

Ülkenin coğrafik pozisyonu Türkiye'yi oldukça gelişmiş bir sınır yönetim sistemi yaratmaya itmiştir. Isı-duyarlı kameraları, radarları ve kara ve hava

111 "Turkey: The Supreme Court due to render its judgement on April 30 must put an end to 16 years of judicial harassment against Pınar Selek," FIDH Basın Bildirisi, 25 Nisan 2014.

112 "Stop violence against the peaceful demonstrators in Turkey", TİHV Basın Bildirisi, Türkiye İnsan Hakları Vakfı, 4 Haziran 2013.

113 FIDH (2013), Executive Summary of the IHD annual report, 9 Mayıs 2013.

114 Frontex (2013), FRAN Quarterly Issue 3 – July-September 2012.

devriye araçlarını içeren bir "fiziksel güvenlik sistemi" kara sınırı boyunca çeşitli noktalara yerleştirilmiştir.[115]

2004'de Avrupa Komisyonu Türkiye'nin "sınır yönetimine önemli kaynaklar ayırdığını" kabul etmiş ancak "bu yönetimin birçok yönünün AB uygulamalarıyla uyumlu olmadığını"[116] vurgulamıştır. Bu özellikle tek bir sınır yönetimi makamının olmamasından kaynaklanmaktadır. Bugüne kadar, 16 farklı sivil ve askeri icra makamı kara, hava ve deniz sınırlarının çeşitli bölümlerini kontrol etmekten sorumludur.

Geçen birçok yıl boyunca, AB Türkiye'nin sınır yönetiminin Schengen mevzuatı ile uyumlu hale gelmesini, yani sınır polisi sisteminin yavaş yavaş kurulmasını, geri kabul anlaşmasının görüşülmesini ve AB'deki Entegre Sınır Yönetimi[117] sistemine benzer bir sistemin uygulanmasını desteklemiştir. 1999'dan beri AB'ye katılma beklentisi reform sürecini hızlandırmıştır. Bu amaçla 2002'de sığınma, göç ve dış sınırların korunması üzerine bir görev kuvveti kurulmuştur, ve 2004'de İçişleri Bakanlığı şimdi "Sınır Yönetimi Bürosu" olarak adlandırılan bir müdürlük kurmuştur. Büro 2006'da benimsenen *Sınır Yönetimi Stratejisi*'nin Uygulanması İçin Eylem Planı'nı hayata geçirmekle görevlidir. 2014'ün başlarında uzmanlaşmış bir Sınır Güvenliği Genel Müdürlüğü kuran özel bir kanun hazırlık aşamasındaydı. Bununla amaçlanan Türkiye'nin sınırlarındaki sınır kontrolü ve gözetiminden şu anda sorumlu olan gereğinden fazla kurumdan sınır muhafız görevlerini devralmaktır. Sığınma, göç ve sınır yönetimi alanında daha fazla yasal reformu teşvik etmek için, birçok işbirliği projesi başlatılmıştır. Bunlara örnek olarak Uluslararası Göç Örgütü (IOM)-Budapeşte tarafından koordine edilen ve IOM-Türkiye tarafından desteklenen Batı Balkan ülkeleri ile işbirliği projesi ve Danimarka, Fransa ve İngiltere ile yapılan eşleştirme (twinning) projeleri sayılabilir. 2013'de Avrupa Komisyonu ilerlemenin hala sınırlı olduğunu düşünüyordu.[118]

---

115 Türkiye İç İşleri Bakanlığı (2006), "Türkiye'nin Entegre Sınır Yönetimi Stratejisinin Uygulanmasına Yönelik Ulusal Eylem Planı."

116 Avrupa Komisyonu, Issues Arising from Turkey's Membership Perspective, Personel Çalışma Belgesi, COM (2004) 656 final.

117 Entegre Sınır Yönetimi stratejisi 2001'de Laeken Avrupa Konseyi sırasında kabul edildi. Üç dayanağı vardır: ajans içi işbirliği, hizmetler arası işbirliği, ve sınır yönetiminde uluslararası işbirliği.

118 Avrupa Komisyonu, 2013 Türkiye İlerleme Raporu, COM(2013)700.

Göç konularından ve sınır kontrolünden sorumlu yapıların ve yasal çerçevelerin gözden geçirilmesinin bir parçası olarak Nisan 2013'de bir kanun (esas "Kanun") kabul edilmiştir.

Göç ve Sığınma konusunda yeni Türk Kanunu

Bu yeni kanun, ilk defa Türk mevzuatının giriş, kalış ve çıkış prosedürleri üstüne açık kurallar koyduğunu ve uluslararası koruma talep eden insanların haklarını açığa kavuşturduğunu göstermektedir.[119] Pasaport Kanunu'nu, 1950'ye kadar geri giden Yabancıların Türkiye'de İkamet ve Seyahatları Hakkında Kanun'u ve aynı zamanda 1994 Sığınma-İltica yönetmeliği ile 2006 Sığınma Genelgesi'ni de içine alacak şekilde birçok ayrı metinden oluşan halıhazırdaki yasal çerçevenin yerine geçen bu yeni kanun, 2013'de kabul edilmiş ve Nisan 2014'de yürürlüğe girmiştir.

Bu kanun (2013 Kanunu), Helsinki Yurttaşlar Derneği'nin Mültecilere Destek Programı (HCA-RASP)[120] tarafından "tarihi adım" olarak selamlanmıştır ve HCA-RASP bu kanunun iç mevzuat çerçevesinde varolan tüm boşluklara kapsamlıca hitap ettiğini düşünmektedir. Dahası, ilk defa bu kanun göç ve sığınma hakkının tüm yönlerine dair belirli kriterler, prosedürler ve temel güvenceler sunmaktadır. Bu kanun aynı zamanda daha önce Emniyet Genel Müdürlüğü'nün elinde tuttuğu yetki ve gücü devralan yeni, sivil ve uzmanlaşmış bir Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nü oluşturmaktadır.

Bu kanun olağandışı bir şekilde şeffaf ve katılımcı bir süreç ile hazırlandı: topluluk dernekleri, mülteci ve göçmen hakları savunucuları, akademisyenler, BMMYK ve IOM kanun tasarısından önce danışıldılar. HCA-RASP'a göre, bu yeni kanunun son içeriği Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin şartları ile ve büyük ölçüde AB müktesebatı ile uyumludur.[121]

Göçmenlerin ve mültecilerin hak sahibi oldukları algısı birçok göçmen için hedef ülke olan Türkiye'de oldukça yenidir. Yeni kanunda düzenlenen prensipler, bugüne kadar devam eden ve AB ile işbirliğiyle teşvik edilen sınır

119 Law on Foreigners and International Protection, 4 Nisan 2013, BMMYK tarafından resmi olmayaan çeviri.

120 HCA-RASP, FIDH, Migreurop ve EMHRN ağının bir üyesidir.

121 HCA-RASP ile görüşme, 1 Ekim 2013.

yönetimine ve 'istenmeyen' göçmenlerin alıkonulmasına dayalı daha önceki uygulamalarla bir tezat oluşturmaktadır. Yunanistan-Türkiye sınırında artan kontroller Türkiye'nin kendi göç dinamiği ile birlikte "sayıları gittikçe artan AB'ye giriş yapmak isteyen ve Türkiye'de yolda kalmış insanlar" yaratmıştır.[122]

Oldukça kısıtlayıcı olan 1994 Sığınma yönetmeliğini geride bırakan bu kanun için Birleşmiş Milletler "uluslararası koruma için önemli bir gelişme" demiştir.[123] Şu anda ülkede İçişleri Bakanlığı ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'ne (BMMYK) kayıtlı bir milyona yakın Suriyeli mülteci ve büyük oranda Irak, Afganistan, İran ve Somali'den sığınma talep eden 80.000 kişi olduğu tahmin edilmektedir.[124]

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu yeni ve önemli usuli güvenceler getirmektedir. Uluslararası koruma, oturma izni, vize başvuruları ile ilgili tüm kararlara ve ülkeden çıkarma ile alıkoyma emirlerine itiraz edilebilir. Daha önceki mevzuatta böyle kararlara idari mahkemede itiraz edilse bile, aynı anda yürütmeyi durdurma başvurusu da yapılıp kabul edilmedikçe itiraz otomatik olarak kararı ertelemezdi. Şu anda, bir sınır dışı ve tutukluluk kararına itiraz etmek otomatik olarak ülkeden çıkarmayı ertelemektedir. Kanun, Türk Kızılayı'nın kabul etme ve alıkoyma merkezlerinde bulunmasını da sağlamaktadır.

Ancak, usüle ilişkin bazı güvenceler Kanunda belirtilmemiştir: ülkeden çıkarma ya da alıkoyma tedbirinin yasallığını kontrol edecek düzenli bir sistemin olmaması; alıkoyma süresinin uzatılması kararının bir hakim tarafından değil sadece idari bir makam tarafından alınması; uluslararası yasalar dahilinde çocuğun yüksek yararı prensibinin gözönüne alınması gerekmesine ve refakatsiz çocukların hızlı işlemlere tabi tutulmaması gerekliliğine rağmen, çocukları gözetimde tutmanın, özellikle de refakatsizken, mümkün oluşu; mültecilerin hukuki statüsüne ilişkin 1951 Cenevre Sözleşmesi'nin uygulanmasında devam eden coğrafi kısıtlamalar.

Kağıt üzerinde bu yenilik önemli bir ilerleme getiriyor gibi görünse de, şu andaki yasal değişikliklerin kısmen Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin ülkeye karşı birçok kararına ve aynı zamanda STK'ların ve BMMYK gibi

122 Frontex (2013) FRAN Quarterly, Issue 2 – April – June 2012.

123 "Turkish law on foreigners wins UN praise," UN News Centre, 12 Nisan 2013.

124 HCA-RASP ile görüşme, 29 Ocak 2014.

uluslararası organizasyonların eleştirilerine bir cevap olduğunun farkında olmak önemlidir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne bağlı kalması gereken bir Avrupa Konseyi üyesi olarak, Türkiye bu kanunu kabul etmesiyle yükümlülüklerinin bazılarını yerine getirmektedir.

Göçmenlerin alıkonulması

2013 kanununda birçok hüküm göçmenlerin rasgele ve sınırsız alıkonulması sorununa hitap etmektedir. Sınır dışı etme ve alıkoyma emirleri yazılı olarak bildirilmelidir. Bir sınır dışı etme emrinin verilip verilmemesi hakkındaki karar, düzensiz göçmenin tutuklanmasından sonra 48 saat içinde verilmelidir. Göçmenlerin ve mültecilerin "alıkonulma merkezleri"nde gözetim süresi altı ayı geçemez, sadece bir kere altı aylığına daha yenilenebilir. Bu kanunun kabul edilmesine kadar, göçmen ve mültecilerin gözetim süreleri konusunda bir limit yoktu.

Bu kanun gözetimin düzenli olarak değerlendirilmesini şart koşmaktadır: yönetim gözetimin devam edip etmemesi gerektiği konusunda aylık değerlendirme yapmalıdır. Sığınma talep edenler 30 günlük bir süreyle gözetim altında tutulabilirler. Tüm alıkonulan göçmenlerin hukuki yardıma erişimi olmalıdır. Gözetim altındaki sığınma talep eden göçmenlerin de STK'lar tarafından sağlanan hukuki yardım hizmetlerine erişimi olmalıdır. Bir sınır dışı etme kararına karşı itiraz 15 gün içinde yapılmalıdır ve otomatik olarak erteleme etkisi vardır.

Kanun aynı zamanda gözetimin her dava için ayrı karar verilen istisnai bir tedbir olmasını şart koşar. Düzensiz göçmenlerin ve sığınma talep edenlerin gözetim kararlarında katı şartlar uygulanmaktadır.

Bu, göçmenlerin alıkonulmasının yalnızca son çare olması gerektiğini belirten AB yasası (2008 Geri Dönüş Yönergesi) ile –her ne kadar AB'de pratikte bu prensip nadiren uygulansa da— uyumludur. Bu kanun gözetim altında tutulanların kanuni temsile ve BMMYK'ya erişimleri için yeni teminatlar sağlamaktadır.

2013 kanunu gözetim altındaki göçmenlerin çeviri hizmetlerine erişiminden bahsetmiyor olsa da, kanunda kabul edilen kararları bildirirken ilgili bireylerin konuştuğu dillerin göz önünde bulundurulması ihtiyacı hakkında genel bir madde içermektedir.

Mülteci hakları

Türkiye mültecilerin hukuki statüsüne ilişkin 1951 Cenevre Sözleşmesi'ni imzalayan devletlerden biri olmasına rağmen, coğrafi bir kısıtlama içindedir çünkü Avrupalı olmayıp da sığınma hakkı talep edenlerin –yani Türkiye'de uluslararası koruma talep edenlerin hemen hepsinin—mülteci statüsünde olmaya hakkı yoktur. Bu kısıtlama yeni kanunda da tutulmuştur. Ancak, kanun Avrupalı olmayan mültecilere uluslararası koruma sağlayan ve Türkiye'de yasal olarak korumaya erişim veren iki yeni çeşit statü belirler: 1951 Sözleşmesi'nde bahsedilen tip mülteciler için "şartlı mülteci" statüsü ve genelleşmiş şiddetten ve insan hakları ihlallerinden kaçan insanlar için "ikincil koruma" statüsü. Sığınma hakkı talep edenler için bir çevirmene erişim garantilenmiştir.

Ankara'daki BMMYK'ya göre,[125] uluslararası koruma için başvuru yaptıklarında, tüm sığınma hakkı talep edenler Avrupalı başvuru sahiplerinin elde ettiği hakların aynısına sahip olurlar. Bu haklar 14 yaşına kadar ilk ve orta öğretimi, sosyal güvenlik sistemine otomatik olarak dahil olmayı, temel sağlık hizmetlerine erişimi, sosyal yardım hakkını, ve altı aylık bir süreden sonra, çalışma izninin verilmesine bağlı olarak, çalışma hakkını içerir.

En önemlisi, geri göndermeme prensibine kanunda çok değer verilmiştir (geri göndermeme üzerine Madde 4 ve "sınır dışı etme kararı alınmayacaklar" üzerine Madde 55) ve belirgin bir şekilde vatansız insanlar için geçerlidir.

Refakatsiz çocuklar tarafından sunulan başvurular hızlandırılmış prosedür altında işlem görmemelidir.

Bir sınır dışı etme emrine ya da uluslararası koruma verilmesinin reddine karşı itirazlar yetkili idare mahkemesinde yapılabilir ve otomatik olarak erteletme etkisi vardır. İdari gözetim emirlerine, sığınma prosedürü sırasında yapılmış ülkeden çıkarma işlemi amacıyla olsun olmasın, yetkili sulh ceza mahkemesinde itiraz edilebilir.[126] Yani yasa göç ve sığınma meseleleriyle uğraşacak özel mahkemeler sağlamaz.

Son olarak, 2540 görevliden oluşacak bir kadrosuyla yeni oluşturulan Göç İdaresi Genel Müdürlüğü bu yeni kanunu hayata geçirmekle sorumlu-

125 30 Eylül 2013'de görüşüldü.
126 IOM ile görüşme, 30 Eylül 2013.

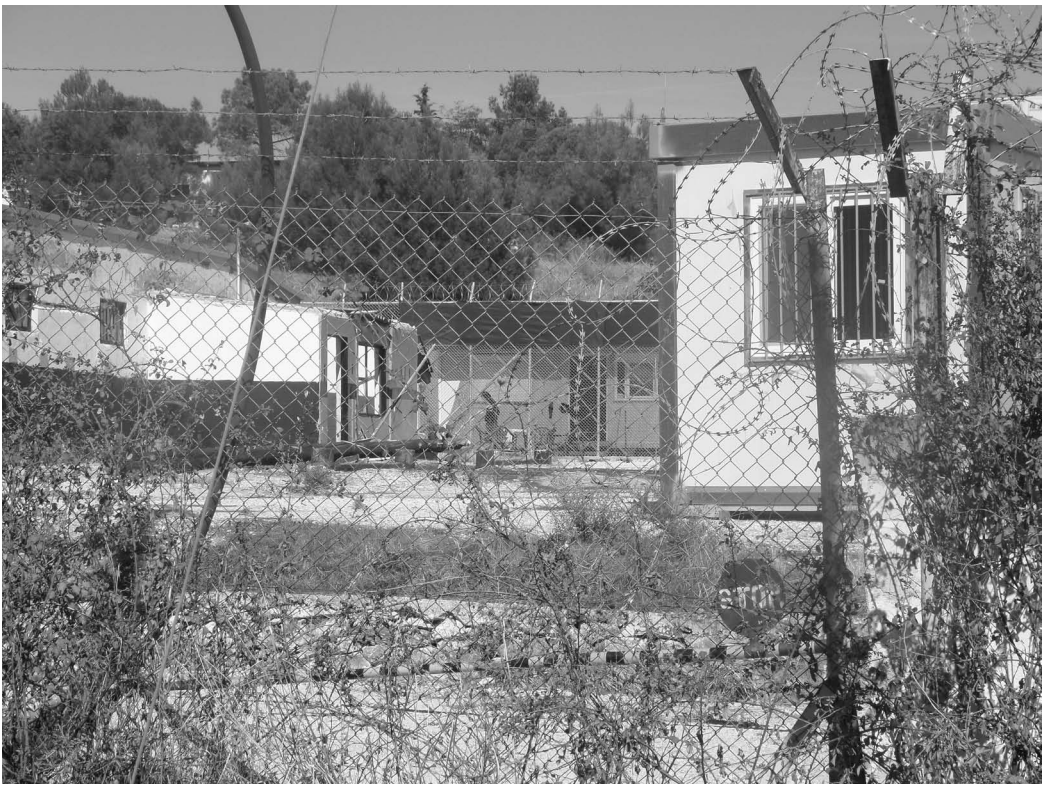

Moria'daki kabul etme merkezi, kompleksin dikenli telleri arasından görünümü (Midilli), Ekim 2013

dur. Kanun aynı zamanda yetkili bakanlıklar ve sivil toplum örgütlerinin yanı sıra IOM ve BMMYK'yı bir araya getirerek bir Göç Danışma Kurulu'nun oluşumunu sağlar.

2 – Türkiye şartlarında yeni kanunun uygulanması etrafındaki belirsizlikler

Yeni politika: uygulamaya dair yönler ve belirsizlikler

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, AB sığınma ve göç kanununu dikkate alarak ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (AİHM) içtihat huku-

kundan örnekle yazılmıştır. Bu yüzden, mesela, gözetim süresinin 12 aydan daha uzun olamayacağını ve ülkeden çıkarma kararı için neden gösterilmesi gerektiğini şart koşar. Türkiye, mültecilerin alıkonulması ve usuli haklara bağlı kalmakta kusurlu olduğu için Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından defalarca suçlu bulunmuştur.[127]

Heyet tarafından görüşülen STK'lar yeni kanun sayesinde birçok ilerleme sağlandığını kabul etmekte ancak uygulama süreciyle ilgili olarak ihtiyatlı davranmaktadır. Yerel STK'lar kanunun hayata geçirilmesi ile ilgili yönetmeliklerin yazılma sürecinin kanunun kendisini yazma süreci kadar şeffaf ve açık olmadığını düşünmektedirler. Bu rapor yazılırken hükümetin yeni Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'ne kanunu kapsamlı bir şekilde hayata geçirmesi için gerekli politik desteği verip vermeyeceğini ya da göç yönetiminin uluslararası koruma yükümlülüklerine uygun olarak gerçekleştiğinden emin olmak için destek sağlayıp sağlamayacağını bilmek zordu.

Diğer birçok ülkede olduğu gibi, itiraz davalarında uygun ve göçmenleri temsil etmeye istekli yetenekli avukat eksikliği ile ilgili bir endişe vardır. Yasal yardıma etkili erişim belirsizliğini korumaktadır. HCA-RASP'in bir temsilcisine göre, "yeni kanun tarafından kağıt üzerinde sağlanan çok iyi yeni güvence ve hakların hayata geçirilmesini gözlemlemek ve sağlamak için bir ordu dolusu avukata ihtiyacımız olur." Türkiye'nin hali hazırda yetersiz kaynaklı sivil toplum örgütleri aynı anda hem Türkiye'de varolan yasal yardım mekanizmasını hem de tüm ülkedeki ücret almadan çalışan yasal yardım sağlayıcılarını harekete geçirmeye çalışırken daha fazla kapasiteye ihtiyaç duyacaklardır. Bunu başarmak için daha fazla kaynağa ve yetenekli uzmana ihtiyaçları vardır.[128]

Kanunun bir dizi problemli maddesi vardır ve bunlardan bazıları direkt olarak AB müktesebatından dahil edilmiştir. Sınır dışı emri verildikten sonra sığınma başvurusu yapıldığında 8 günlük hızlı işlem buna bir örnektir. Dahası, uluslararası koruma talep edenlerin üç kategorisi de 6 aylık bir süreden sonra çalışmaya hak kazanmasına rağmen bu hak otomatik değildir çünkü bir çalışma izni gereklidir. Türkiye'de yabancı uyrukluların çalışma izni elde etmesi aşırı derecede sıkıdır. Gerçekte uluslararası koruma talep eden çok az kişi bir

127 AİHM, Ghorbanov and Others v. Turkey (N° 28127/09), 3 Aralık 2013.
128 HCA-RASP ile görüşme, 1 Ekim 2013.

çalışma izni alabilmektedir. 2013 kanunu Avrupalı olmayan "şartlı mülteci" statüsü sahibi kişilerle yabancı vatandaşların diğer kategorileri arasında bu bakımdan ayrım yapmamaktadır. Öte yandan, Avrupalı mülteci statüsü olan kişiler ile nereli olduklarına bakılmaksızın "ikincil koruma" statüsü sahiplerinin iş gücü piyasasına otomatik olarak erişimine izin verilebilir.[129]

Ek olarak, bu kanun dahilinde işlenebilecek insan hakları ihlallerinden kaçınmak için ikincil yasamayla sağlanacak belirli güvencelere ihtiyaç vardır. Özellikle de bu kanun, Türkiye'de şu anda veri koruma yasası olmamasına rağmen, Genel Müdürlüğün kişisel verileri toplayacağını (Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 99. Maddesi) belirtir.

Son olarak, AB ile 16 Aralık 2013'de imzalanan geri kabul anlaşması bir endişe kaynağıdır. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu tamamen hayata geçene ve uluslararası insan hakları standartlarına uygunluğu tarafsız raporlarla doğrulanana kadar,[130] Türkiye şartları bu anlaşmanın sığınma talep edenlerin hak ettikleri korumayı almalarını engellemeyeceğini güvence altına almayı mümkün kılmamaktadır.

Türkiye'deki mülteciler: Suriye'deki savaş ve sonuçları

Ekim 2011'de Türkiye, bölgede Suriyeliler için "geçici koruma" rejimi kuran ilk ülke oldu. Ancak, spesifik yasal hükümlerin yokluğunda, bu yaklaşım siyasi karara bağlıdır.

Türkiye uluslararası desteği reddetmiştir ve mülteci kamplarını idare etme sorumluluğunu üstüne almıştır. Operasyonun ilk yılı boyunca organizasyonlar ve BMMYK de dahil olmak üzere mülteci statüsü belirleme işleminden sorumlu uluslararası örgütler için kamplara erişim sınırlıydı.[131]

Ekim 2012'den beri Türk sivil toplum örgütlerin erişimi kolaylaştırılmış[132] ancak uluslararası sivil toplum örgütlerinin erişimi sınırlı kalmaya devam

129 HCA-RASP ile görüşme, 1 Ekim 2013.

130 a.g.e. 119

131 Avrupa-Akdeniz İnsan Hakları Ağı (2011) "Syrian Refugees in Turkey: A Status in Limbo"; Uluslararası Af Örgütü (2013) "Turkey: National Authorities and the International Community Must Act in Partnership to Meet the Needs of Syrian Refugees."

132 Multeci-Der ile görüşme, 3 Ekim 2013.

etmiştir.[133] Kamplardaki güvenlik tedbirleri oldukça sıkıdır. En başta, mültecilerin kampların dışına günde sadece birkaç saatliğine kamptan güvenlik görevlileriyle birlikte çıkmalarına izin veriliyordu.[134] Şu anda her seferinde uzun saatler kuyrukta beklenen bir giriş-çıkış sistemi uygulanmaktadır. Kentsel bölgelere yerleşmiş Suriyeli mülteciler (Türkiye'deki Suriyeli mültecilerin %70 kadarı) özel destekli yardım kuruluşları tarafından sağlanan oldukça kısıtlı yardıma bel bağlamaktadırlar. Teoride sağlık hizmetine kamu destekli erişim kayıt statülerine bakılmaksızın tüm Suriyeli mülteciler için geçerlidir. Ancak uygulamada erişim kolay olmamıştır. İzmir'de yerel bir dayanışma organizasyonu heyete hamile bir kadının Türkiye'deki hastane ücretlerini karşılayamadığı için Suriye'ye dönmek zorunda kaldığını bildirmiştir.

Uluslararası koruma talep edenler arasında diğer uluslara tabi olanlarla karşılaştırıldığında, Suriyeliler Türk üniversitelerine kolaylaştırılmış giriş dahil olmak üzere konaklama ve eğitime daha iyi bir erişimden faydalanmışlardır. Ancak iş gücü piyasasına sınırlı erişimleri Türkiye'deki diğer uluslardan sığınma talep edenlerin durumlarına benzemektedir. Türkiye'ye yasal olarak girmiş ve Türkiye Çalışma Bakanlığı'nın kanunları daha esnek şekilde uyguladığı az sayıdaki Suriyeli haricinde, ülkeye pasaportsuz girmiş Suriyelilerin büyük çoğunluğu bir çalışma iznine başvurmak için uygun değillerdir. Son olarak, sınır bölgesindeki büyük kamplarda kalan 200.000 Suriyeli mülteci için bir kayıt mekanizması varken, kampların dışında kalan 600,000 ile 800,000 arasında olduğu tahmin edilen daha kalabalık nüfusu düzene koymak ve belgelemek için uygun bir kayıt mekanizması yoktur. BMMYK kentsel bölgelerdeki kayıt çabalarını desteklemek için 23 adet mobil kayıt ünitesi kurmuştur[135] ancak şu ana kadar kaç Suriyelinin bunları kullanarak kayıt olabildiği belirsizdir.

Suriye uyruklu olanlara ek olarak, diğer uluslardan insanlar da Suriye'deki savaştan kaçmıştır. Bu insanların da BMMYK ve İçişleri Bakanlığı'na kaydolmaları gerekir.

Suriye'den gelen Filistinliler de Suriyeliler gibi "geçici koruma" rejimi kapsamı altındadır. Bazıları mülteci kamplarında kalmaktadır. Ancak HCA-

133 a.g.e. 125

134 *Göçmenlerin İnsan Hakları* Özel Raportörü'nün Raporu (Nisan 2013), "Addendum - Mission to Turkey (25–29 June 2012)."

135 "Syria Regional Refugee Response," BM ajanslar arası bilgi paylaşım genel ağı.

RASP bazılarının Türk toprağına erişiminin engellendiğini rapor etmektedir. Filistin halkından bir muhatabımız 2013 yazından beri Filistinlilere giriş vizesi verilmediği için birçoğunun Suriye'den kaçmak için kaçakçılık yollarını kullanmaktan başka çaresinin kalmadığını doğrulamıştır.[136]

Kürt asıllı Suriye vatandaşları da korumaya erişimde büyük güçlüklerle karşı karşıyadır çünkü Türk hükümeti destekli mülteci kamplarında hoş karşılanmamaktadırlar. Bu, birçoğunun AB ülkelerinde güvenli bir bölge aramalarına yol açmaktadır. Bu zorluklar, Türk hükümetiyle 1984'den beri silahlı çatışma içinde olan Kürdistan İşçi Partisi (PKK) ile Ankara arasındaki gerilim bağlamında analiz edilmelidir.

Kara ve deniz sınırlarına yakın durdurulan düzensiz durumdaki göçmenler ve mülteciler değişen zaman dilimleri boyunca gözetim altında tutulabilirler. Suriyeli mülteciler genellikle birkaç saat içinde serbest bırakılırlar ancak heyete Suriye'den gelen Filistinli bir mültecinin Edirne'de 10 güne kadar gözetim altında tutulduğu haberi gelmiştir.

Suriyelilerin sınır dışı edilmeleri

Türk yetkilileri genellikle Suriye vatandaşlarını sınır dışı etmekten kaçınmıştır. Ancak bir çocuğun ölmesine sebep olan Akçakale Suriye mülteci kampındaki bir ayaklanmayı takiben Mart 2013'de gerçekleşen bir ülkeden çıkarma operasyonundan heyetin haberi oldu. Ayaklanma, iddialara göre, Suriyelilerin kamptaki yaşam şartlarını protesto etmesi yüzünden başladı. Yetkililer buna yüksek sayıda mülteciyi sınırdan çıkararak karşılık verdi. Olaya karışan mülteci sayısına ilişkin tahminler çok değişiklik göstermektedir. Hükümete göre 130 kişi "gönüllü" olarak ve tüm çıkışların isteyerek olduğundan emin olmak için BMMYK gözetimi altında geri gönderilmiştir. Fakat Türkiye'deki Mülteci Hakları Koordinasyonu'na gönderilen bir mektupta BMMYK herhangi bir katılımı olduğunu reddetmiştir. Bunun yerine BM ajansı endişesini dile getirmiş[137] ve hükümetten daha fazla ayrıntılı bilgi sağlamasını istediğini belirtmiştir.[138] Dahası, birçok STK ve yerel bir gazeteci ailelerin de içinde bulunduğu 600

136 2 Ekim 2013'de heyetle görüşme.

137 "U.N. checks reports Turkey deported hundreds of Syrian refugees," The Chicago Tribune News, 28 Mart 2013.

138 BMMYK'dan Mülteci Hakları Koordinasyonu'na 18 Nisan 2013 tarihli yazılı cevap.

Korint'de (Yunanistan) ülkeden çıkarma öncesi merkezin girişi, Ekim 2013

kişinin sınırdan zorla geri gönderildiğini rapor etmişlerdir. Bu gazeteci, Türk yetkililerin sınırda Özgür Suriye Ordusu'yla irtibata geçip geri dönenlerin rejim yanlısı olduğunu (ki iddia edilene göre bu doğru değildir) söylediğini, böylece de yüzlerce insanın hayatını riske attığını belirtmiştir.[139]

Başka ülkelerden kaçan mülteciler

Suriye'deki savaş uluslararası medyanın ve Türkiye de dahil olmak üzere komşu ülkelerde faaliyette bulunan uluslararası organizasyonların ilgi odağı

139 Mülteci-Der ile görüşme, 3 Ekim 2013.

olmuştur. Birçok muhatap diğer uluslardan mültecilerin durumuyla ilgili endişelerini ifade etmişlerdir. Para ve insan kaynaklarının çoğu Suriye'deki savaştan kaçanları idare etmeye yönlendirilmişken diğer mülteciler Türkiye'de korumaya erişmekte büyük sorunlarla karşılaşmaktadırlar.

Bu bakımdan Afganistan'dan gelen mültecilerin durumu özellikle önemlidir. Geçen iki yıl içinde artan sayıda Afgan Türkiye'den koruma talep etmektedir. 2013'de gergin politik durum ve devam eden emniyetsizlik yüzünden Afgan mültecilerin Afganistan'a geri dönme istekliliği büyük oranda azaldı.[140] Son yıllarda 1970'lerden beri çok sayıda Afgan'a ev sahipliği yapan İran çok büyük sayıda Afgan vatandaşını sınır dışı etti.[141]

Ekim 2013'ün sonunda yaklaşık 25.000 Afgan sığınmacı Türkiye'deki BMMYK'da kayıt ya da "ön kayıt" yaptırmıştır (sadece "kayıtlı" davalar BMMYK tarafından işleme alınır; ön kayıt bir çeşit bekleme listesine alınmak anlamına gelir). Mayıs 2013'de giderek artan gelen sayısı ve Afgan mültecileri alacak yeniden yerleştirme ülkelerinin tereddüdü[142] karşısında BMMYK yeni gelen Afganların kaydını almaya ara vermiştir.[143] Bu tarihten beri yeni gelen Afganlar BMMYK'da "ön kayıtlı" durumdadır ve Mayıs 2013'den önce kaydolmuş sığınma talep edenleri ve mültecileri ilgilendiren prosedürler askıya alınmıştır.

BMMYK'nın Türkiye'deki varlığı

Türkiye'de BMMYK gözetim mekanlarına sınırlı erişime sahiptir ve gözetimde olup sığınma talep edenlerin tüm taleplerini takip edecek yeterli kapasitesi yoktur. Genel olarak, durum gözaltındakilerin sadece %30'u ile iletişim durumunun takip edildiği 2009'dan beri, 2012'deki % 96 oranıyla karşılaştırılınca (3000 kişiyle iletişime geçildi) gelişmiştir.

Fakat BMMYK'nın gözetim merkezlerine erişimi değişiklik göstermektedir. Kumkapı'da (İstanbul) haftalık ziyaretler yapılırken Yunanistan sınırı yakınındaki Edirne'deki tutuklularla nerdeyse hiç iletişimi yoktur. BMMYK-Ankara temsilcileri Edirne'deki merkezin çok fazla insan olması ve aşırı nüfus

140 "Afghans voluntary return in doubt," *Dawn*, 31 Ekim 2013.
141 IOM ile görüşme, 30 Eylül 2013.
142 HCA-RASP ile görüşme, 1 Ekim 2013.
143 Mülteci-Der ile görüşme, 3 Ekim 2013.

yoğunluğu sebebiyle özellikle sorunlu olduğunu rapor etmiştir.[144] Son yıllar içinde BMMYK insan hakları ve uluslararası koruma standartları hakkında göç alanında hizmet veren personelden yüzlerce polis memurunu eğitmiştir ama polis memurlarının sayısının fazla olması eğitimin etkisini ve sonuç alma işlemini karmaşıklaştırmıştır.

3 – Avrupa modelinin ihracatı mı söz koz konusu?

AB'ye komşu ülkeler için Avrupa standartlarının entegrasyonu göçmen ve mültecilerin yararına olmamış ancak göçmenleri istenen ve istenmeyen diye bölmeyi yasallaştırma riskine yol açmıştır. AB göç politikasının dışarıya açılması, örneğin Sırbistan, Bosna Hersek (AB fonuyla inşa edilen idari gözetim merkezlerinde göçmen hakları ihlalleri[145]), ve Fas'ta gözlemlenmiştir. Fas'ta yasal reformlar ve AB ile işbirliği Fas Devleti'nin düzensiz göçmen ve mültecilere --etkili bir kabul etme ve kalış politikası olmadan-- baskı yapmasını yasallaştırmasına katkıda bulunmuştur. [146]

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, AB'de göçmenlerin insan haklarını ihlal ettiği için yıllardır kınanan birçok maddeyi tekrar oluşturmaktadır. Bunlara aileleri ve çocukları alıkoyma olasılığı, sığınma talep edenleri alıkoyma olasılığı, sığınma isteklerinin "ilk sığınma ülkesi" olmaması ya da menşei ülkenin "güvenli üçüncü ülke" olması nedeniyle kabul edilmemesi, temyiz mekanizmasının olmaması, sığınma başvuruları için hızlı inceleme prosedürlerinin çoğalması dahildir.

Bu kanun aynı zamanda kabul etme ve konaklama merkezlerindeki hizmetler için "dış kaynak kullanma" olasılığını da sağlamaktadır. Bu AB dahil birçok batı ülkesinde karşılaşılan sorunları yansıtmaktadır. Bu ülkelerde kamu denetçiliğinin eksikliği özel şirketlere gözetim yerleri konusunda tam kontrol verir ve çoğu zaman da cezadan muaf olma durumuna yol açar ki bu da göçmenlerin istismar karşısında savunmasızlığını artırır.

144 BMMYK ile görüşme, 30 Eylül 2013.

145 Migreurop (2011) "BH and the EU's responsibility for the violation of the fundamental rights of alien detainees at the Lukavica detention centre"

146 "On the tenth anniversary of the Security Law 02-03, end the repressive vision of migration", ("Pour les dix ans de la loi sécuritaire 02-03, en finir avec la vision répressive des migrations," Fransızca olarak mevcut) GADEM, Basın Bildirisi, 6 Aralık 2013.

Birleşmiş Milletler Göçmenlerin İnsan Hakları Özel Raportörü, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 116. Maddesinde belirtildiği üzere Düzensiz Göçle Mücadele Koordinasyon Kurulu'nun oluşturulması hakkında endişelerini dile getirmiştir: "Göçle 'mücadele etmek,' 'yasa dışı giriş' ve 'tedbirler' gibi terimler bu göçmenlerin savunmasızlığını daha da artırır."[147]

AB örneğini takip ederek, sınır gözetimi ve göçmenleri düzensiz durumlarda durdurma üzerine odaklanan politikalar, oturma va çalışma izni ile sonuçlanacak yasal yolları açmanın önüne geçmiştir. Türk hükümeti halihazırda güney ve doğusundaki ülkelerle birçok geri kabul anlaşması imzalamıştır. Hükümet birçok geniş kapasiteli alıkoyma merkezini inşa etmeyi ve kendi finanse etmeyi planlamıştır. Bunlara Yunanistan sınırına yakın ve 650 kişilik kapasitesiyle 2011'den beri faaliyet gösteren Edirne alıkonulma merkezi (Edirne Geri Gönderme Merkezi) de dahildir.

AB ile işbirliği yapmak şüphesiz ki bu eğilimi kuvvetlendirmektedir. Türk vatandaşlarının Avrupa bölgesinde dolaşımını geri kabul anlaşmasının imzalanması koşuluna bağlı yaparak, Türkiye Avrupa'nın oyununa dahil olmuştur ki bu oyun zorla geri göndermeler ve eğer düzenli statü ya da entegrasyon olasılığı yoksa geri dönüşlerde alıkoymaları içermektedir.

Türkiye'nin AB yolunu izleyip bunun sonucunda da kendi topraklarını erişime, belirli ülkelerin vatandaşlarına -kendi menşei ülkelerinin yetkilileri ile geri kabul anlaşmaları imzalanması şartına bağlı olarak- açıp açmayacağını zaman gösterecektir. Böyle katı bir politika Türkiye'nin dünyada birçok ülkeyle sahip olduğu ve ekonomisine hizmet eden oldukça liberal vize politikası ile zıtlık oluşturacaktır. Böyle bir hareket Türkiye'deki sığınma talep edenler için de tehlikelidir ki bu insanlar haklarının riskte olabileceği ülkelere geri gönderileceklerdir. 2002'den beri Türkiye tarafından en az 22 ülkeye geri kabul anlaşması teklif edildi (Cezayir, Bulgaristan, Bangladeş, Çin, Mısır, Etiyopya, Gürcistan, Hindistan, İran, İsrail, Ürdün, Lübnan, Moğolistan, Fas, Nijerya, Pakistan, Rusya Federasyonu, Sri Lanka, Sudan, Tunus, Özbekistan), ve 2013'den beri en az dört tanesi imzalandı (Kırgızistan ile 2003'de, Romanya ile 2004'de, Ukrayna ile 2005'de ve Beyaz Rusya ile 2013'de).

147 a.g.e. 135

B – Yunanistan: tökezleyen reformlar, uygulamada geriye gidişler

Doğu Akdeniz sınırları, özellikle de Yunan kara ve deniz sınırları, düzensiz göçmenlerin Türkiye yoluyla AB'ye ana giriş noktalarından biri olarak düşünülür. Yunanistan AB ve Frontex'in desteğiyle sınır kontrollerini güçlendirerek AB dış sınırlarının koruyucusu rolünü oynamaktadır.

Geçen birçok yıl boyunca, sivil toplum, ulusal ve uluslararası medya, ve AB yapıları düzenli olarak Yunanistan'daki göçmenlerin haklarının yaygın ciddi ihlallerine vurgu yaptılar: keyfi alıkoyma, insanlık dışı ve onur kırıcı alıkoyma şartları, polis şiddeti, vb.

Ağustos 2010'da Yunanistan, temel olarak sığınma politikası reformlarına odaklanan **Sığınma ve Göç Yönetimi Harekat Planı'nı**[148] Avrupa Komisyonu'na sundu. Harekat Planı, büyük oranda 2008 AB "Dönüş" yönetmeliğini aktarmaktadır. Bu plan AB ve üye devletlerinin göç konulu meselelere güvenlik-merkezli yaklaşımının devamını ifade etmektedir ve AB tarafından finanse edilmektedir.

Ocak 2011'de Yunan yetkilileri, Türkiye ile olan kara sınırında, Evros (Meriç) Nehri'nin en alçak noktasında,[149] yaklaşık 10 kilometre uzunluğunda ve 2.5 metre yüksekliğinde caydırıcı aletlerle donanmış güvenli bir bariyer inşa etmeyi planladıklarını açıkladılar. Avrupa Komisyonu bu projeye karşı çıktı ve bu çit için ödeme yapmayacağını çünkü bu çitin göçmenleri ve kaçakçıları etkili bir şekilde caydırmayacağını, bu insanların Yunanistan'ın Türkiye ile olan boşluklu sınırının başka bir bölümü yoluyla ya da başka bir AB üye devleti sınırı aracılığıyla Avrupa Birliği'ne girmek için alternatif yollar arayacağını söyledi.[150]

Harekat Planına uyumlu olarak, Yunanistan sınırlarındaki gözetimi, özellikle de Yunanistan-Türkiye kara sınırında kontrolü, gözetimi ve devriyeleri güçlen-

148 Ocak 2013'de Harekat Planı'nın gözden geçirilmiş bir versiyonu Avrupa Komisyonu'na sunuldu. Planın gözden geçirilmiş hali iki nokta üstüne odaklanıyor: uluslararası korumaya erişim ve sınırlar ile geri dönüşleri yönetmek için etkili bir sistemin oluşturulması. Bkz. Göçmenlerin İnsan Hakları Özel Raportörü François Crépeau'un Raporu, Yunanistan Heyeti, 17 Nisan 2013, Bölüm III, "Normative and institutional framework for the protection of the human rights of migrants,", s. 7. paragraf 22

149 Yunan köyleri Kastanies ve Nea Vyssa arasında.

150 Response of Commissioner Malmström to a parliamentary question , 06/12/2011.

dirmek için Ağustos 2012'de başlatılan Aspida (Kalkan) Operasyonu aracılığıyla, takviye etti. 1181 ek Yunan polis memuru Evros bölgesinde görevlendirildi.

Bu tedbirlerin birleşimi Yunanistan'daki göçmenlerin bölgeye geldikleri andan ülkeden çıkarılmalarına kadar zaten korkutucu olan durumlarının kötüleşmesine katkıda bulundu.

1 – Bir sığınma prosedürü oluşturmanın zorlukları

Yunanistan'ın mültecilerin hukuki statüsüne ilişkin Cenevre Sözleşmesi'ni imzalayan devletlerden biri olmasına rağmen, ülkenin sığınma ile ilgili uygulamaları ulusal ve bölgesel seviyede STK'lar tarafından, aynı zamanda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) ve Avrupa Birliği Adalet Divanı (AAD) tarafından düzenli olarak kınanmaktadır.[151] Bu iki Avrupa mahkemesi de Yunanistan'daki yaşam ve alıkoyma şartlarının Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 3. maddesini ihlal ederek insanlık dışı ve onur kırıcı muamele veya cezalandırma teşkil ettiğine karar vermiştir. Mahkemeler tarafından incelenen davalar, Yunanistan'daki sığınma prosedürünün, sığınma başvuruları düzgünce incelenmeden sığınma talep edenleri sınır dışı edilme riskine maruz bırakan, sistemsel aksaklıklarını göstermiştir. AİHM aynı zamanda Yunanistan'daki sığınma talep edenlerin AİHS'nin 13. Maddesi tarafından gerekli bulunan etkili başvuru hakkından mahrum bırakıldığına karar vermiştir.

3907/2011[152] sayılı kanun, sığınma hizmetlerini reformdan önce sığınma taleplerinden sorumlu olan polisten ayırmayı hedefleyen yeni bir sığınma sistemi kurdu. 2011 itibariyle yeni sığınma sistemi ülkenin her yerinde sığınma başvurularını işleme tabi tutmaktan sorumlu yerel ofisleri ve Atina'da bir temyiz kurulunu mümkün kıldı. Fakat ilk sığınma ofisi Atina'da ancak Haziran 2013'de açıldı. Bu sırada, BMMYK, Yunanistan'a sınır giriş noktalarında, özellikle de Midilli, Sisam ve Sakız'da sığınma hakkında bilgi vererek, destek sağladı. Bu desteği 2014'de de vermeye devam etti.

151 AİHM (2011), Belçikalı yetkilier bir sığunmacıyı Yunanistan'a sınır dışı etmemeliydi; AAD (2011), bir sığınmacı insanlık dışı muameleye maruz kalma riskinin olduğu bir üye ülkeye transfer edilemez.

152 Bkz. 141/2013 ve 113/2013 sayılı kararnameler.

Yeni sığınma sistemi için çalışan koruma görevlileri çeşitli stratejik konumlara, özellikle de Yunanistan'ın Türkiye ile sınırına (Evros bölgesi) ve Ege Adaları'na (Midilli) gönderildiler.

Sığınma sisteminin kuruluşu bir dizi yapısal zorluklarla karşılaşmıştır ve endişe kaynağı olmaya devam etmektedir. Örneğin, sığınma sisteminden siviller sorumlu olmasına rağmen, bu insanlar aynı zamanda polisten de sorumlu olan Kamu Düzeni ve Vatandaşı Koruma Bakanlığı bünyesinde çalışmaktadırlar.

2 – Göçün güvenlik merkezli yönetimi

2001 ile 2011 arasında Yunanistan sınırına düzensiz olarak gelen göçmenler sistematik olarak tutuklanmış ve 3 ila 12 ay arasında değişen sürelerde gözetim altında tutulmuştur. 3907/2011 kanunu sistematik alıkoyma eleştirisine 'kabul merkezi'[153] denilen (Yunanca'da 'KEPI' olarak adlandırılan) yeni yapılar oluşturarak karşılık vermeyi hedeflemektedir. Kanun aynı zamanda alıkoyma merkezleri (ülkeden çıkarma öncesi merkez)[154] yaratmakta ve maksimum alıkoyma süresini 18 aya çıkarmaktadır.

"Kabul" merkezleri: ismi dışında herşeyiyle alıkoyma

2011 kanunu dahilinde, Yunanistan'a gelen göçmenler kimlik belirleme prosedürlerini (tarama) gerçekleştirmek için gerekli olan süre boyunca "özgürlüklerini kısıtlayan tedbirler"e[155] tabidirler. Kamu Düzeni Bakanlığı'nın çalışanlarından[156] oluşan kabul servisi,[157] tarama işlemini gerçekleştirmekten ve "tarama merkezi"[158] de denen "kabul" merkezlerini yönetmekten[159] sorum-

153 3907/2011 sayılı kanundan önce yeni gelen göçmenler için tek merkez ECHPA (Eidikoi Choroi Paramonis, Alodapon) denilen yerlerdi. Bu merkezler göçmenler için tarama ve alıkoyma merkezi olarak servis veriyordu.

154 3907/2011 sayılı kanun.

155 3907/2011 sayılı kanunun 13. Maddesi.

156 Yeni sığınma servisi gibi (yukarıda görebilirsiniz).

157 Bu hizmet de 3907 sayılı kanunla oluşturuldu.

158 Yunan toprağına girme yetkisi olmayan göçmenler için kabul etme merkezleri (Yunanca: Κέντρα Πρώτης Υποδοχής (ΚΕΠΥ) των εισερχόμενων στην Ελλάδα αλλοδαπών χωρίς τις νόμιμες διατυπώσεις).

159 KEPI'lerde başka takımların da çalışması gerkiyor: sığınma talep edenler için bir servis, doktorlardan ve psikologlardan oluşan bir takım ve olanak dahilinde STK'lar.

ludur. Bu merkezler muhtemel sığınmacıları ve savunmasız kişileri, onları idari statüleriyle ilgili yapılara kanalize etmek için, Yunanistan'da düzenli kalış için şartları yerine getirmeyen göçmenlerden ayırmayı[160] hedeflemektedir. Bu özgürlük kısıtlaması döneminin süresi 15 günden en fazla 25 güne kadar değişebilir.[161] Bu merkezlere yerleştirilen göçmenler teoride mekezi yöneten kişiden dışarı çıkmak için izin isteyebilirler.[162] Ancak uygulamada, özellikle de Midilli durumunda olduğu gibi şehir merkezlerinden uzaktaki merkezlerde, bunun nasıl yürütüldüğü net değildir.

Kanuna göre polis sadece dış gözetimden sorumludur ve dolayısıyla kabul merkezlerinin içinde bulunmaz. Yunan anayasasının sadece Yunan devletine intikal ettirilen egemen bir güç olduğunu ifade etmesine rağmen, 2011 kanunu özel şirketlerin de gözetimi idare etmek için yetkili olabileceğini[163] ifade etmektedir. BM Göçmenlerin İnsan Hakları Özel Raportörü[164] ve Yunan İnsan Hakları Derneği[165] bu konuyla ilgili endişelerini, özellikle de özel şirketler için çalışan korumalarca yapılan kötü muamele durumlarındaki yükümlülük sorularıyla ilgili olarak, belirtmişlerdir.

Yunanistan'da kabul merkezlerinin kurulması, yeni gelen savunmasız insanların durumunun dikkate alındığı ve dolayısıyla artık otomatik olarak alıkoyma merkezlerine yerleştirilmediği yeni bir politikanın işareti sayılmaktadır. Göçmenler şimdi kabul merkezlerine sadece tabiiyetlerinin belirlenmesini gerektirecek süre zarfında yerleştirilmektedir. Alıkoyma ve ülkeden çıkarma tedbirlerinin ancak bu kabul prosedüründen sonra alındığı düşünülmektedir. Görünüşte sistem yeni gelen göçmenlerin sistematik olarak hapsedilmesine bir son vermiş gibi görünmektedir. Uygulamada, bu yasal ambalaj tamamen farklı bir gerçekliği maskelemektedir: kabul merkezleri,

160 3907/2011 sayılı kanunun 11. Maddesi (seçimi ve dağıtımı, Yunanca olarak: Διαχωρισμός και παραπομπή).

161 Bir kereliğine 10 günlük ek süreyle yenilenebilen 15 gün.

162 Alıkoyma sorunlarından sorumlu Ariana Vassilaki ile görüşme, BMMYK Atina, 11 Ekim 2013.

163 3907/2011 nolu kanunun 14. Maddesine göre. Ancak, uygulamada henüz durum bu değil.

164 "Polislerin bir alıkoyma merkezini korumak için yerleştirilmesi muhakkak olarak en iyisi olmasa da, özel şirketleri kullanmak korumaları kötü muameleden sorumlu tutmayı zorlaştırabilir," p.15, Göçmenlerin İnsan Hakları Özel Raportörü François Crépeau'un Raporu, Yunanistan Heyeti, 17 Nisan 2013.

165 HLHR (2012) "Memorandum addressed to the Permanent Committee of Public Administration, Public Order and Justice of the Greek Parliament" (Yunanca).

Eylül 2013'de açılan Midilli Adası'ndaki Moria merkezinde olduğu gibi,[166] gidip gelme özgürlüğünün kısıtlandığı yerlerdir. Heyetin ziyareti sırasında Moria merkezi bir dönüşüm aşamasındaydı: ne bir KEPI idi ne de alıkoyma merkeziydi. Ancak merkeze gönderilen göçmenler alıkoyma emirleri aldılar. Merkezin sonunda bir KEPI olması planlanmaktadır; 2013'ün sonunda Yunanistan resmi olarak Evros bölgesindeki Fylakio'da bir pilot KEPI (veya kabul merkezi) sahibiydi.

KEPI'ler "kabul" mekanları olarak tanımlansalar da uygulamada amaçları Yunan toprağına gelen insanları ayırmaktır ki bu da bazılarının resmi alıkoyma merkezlerine transfer olmasıyla sonuçlanmaktadır; "kabul" aslında yeni bir çeşit alıkoyma için bir edebi kelamdır.

Alıkoyma merkezleri ("Ülkeden çıkarma öncesi merkezleri") ve çok uzun süreli alıkoymalar

5 Ağustos 2012'de başlayan ve 2014'ün başında hala devam etmekte olan Xenios Zeus Operasyonu Atina'daki düzensiz göçmenlerin tutuklanmalarını artırmayı hedeflemektedir.[167] Ağustos ile Aralık 2012 arasında "temizleme"[168] operasyonları sırasında aralarında sadece 4100 tanesi düzensiz durumda olan yaklaşık 65.000 göçmen tutuklandı.[169] İnsan hakları örgütleri sadece fiziksel görünüşe bağlı keyfi tutuklama, keyfi alıkoyma ve çok çabuk yapılan ülkeden çıkarma riski karşısında endişelerini[170] dile getirdiler. Operasyon 2013'de devam etti. Operasyonun ilk yılı her ay 4 milyon avroya mal oldu ve AB Dış Sınırlar Fonu (bugün İç Güvenlik Fonu olarak bilinmektedir) tarafından ödendi.[171]

---

166 "Lesbos/ Greece the new European cage for migrants," Joint Declaration by Migreurop, EMHRN, Welcome 2 Europe, Youth without Borders (Jugendliche ohne Grenzen – JOG) ve onların 2009'da Pagani'de gözaltına alınmış Afgan arkadaşları ve üyeleri tarafından ortak bildiri, 17 Ekim 2013.

167 Frontex Ajansı, *FRAN Quarterly*, Sayı 3, Temmuz-Eylül 2012, s. 15/70.

168 Yunan medyasında "süpürme" operasyonu olarak da bahsedilmiştir.

169 PACE-Avrupa Konseyi (2013) "Migration and asylum: mounting tensions in the Eastern Mediterranean" ve İnsan Hakları İzleme Örgütü (2013) "Unwelcome guests. Greek police abuses of migrants in Athens"

170 "Greece: Halt Mass Migrant Round-Ups," İnsan Hakları İzleme Örgütü, 8 Ağustos 2012; "Greece must halt mass police crackdown on 'irregular migrants," Uluslararası Af Örgütü, 8 Ağustos 2012; "ECRE Press Statement on the round-ups of migrants in Greece," ECRE, 16 Ağustos 2012

171 "Greece: "Xenios Zeus" Operation will continue in 2013," PICUM Bulletin, 4 Aralık 2012.

Moria'nın ilk kabul merkezinin giriş kapısı (Midilli Adası, Yunanistan), Ekim 2013

KEPI'lerde tarama işlemi sonuçlandıktan sonra, bireylerin salınmaları ya da özel yapılara[172] transfer edilmeleri veya sınır dışı edilmeyi beklemek için bir ülkeden çıkarma öncesi merkezine[173] yerleştirilmeleri gerekmektedir. Ülkeden çıkarma öncesi merkezleri Amygdaleza (Atina'nın bir banliyösü), Korint (Peloponnese'de), Xanthi, Comotini ve Drama'da (Evros'daki sınırın yakınında, Paranesti'de) bulunmaktadır. Bu merkezler, uluslararası kurum ve organizasyonlar tarafından, insanlık dışı ve onur kırıcı yaşam şartları yüzünden gözaltındakilerin haklarına saygı göstermeyi başaramadıkları için düzenli bir şekilde eleştirilirler.[174]

172 Hassas olduğu düşünülen (küçükler, aileler, vb.) insanlara adanmış yapılar.

173 Yunancası: Προαναχωρησιακά Κέντρα Κράτησης Αλλοδαπών.

174 Uluslararası Af Örgütü (2011) "2010 Report"; MSF (2010) "Migrants in detention. Lives on hold"; Pro Asyl (2008) "The situation in Greece is out of control. Research into the situation of asylum seekers in Greece."

Bir ülkeden çıkarma emrine maruz kalan insanların ülkeden çıkarma öncesi merkezlerinde alıkonulmaları 2005 yılında yapılmış bir kanun tarafından yönetilmektedir. Özgürlükten mahrum etme, insanların ülkeden çıkarılmalarını organize etmek için gerekli olmasına dayandırılarak haklı gösterilmektedir.[175] Maksimum alıkoyma süresi birbirini takip eden yasal reformlarla düzenlenmiş ve 3907/2011 sayılı kanun uyarınca 3 aydan 6 aya ve sonra da 18 aya[176] artırılmıştır.[177] Dahası, Yunan Devleti Yasal Konseyi'nin 20 Mart 2014'de yayınlanan kararı,[178] ülkeden çıkarma prosedüründe işbirliği yapmayı reddeden yabancılar için Yunan ve AB yasalarınca öngörülen alıkoyma süresinin 18 aydan fazla uzatılmasına yetki vermektedir.[179] Bu karar Xenios Zeus Operasyonu dahilinde tutuklanmış ve tutulan insanların 18 aylık yasal alıkoyma süresi biterken verildi. Bu yüzden, Yunan yüksek idari mahkemesi Xenios Zeus Operasyonu dahilinde tutuklanmış göçmenlerin, ama aynı zamanda daha genel olarak Yunan toprağında tutulan herhangi bir yabancının, alıkonulmasının uzatılmasına Yunan yasalarını,[180] Avrupa hukukunu[181] ve Avrupa içtihat hukukunu[182] ihlal ederek izin vermektedir.

Uygulamada, ülkeden çıkarılmayı bekleyen tutuklular birçok sebepten dolayı nadiren alıkonulma süresinin sonunda sınır dışı edilirler: tabiiyeti belirlemekteki zorluklar, Yunan devleti ile ülkeden çıkarma prosedürüyle ilgili insanların menşei ülkesinin yetkilileri arasındaki işbirliği eksikliği, dönme durumundaki riskler, vb. Bu insanların alıkonulmasının uzatılmasını haklı çıkaracak hiçbir yasal temel yoktur aslında. Yunan ve Avrupa kanunlarına göre

175 3386/2005 sayılı kanun "düzensiz göçmenler kanunun hükümlerini çiğnemişlerse sınır dışı edilmelerini bekleterek alıkonulmalarına izin verir (madde 76.3)", BM Özel Raportörü, s. 27, a.g.e.13

176 Küresel Gözaltı Projesi (Nisan 2014) Greece Detention profile.

177 1 Nisan 2014'de yayınlanan 4152/2014 sayılı kanun dahilinde oluşturulan bir kuralda artık maksimum süre belirtilmiştir.

178 Yunan Devleti Yasal Konseyi'nin 20 Mart 2014'de yayınlanan 44/2014 sayılı kararı.

179 Yunan İnsan Hakları Derneği'nin basın bildirisi, "They called the detention of foreign nationals a restrictive measure so as not to admit that Operation Xenios Zeus was a fiasco", 22 Mart 2014.

180 Yunan Anayasasının 5. ve 6. maddelerinin ve Yunan Ceza Kanunu'nun 325. maddesinin ihlali.

181 AİHS'NİN 5. Maddesi. Aynı zamanda bkz. ECRE haftalık bülten, "Greek State Legal Council justifies detention pending removal beyond 18-month limit set by EU Return Directive," Nisan 2014.

182 AAD, C 357/09 Kadzoev ve AİHM, John v. Yunanistan 2007.

bu alıkonulma sadece ülkeden çıkarılmalarını organize etme amacıyla haklı gösterilebilir.

2012'den beri gözaltındaki sığınmacılar farklı muamele görmüşlerdir.[183] Alıkoyma eğer sığınmacı sığınma başvurusunu bir alıkoyma merkezine konmadan önce yaptıysa 3 aydan 15 aya[184] kadar, eğer başvuru sığınmacı halıhazırda gözaltındayken yapıldıysa 6 aydan 18 aya[185] kadar sürebilir.

Birleşmiş Milletler Keyfi Gözaltılar Çalışma Grubu, Ocak 2013'de Yunanistan'daki bir görevden sonra "bir göçmenin ya da sığınmacının 18 aya kadar bazen normal hapishanelerde olandan bile daha kötü şartlarda hapsedilmesinin hiçbir suç işlememiş bir insana yüklenen bir ceza olarak düşünülebileceği görüşündedir. Bu, orantılılık prensibinin ciddi bir ihlali gibi görünmektedir ve özgürlükten mahrum etmeyi keyfi kılabilir. Ek olarak, gözaltındakilerle yapılan görüşmeler sayesinde Çalışma Grubu, uzatılmış alıkoyma sürelerinin muhtemel sığınmacılar tarafından genellikle onları başvurularını sunmaktan vazgeçirmek için bir caydırıcı etken olarak algılandığını keşfetmiştir."[186]

Yunan Harekat planı dahilinde çıkan yasal reformlar tüm göçmenler için Yunanistan'da göç yönetimine güvenlik merkezli yaklaşımı güçlendirmektedir. Bu reformlar ülkenin ve göçmenlerin temel ihtiyaçlarını –kabul etmeyi— karşılamamaktadır.

3 – Yunanistan'da AB para kaynağı: Kabul etme ile kontrol karşı karşıya

Yunanistan'ın 2007-2013 için AB'den aldığı parasal kaynak birçok fonu biraraya getiren 'Göç Akışlarının Beraberliği ve Yönetimi' programı çerçevesinde verilmiştir.[187] Yunanistan'a en yüksek miktarda parasal kaynak Dış

183 19 Ekim 2012'de Resmi Gazetede yayınlanan 116/2012 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi.

184 Eğer bir sığınma başvurusu gözaltından önce yapıldıysa.

185 Eğer bir sığınma başvurusu gözaltından önce yapılırsa. Not: Gözaltı süresi sonradan halıhazırda tamamlanmış süreye eklenir.

186 Birleşmiş Milletler Keyfi Gözaltılar Çalışma Grubu (2013) Statement upon the conclusion of its mission to Greece (21-31 Ocak 2013).

187 2008-2020 yılları için, bkz. bölüm 1.

Sınırlar Fonu (EBF) ve Geri Dönüş Fonu'ndan (RF) gelmektedir. 2013 için[188] Yunanistan'a dört fon altında toplamda 85 milyon avro ayrılmıştır: EBF'den 42,5 milyon avro, RF'den 35,3 milyon avro, Avrupa Mülteci Fonu'ndan (ERF) 3,2 milyon avro ve Avrupa Entegrasyon Fonu'ndan (EIF) 4 milyon avro.[189]

2013 ve 2014 için, Avrupa Birliği'nden gelecek tahmini finansal destek, parasal kaynakların sınır güvenliğiyle ilgili tedbirlere odaklanacağını teyit etmektedir. Böylece, sınırların yönetimi, alıkoyma ve geri dönüş programı toplamda 260 milyon avroyu biraz geçen bir miktarı kapsayarak EBF ve RF tarafından finanse edilmektedir.[190] Aynı zamanda, sözümona "kabul" sistemi, EBF'den ve Avrupa Ekonomik Alanı'nının (AEA) Lihtenştayn, Norveç ve İzlanda tarafından tahsis edilmiş yardımlarından 12,667,550 avro[191] alacaktır. Hatırlanmalıdır ki kabul merkezleri (KEPI denilen merkezler) gerçekte alıkoyma mekanlarıdır (yukarıda görebilirsiniz). 2013 ve 2014 için yeni sığınma servisi ve hassas gruplara ait insanlar için sığınmaya ayrılan miktar, 2012 Avrupa Mülteci Fonu ve AEA yardımları aracılığıyla 5,690,132 avrodur.[192]

Başka bir deyişle, Yunan Kamu Düzeni Bakanlığı'nın öngörülen 2013 ve 2014 bütçelerinde, Yunan devletine tahsis edilen Avrupa parasal kaynaklarının %93'ü, sığınma için ayrılan %2'lik dilimle karşılaştırıldığında, sınır güvenliğini finanse etmek içindir. (Yunanistan'a 2013-2014'de ayrılan Avrupa fonları için tabloya bakınız).

Daha genel olarak, AB fonlarının Yunan yetkililer tarafından yönetimi güvenlik amaçlı bir göç politikası vizyonunu yansıtmaktadır. Avrupa Mülteci Fonu'ndan (ERF) gelen parasal kaynak, daha önce Yunan Sağlık Bakanlığı tarafından kontrol edilirken Temmuz 2013'de Çalışma Bakanlığı'na transfer edildi. Gelecekte, ERF'den gelen ve Avrupa Sığınma ve Göç Fonu adlı yeni bir fonun içine dahil olacak parasal kaynak, Kamu Düzeni Bakanlığı'nın kotrolüne verilecektir. Bu değişiklik önemsiz değildir çünkü sığınma talep edenlerin

188 2012'de, bu miktar 90 milyon avro idi. MEP Papanikolaou tarafından sorulan 25 Haziran 2012 tarihli parlemanto sorusu: "EU funding to Greece (January 2012-March 2013)", E-006240/2012

189 a.g.e.

190 "Migration management, budgeting and financial planning", Yunan Kamu Düzeni Bakanı tarafından Avrupa Parlamentosu'nun LIBE Komisyonu'na yapılan sunum, Haziran 2013.

191 a.g.e.

192 a.g.e.192

kabulü için tahsis edilen fonlar temel yetkisi kamu yardımı değil kamu düzeni olan bir bakanlık tarafından yönetilecektir. Birçok STK'ya göre, "Bu karışıklık insan hakları örgütleri tarafından vurgulandığı üzere ciddi insan hakları ihlallerine yol açabilir."[193]

Aynı mantığı izleyerek, Yunan hükümetinin kararsız söylemi göçmenlerin alıkonulduğu yerlerin kullanımını yasallaştırmaktadır ve bunu kamusal sosyal politikalar için ayrılan ulusal fonları yönlendirmek için bu alıkoyma merkezlerini mülteciler için "koruma" yerleri olarak tanıtarak yapmaktadır. Bakanlık belgelerinde harcama ödenekleri için hem bir "kabul merkezi" hem de göçmenlerin "alıkonulduğu" bir yer olarak tanımlanan Amygdaleza'daki (Atina'nın bir banliyösü) merkezin durumu böyledir.[194]

Alıkoyma sistemlerini finanse etmek için sosyal amaçlar için planlanmış fonları kötüye kullanma uygulamasına ek olarak, Yunanistan kamu ihaleleri için şeffaf olmayan prosedürler kullanmaktadır. Bununla ilgili olarak,Yunan parlamento üyeleri tarafından Kamu Düzeni Bakanlığı hakkında soru önergesi verilmiştir. Bakanlık, AB'den[195] gelen baskıyla haklı çıkardığı durumun "aciliyet"inden bahsederek, büyük inşaat şirketlerine KEPI'lerin ve alıkoyma merkezlerinin inşaatı ve işletilmesi için şüpheli şartlarda yetki vermektedir.

Avrupa beraberliği dış sınırlardaki kontrolleri artırmak için alınan tedbirler aracılığıyla kendini göstermektedir. Öte yandan, bu sınırlarda özellikle de Yunan yetkililer tarafından birçok insan hakları ihlalleri işlenmektedir.[196] Bölgede göçmenlerin kabul edilmesi için bir politika belirlemek ne Yunanistan ne de AB için bir öncelik gibi görünmemektedir.

Başka uygulamalar, özellikle de Ege Adaları'nda, göçmen hakları için geldikleri andan alıkonulmalarına kadar ilaveten engeller üretmektedir.

193 AITIMA, Mülteciler ve diğerleri için Yunan Konseyi, Şubat 2013, 3907/2011 sayılı kanunun 1. ve 2.11 maddesi ile ilgili genel müzakereye katılım.

194 Parlamento sorusu: Expenses to cover the needs of the Amygdaleza alıkoyma merkezinin ihtiyaçlarını karşılamak için harcamalar, 5298/662/10-01-2014.

195 Kamu Düzeni Bakanı'ndan parlemanto sorusuna cevap 2684/335/15-10-2013.

196 Mültecilerin daha iyi kabulü için Yunanistan'a EFR'nin olası takviyesi konusunda soru sorulan Avrupa Komisyonu, geri dönüş ve dış sınırlar fonu aracılığıyla finansal ve operasyonel desteğin sürmesi gerektiğini söyleyerek cevap verdi. Komisyon'a göre, AB ve Türkiye arasındaki geri kabul antlaşmasına açıklık kazandırmak da Yunanistan'daki duruma önemli bir katkı yapacaktır. QP: EU funding to Greece (Ocak 2012-Mart 2013), E-010916-12.

4 – Midilli: Farklı yetkililer arasında gidip gelme

Yunan toprağına varmayı başaranlar tehlikeden uzaklaşmış değillerdir. Türk kıyılarından birkaç kilometre uzakta bulunan Midilli Adası'ndaki uygulamalar Ede Adaları'nın başka yerlerindeki durumu temsil etmektedir. Evros bölgesindeki kara sınır kapandığı için, Yunanistan'a Midilli yoluyla ulaşmaya çalışan göçmen sayısı artmıştır: Ağustos ve Aralık 2012 arasında 1290 kişi gelmiştir (2011'de ise sadece 24 kişi).

Adadaki Pagani alıkoyma merkezinin orda tutulan göçmenlerin insanlık dışı ve onur kırıcı şartlarını anlatan raporları takiben 2009'da kapanmasından sonra durdurulan göçmenlere kalacak yer vermek için belli bir alternatif devreye sokulmamıştır.[197]

Adadan ayrılmak ve Atina'ya feribotla ulaşmak için göçmenlerin yasal bir seyahat belgesine ihtiyaçları vardır. Bu belgeyi almanın tek yolu tutuklanmak ve değişen uzunlukta bir gözaltı süresinden sonra bir Yunan toprağını terketme emri elde etmektir (bu emir aynı zamanda orada belli bir süre için kalma iznini de oluşturur). Göçmenler kendilerini polise ve sahil güvenliğe onları tutuklamaları için "yalvarırken," liman ve/veya polis karakolunun önünde uzun saatlerce bazen günlerce beklerken bulmaktadırlar.

Sorumlulukların alanları belirsiz kalmaktadır: Ekim 2013'de heyetle görüşen Polis temsilcilerine göre, savcının Nisan 2013'de bildirilen sözlü emri dahilinde, mültecilerin yönetimi denizle ilgili yetkililerin sorumluluğudur. Ancak, sahil güvenlik heyete kendilerinin sadece denizde durdurmadan sorumlu olduğunu ve karaya çıktıklarında durdurulanları polise yönlendirdiklerini söylediler.[198]

25 Eylül 2013'de KEPI[199] olması planlanan geçici bir kabul merkezinin resmi açılışı bu sorunları çözmemiştir. 8 Ekim 2013'de, heyet Eritreli, Afgan ve Suriyelilerden oluşan yaklaşık olarak 15 kişilik bir grupla görüştü. Bu insanların hepsi bitkin, bazıları yaralıydı ve umutsuzca yetkililerin onlarla ilgilenmesini beklerken adanın limanında yerde uyuyorlardı. Adanın başkentine ulaşmak için dağlarda 3 gün geçirdikten sonra, sırasıyla polis, sahil güvenlik ve hatta

197 Midilli tarafından sağlanan rakamlar, Kasım 2013.

198 Midilli'deki sahil güvenliğin Üstteğmeni Antonios Sofiadelis ile görüşme, Midilli, 9 Ekim 2013.

199 a.g.e. 168

Yunanistan'da Göç Yönetimi: 2013-2014 AB fonları öngörülen bütçe

		2013		2014		2013/2014 Toplam Fonlar		Toplamda bütün fonlar	%
		AB Dış Sınırlar Fonu (EBF)	Geri Dönüş Fonu (RF)	EBF	RF	EBF	RF		
Güvenlik konularına ayrılan fonlar	Sınır yönetimi (ekipman, binalar, bilgi sitemleri, sahil güvenlik ve polis, entegre sınır yönetimi, vb.)	98 476 937	X	89 513 775	X	187 990 712	X	260 025 824	93%
	Alıkoyma merkezleri	X	18 975 000	X	19 020 000	X	37 995 000		
	Geri Dönüşler	X	17 907 612	X	16 132 500	X	34 040 112		
		AB Dış Sınırlar Fonu (EBF) ve Avrupa Ekonomik Alanı (AEA) ödenekleri		EBF ve AEA ödenekleri		EBF ve AEA ödenekleri			
İlk «alıkoyma merkezleri» (KEPI) için ayrılan fonlar	inşaatlar, operasyonlar, personel, mobil üniteler, vb.	9 804 750		2 862 800		12 667 550		12 667 550	5%
		Avrupa Mülteci Fonu-ERF (UNHCR'ye) ve AEA ödenekleri		Avrupa Mülteci Fonu-ERF (UNHCR'ye) ve AEA ödenekleri		Avrupa Mülteci Fonu-ERF (UNHCR'ye) ve AEA ödenekleri			
Fund allocated in support to the asylum system	sığınma ve hassas gruplar için yeni hizmetin oluşturulması (çeviri, eğitim, sığınma hakkında broşür vb.)	3 248 707		2 441 425		5 690 132		5 690 132	2%
								278 383 506	

Kaynak: « Göç yönetimi, bütçeleme ve finansal planlama », Yunan Kamu Düzeni Bakanlığı'nın Avrupa Parlamento'sunun LIBE Komitesi'ne yaptığı sunum, Haziran 2013

"kabul merkezi" tarafından reddedilmişlerdi. Onları kimse istemiyordu. [200]

Uluslararası koruma talep edebilecek insanlara karşı bu "pasif caydırma" uygulaması, mültecilerin hukuki statüsüne ilişkin Cenevre Sözleşmesi dahilinde sığınma isteme hakkını ihlal etmektedir.

5 – Korint: Yunanistan'daki gözaltı şartlarının örneklemesi

Yunanistan'da göçmenlerin alıkonulması sistematik olarak devam etmekte ve bağımsız organizasyonlar tarafından nerdeyse hiç gözlenmemektedir. Heyetin Korint'deki "ülkeden çıkarma öncesi" merkezini ziyaret ettiği gün olan 12 Ekim 2012'de nerdeyse 1050 kişi dört binada alıkonuluyordu. Birçoğu bir yıldan fazla orada tutulmuştu. Ziyaret sırasında toplanan on civarı tanıklık birçok problemi açığa çıkardı: tıbbi tedaviye erişimde güçlükler[201] (2 kanser vakası, mideyle ilgili sorunlar, vb. dahil olmak üzere); teşhis ya da tıbbi yardım olmadan fiziksel ve ruhsal hastalıkların gelişimi (görme kaybı[202] ve gözaltına bağlı psikolojik problemler[203]); polis şiddeti (birçok insan fiziksel istismarın izlerini gösterdi); aşırı alıkoyma süreleri (15 ile 18 ay arasında); Avrupa hukukunu ihlal ederek usuli güvencelerin yokluğu (tutukluların anladığı bir dilde bilginin erişilir olmaması, nerdeyse bir yıl boyunca yasal yardıma erişim olmaması,[204] tutukluların gözaltını uzatma kararından haberdar edilmemeleri); "ülkeden çıkarılamayacak" kişileri keyfi alıkonulması; heyet de dahil olmak üzere STK'ların erişimine engeller[205]; kötü yaşam koşulları (sadece 2 adet duş ve 2 tuvaletli 70 kişilik aşırı kalabalık yurtlar, kötü yemek, hoş olmayan kokular, vb.). Ayaklanmalar, intiharlar ve intihar teşebbüsleri merkezde

200 Mytilene limanında göçmenlerle görüşme, Midilli, 9 Ekim 2013.

201 Bu durum ne yeni ne de istisnaidir, (Kasım 2013), Second Afghan refugee dies in Corinth detention centre

202 Ziyaret sırasında bir tutuklu heyetin bir üyesine üstünde ismi, ülkesi ve "Artık göremiyorum, kör oldum. Lütfen bana yardım edin" yazan bir not uzattı.

203 MSF (2013) "Medical assistance to migrants and refugees in Greece."

204 Heyetin görüştüğü birçok insan onlardan para koparan avukatlar tarafından kötüye kullanıldıklarını söylediler.

205 STK'ların Korint alıkoyma merkezine erişimiyle ilgili engeller üzerine: bkz. AITIMA, GCR ve diğerleri (Şubat 2013) 3907/201sayılı kanunun 12. ve 2.11 maddesi ile ilgili genel müzakereye katılım.

yaygındır.[206] 24 Ağustos 2013'de bir adam bir binanın çatısından atladıktan sonra öldü. Sonrasında birçok diğer tutuklu aynısını yapmakla tehdit etti.

Korint'de sadece tutukluların biyolojik olarak hayatta kalmaları önemseniyor gibi görünmektedir. Bu hayvanca muamele, göçmenleri suçlulaştıran ve haklarının ihlaline katkıda bulunan bir politik görüşün ifadesidir.

Sonuç

FIDH, Migreurop ve EMHRN, Frontexit kampanyasının üyeleri olarak, Yunanistan-Türkiye sınırında tekrar eden göçmen hakları ihlalleri hakkında ciddi endişelerini dile getirdiler. AB bu bölgede kabul etme ve koruma ihtiyaçları için destek sağlamaktansa, sınır güvenlik politikasını, Frontex'in gösterdiği üzere göçmenlerin hakları pahasına sınırlarını korumaya dayandırmıştır.

Avrupa sınır gözetimi ve düzensiz göçle savaş politikasının son canlı örneği olarak, Frontex ajansı son yıllarda ilave olarak teknik ve finansal kapasiteler kazanmıştır. Faaliyetleri üye devletlerin sınırlarında sınır gözetim operasyonlarına teknik destek vermek gibi sunulsa da, Frontex, aktiviteleriyle göçmenler üzerinde hem direkt (sınırlarda durdurmalar, zorla geri gönderme operasyonları, taramalar) hem de dolaylı (bilgi alışverişi, operasyonları ortaklaşa finans etmek, AB'ye dahil olmayan üye devletlerin aktiviteleri için eğitim ve destek) olarak önemli etkisi olan işlevsel bir ajansdır. Birçok STK raporuna göre, Frontex'in müdahalelerinin göçmenlerin insan hakları için ciddi sonuçları vardır. [207]

---

206 18 Kasım 2012'de Korint merkezinde büyük bir ayaklanma başladı. Nerdeyse 800 kişi gözaltı şartlarını ve süresini protesto etti. Ayaklanma çevik kuvvet polisi tarafından acımasızca bastırılınca sonra erdi. Birçok kişi yaralandı, tutuklandı ve aleyhine dava açıldı. Yakın zamanda, Temyiz Mahkemesi ayaklanmalardan sorumlu olmakla suçlanan 50 tutuklunun 48'ini beraat ettirdi. Amygdaleza da dahil olmak üzere diğer alıkoyma merkezlerinde başka ayaklanmalar gerçekleşti. Korint'deki ayaklanmalar için, bkz. Efsyn (24/01/14), "48 migrants were found innocent" (Yunanca olarak mevcut). Amygdaleza'daki ayaklanmalar için, bkz. Okeanews (11/08/201) "Migrant revolt in the Amygdaleza camp" (Yunanca olarak mevcut). Aynı zamanda bkz. Infomobile, "Uprising in Amigdaleza" ve "About the riot in Amygdaleza immigrant detention camp" (13/08/2013).

207 İrlanda Mülteci Konseyi (2011), Annual report, s. 9; a.g.e.. 80; Migreurop (2010) "Frontex : what guarantees for human rights?"

Bu göçmen grubu Midilli'ye 3 gün önce gelmiş ve sahil güvenlik ile Yunan polisi arasında tutuklanmaya çalışarak gidip gelmiştir. Bu onlar için Atina'ya feribotla geçmeleri için gerekli resmi belgeyi (bölgeyi terketme emri) almalarının tek yoludur. Mytilene, Midilli Adası, Ekim 2013.

2011'de Frontex'in yetki belgesinin yenilenmesini takiben kabul edilen Temel Haklar Stratejisi'nin bu eleştirilere karşılık vermesi gerekiyordu. Ancak, temel haklara yapılan bu atıfın sunulmasına rağmen, AB Temel Haklar Ajansı, AB Ombudsman'ı, BM Göçmenlerin İnsan Hakları Özel Raportörü[208] ajansın operasyonları ve aktivitelerin göçmenlerin insan hakları açısından sonuçları

208 FRA (2013) EU solidarity and Frontex: fundamental rights challenges, from Fundamental rights and Europe's southern sea borders; Avrupa Ombudsmanı (2013) "Special report of the European ombudsman in own initiative inquiry OI/5/2012 BEH-MHZ concerning Frontex"; a.g.e.13.

hakkında tereddütlerini dile getirerek STK'ların endişelerini tekrarlamışlardır. Frontex'in artırılmış kapasitesi ve özerkliği (kendi teçhizatını alma ve operasyon başlatma olasılığı, Eurosur'un yönetimi, vb.) düşünüldüğünde, Temel Haklar Stratejisi yüzeysel kalmaktadır.

Bağlayıcı olmayan davranış kuralları ve iç denetim mekanizmaları dışında insan hakları ihlali durumlarında operasyonların otomatik durdurulması için bir mekanizma yoktur. Ajans sorumluluk yaratacak herhangi bir mekanizmayı reddediyor gibi görünmektedir. Bu sorumlu tutulabilme eksikliği, Yunanistan-Türkiye sınırındaki durum ile çarpıcı şekilde gösterildiği gibi, büyük bir sorun oluşturmaktadır.

Frontex tarafsız bölgelerde müdahalede bulunmamaktadır. Yunanistan ve Türkiye tarafından uygulanan sınır gözetim politikaları, göçmenlerin kabulü ve dolaşımına odaklanmaktan çok orantısız bir şekilde durdurma, son teknolojiyi kullanan sınır gözetimi, alıkoyma merkezlerinin ve zorla geri göndermelerin çoğalması üzerine odaklanmaktadır.

Göçmenlerin yasa dışı alıkonulması ve sığınma talep edenler için yeterli güvence eksikliği hem Yunanistan'da hem Türkiye'de Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından kınanmıştır. Bu ülkelerdeki son yasal reformların amacı bu sistematik eksikliklere karşılık vermektir. Yeni yasal çerçevelerin uygulanması, insan haklarının korunumu için uluslararası ve bölgesel araçlardan esinlenen prosedür ve güvenceleri başlatarak, oradaki göçmen ve mültecilerin durumunu kesinlikle geliştirir. Ancak, sınırda işlenen ciddi insan hakları ihlallerini sona erdirmeleri şu iki sebepten dolayı pek mümkün değildir:

– İlk olarak iki durumda da yasal reformlar sadece halihazırda ülke toprağına girmiş sığınmacıları ilgilendirmektedir. Bu yüzden bu rapor tarafından gündeme getirilen, sınır gözetim tedbirlerinin korumaya ihtiyaç duyan insanların ülke topraklarına erişimi üzerine etkisiyle ilgili birçok endişeyi cevapsız bırakmaktadırlar;

– İkinci olarak, Türkiye'nin durumunda, reformlar göç kontrolünün ve göçmenler ile sığınmacıların yönetiminin dışsallaştırma işlemini, yanında gelen risklerle teşvik etmektedir. AB Üyesi olmayan Devletlerde, düzensiz göçle savaşan AB ortak ülkeleri olarak, koruma kapasitelerinin güçlendirilmesi AB tarafından 2004'den beri teşvik edilen sığınma ve göç politikasının dış yönünün temel parçasıdır. Bunun iki yönü vardır:

> AB üyesi olmayan ülkelerdeki insan hakları koruma standartlarını AB'li ülkelerle uyumlu hale getirerek göçmenler için sonuçları geliştirmek; ama aynı zamanda AB Üye Devletlerinin koruma arayışında olan insanlar için, bu insanları geri göndererek ya da onlara koruma sağlaması gereken ama gerçekte bunu yapmayan ülkeleri terketmelerini engelleyerek, sorumluluk almaktan kaçınmasını sağlamak. Göçmenleri bu şekilde dış kaynak kullanarak uzakta tutmak, çoğu zaman göçmenlere yönelik şüpheyle ve hatta düşmanlıkla yönetilen bir politikanın parçası olarak AB'nin dış sınırlarını gözetim altında tutma hedefiyle birleşince, şu anda büyük ölçüde belgelenmiş birçok insan hakları ihlalinin kaynağı durumundadır.[209]

Yunanistan-Türkiye sınırında Frontex tarafından oynanan rol, AB'nin eğer sınırı geçmeleri engellenmezse Üye bir Devlette kalma hakkını talep edebilecek göçmen ve mültecileri uzakta tutma stratejisini örneklemektedir. Somut örneklerden sonuç çıkararak, bu rapor Frontex'in sınırda göçmenlerin kimliğini saptamada ve tanıklıklarda bahsedilen birçok geri-itme durumlarındaki rolünü sorgulamaktadır. Poseidon Operasyonu sırasında işlenen insan hakları ihlalleri konusunda ajansın sorumluluğu konusunu gündeme getirmektedir.

Frontex'in sorumlu tutulabilme konusu, insan haklarının ciddi ve sürekli ihlalleri bağlamında, ajansın operasyonlarının karmaşıklığını ve saydam olmayışını göstererek, bu raporda ana motif olarak ortaya çıkmaktadır.

AB'nin politik ve parasal desteği sınır güvenliği vizyonlu bir göç yönetimine (alıkoyma, caydırma, durdurma ve "düzensiz" olduğu düşünülen göçmenlerin zorla geri gönderilmesi) katkıda bulunmayı acilen bırakmalı ve çabalarını uluslararası ve Avrupa hukuku tarafından sağlanan güvencelere riayet edildiğinden emin olmaya harcamalıdır. Yunanistan-Türkiye sınırında gerçekleşen ve Frontex tarafından gözardı edilemeyecek insan hakları ihlalleri göz önünde tutulursa, ajansın sorumluluk derecesinin belirlenmesi ve davranışları için sorumlu tutulması da oldukça önemlidir.

---

209 Bu konuyla ilgili örnek olarak bkz. Olivier Clochard, ed., Migreurop (2012) "Atlas of migration in Europe: A critical geography of migration policies"; Migreurop (2010-2011) "At the margins of Europe: externalisation of migration controls."

Tavsiyeler

AB Komisyonu, Konseyi, ve Parlamentosu'na

- İhlalleri araştırın ve üye devletin ya da görevlilerinin AB Temel Haklar Şartı'nı ihlal etmeye devam etmesi durumunda, Avrupa Birliği'nin İşleyişine Dair Antlaşma'nın (Madde 258) gerektirdiği gibi antlaşmayı bozma işlemlerini başlatın;
- Frontex ve Türkiye arasındaki işbirliğini Mutabakat Zaptı çerçevesinde değerlendiren ayrıntılı bir rapor ortaya koyun;
- AB Temel Haklar Şartı dahilindeki sorumluluklarını ve koordinasyon rolünü göz önünde tutarak, Frontex'in ortak operasyonlardaki sorumluluk derecesini açık olarak tanımlayın;
- Bu sorumluluk tanımını yasal olarak bağlayıcı olan bir belgeye dahil edin;
- Frontex ortak operasyonlarına ev sahipliği yapan ülkelerdeki göçmenlerin insan hakları durumu ile ilgili bağımsız değerlendirmelerini göz önüne alın.

Frontex ortak operasyonlarına katılan AB üye devletlerine

- Frontex operasyonlarında görevli memurların temel haklara saygılı olmasını sağlayın;
- Bir Frontex operasyonunda görev almış Üye Devlet görevlileri tarafından işlendiği iddia edilen insan hakları ihlallerini araştırın ve disiplin tedbirleri ile Frontex yönetmeliğinin 3. Maddesi uyarınca diğer uygun tedbirleri alın;[210]
- Doğu Akdeniz'in kara ve deniz sınırlarındaki ciddi ve süregelen insan hakları ihlalleri sebebiyle Poseidon Operasyonu'nda yer almayı bırakın;

210 a.g.e. 22

- Frontex yönetmeliğinin 3. Maddesi[211] uyarınca, Doğu Akdeniz'in kara ve deniz sınırlarındaki ciddi ve süregelen insan hakları ihlalleri sebebiyle Frontex'e Poseidon Operasyonu'nu durdurmasını söyleyin.

Frontex ajansına

- AB Temel Haklar Şartı'nın ciddi ve süregelen ihlalleri nedeniyle Poseidon Operasyonu'nu durdurun;
- Geri itme ve diğer insan hakları ihlalleri iddiaları hakkında çeşitli Frontex birimleri tarafından yürütülen araştırmaların sonuçlarını yayınlayın.

Avrupa Konseyi'ne

- Frontex'in operasyonel aktivitelerini değerlendiren düzenli raporlar ortaya koyun.

Yunan hükümetine

- Acilen tüm geri itmeleri durdurun;
- Geri itme ve diğer insan hakları ihlalleri iddiaları hakkında sistematik araştırmalar yürütün;[212]
- Geri itmeler sırasında insan hakları ihlallerinden sorumlu olan herkese dava açın;
- Yunanistan ve Türkiye arasındaki kara, deniz ve hava sınırlarında resmi ya da resmi olmayan işbirliklerini değerlendiren ayrıntılı bir genel rapor ortaya koyun;
- Durdurulan tüm insanların uluslararası korumaya başvurmak için bireysel prosedürlere ve aynı zamanda bir sınır dışı edilme kararına karşı etkili bir itiraza erişimi olmasını sağlayın;
- Ülke toprağına gelen göçmenlerin ve kayıt dışı göçmenlerin sistematik alıkonulmasını durdurun.

211 a.g.e. 22
212 a.g.e. 22

Türk Hükümetine

- Türkiye ve Frontex ajansı arasındaki işbirliğini değerlendiren ayrıntılı bir genel rapor ortaya koyun;
- Türkiye ve Yunanistan arasındaki kara, deniz ve hava sınırlarında resmi ya da resmi olmayan işbirliği üzerine ayrıntılı bir genel rapor ortaya koyun.

EK 1

2012'nin başından Mayıs 2014'ün başına kadar kaydedilen deniz kazaları

Bu veriler gazete yazılarındaki bilgiler ve Pro Asyl adlı STK'nın hazırladığı raporun ("Geri itilmiş: Yunan-Türk kara sınırında ve Ege Denizi'nde mültecilere karşı sistemetik insan hakları ihlalleri")[213] *özetinden alınmıştır. Bu liste Mayıs 2014 başı itibariyle güncellenmiştir. Resmi verilerin yokluğunda, kapsamlı bir liste olduğunu iddia etmemektedir. Ölüm ve kaybolmaların sayısı özellikle belirsiz kalmaktadır.*

Bu süre boyunca toplamda 18 deniz kazası, 191 ölüm ve 33 kaybolma kaydedilmiştir.

– 6 Eylül 2012: İzmir açıklarında deniz kazası (Türkiye) (yaklaşık 60 ölüm)[214]

– 14 Aralık 2012: Midilli açıklarında deniz kazası (Yunanistan) (21 ölüm)[215]

– 13 Ocak 2013: Sakız açıklarında deniz kazası (Yunanistan) (3 ölüm)[216]

– 17 Mart 2013: Midilli açıklarında deniz kazası (Yunanistan) (2'si genç, 3'ü çocuk ve hamile bir kadın olmak üzere 8 ölüm)[217]

– 15 Mayıs 2013: Leros açıklarında deniz kazası (Yunanistan) (1 ölüm, altı yaşında bir kız)[218]

– 6 Haziran 2013: Chalkis açıklarında deniz kazası (Türkiye) (1 ölüm, 5 kayıp)[219]

– 21 Temmuz 2013: bir anne ve iki çocuğu vardıklarında öldüler[220]

---

213 Pro Asyl (2013) "Pushed back: Systematic human right violations against refugees in the Aegean sea and at the Greek-Turkish land border," s. 33. Ege Denizi'ndeki deniz kazaları ve ölümlerle ilgili güncel bilgiler için bkz. Watch the Med ve The migrants files platformları.

214 "Scores of Migrants Die After Boat Sinks Off Turkey", The New York Times, 6 Eylül 2012

215 "Lesbos: human tragedies behind mass burials", Yunanca olarak mevcut, TVXS, 5 Ocak 2013

216 "More souls perish in the Aegean Sea, a third migrant dies in Chios", (Yunanca olarak mevcut), NewsIt.

217 "Fears of another shipwreck off the coast of Lesbos confirmed", (Yunanca olarak mevcut), Lesbos Report

218 "A six year-old girl on board a boat with 21 migrants found dead", (Yunanca olarak mevcut), Tovima.

219 a.g.e. 214

220 a.g.e. 214

– 25 Temmuz 2013: Kos and Bodrum açıklarında deniz kazası (Türkiye) (5 çocuk ve bir hamile kadın olmak üzere 13 Suriyeli kayıp)[221]

– 26 Temmuz 2013: Sakız/ Oinousses açıklarında deniz kazası (Yunanistan) (1 ölüm)[222]

– 31 Temmuz 2013: Çanakkale açıklarında deniz kazası (Türkiye) (en az 24 ölüm)[223]

– 2 Eylül 2013: Altinova'da deniz kazası (Türkiye) (8 kayıp)[224]

– 15 Kasım 2013: Lefkada açıklarında deniz kazası (Yunanistan) (4'ü çocuk olmak üzere 12 ölüm)[225]

– 29 Kasım 2013: Balıkesir açıklarında deniz kazası (Yunanistan) (1'i çocuk olmak üzere 5 ölüm)[226]

– 9 Aralık 2013: Chios açıklarında deniz kazası (Yunanistan) (en az 3 ölüm)[227]

– 22 Ocak 2014: Farmakonisi açıklarında deniz kazası (Yunanistan) (9'u çocuk olmak üzere 12 ölüm)[228]

– 18 Mart 2014: Midilli açıklarında deniz kazası (Yunanistan) (2'si çocuk olmak üzere 7 ölüm, ve 2 kayıp)[229]

– 16 Nisan 2014: Menderes açıklarında deniz kazası (Türkiye) (1 çocuk ve 1 kadın olmak üzere 8 ölüm, 5 kayıp), hepsi Suriye vatandaşı[230]

– 5 Mayıs 2014: Sisam açıklarında deniz kazası (Yunanistan) (12'si kadın ve 4'ü çocuk olmak üzere 22 ölüm. Kayıp sayısı bilinmiyor.)[231]

---

221 a.g.e. 214

222 a.g.e. 214

223 "24 immigrants drown in the Aegean Sea," Clandestina, 31 Temmuz 2013.

224 a.g.e. 214

225 "Shipwreck with dead immigrants in the Ionian Sea," Clandestina, 15 Kasım 2013.

226 www.rtbf.be/info/monde/detail_cinq-migrants-clandestins-morts-dans-le-naufrage-d-un-bateau-au-large-de-la-turquie?id=8146338; aynı zamanda bkz. Watch The Med platform

227 http://clandestinenglish.wordpress.com/2013/12/11/another-shipwreck-in-the-aegean-3-dead-9-missing/, aynı zamanda bkz. http://watchthemed.net/reports/view/37

228 "Shipwrecked migrants accuse Greece," (Fransızca olarak mevcut), Le Monde, 31 Ocak 2014.

229 "Greece: seven migrants dead and two disappeared in a shipwreck off the coast of Lesbos", (Fransızca olarak mevcut) APS and "Migrant boat shipwreck in the Aegean Sea: at least 7 deaths", (Fransızca olarak mevcut), Liberation.

230 "Shipwreck near Izmir: Another 8 refugees found dead up to now, yet 5 missing", Infomobile, Nisan 2014

231 "Number of victims of the shipwreck near Samos now 18, including 3 children", GR reporter, 5 Mayıs 2014

EK 2

Uzmanlar ve Ekipmanlar - 2012 Poseidon Operasyonu

Kaynak : Frontex
Not: Frontex'e göre görevlendirme bir yılı değil kısa bir süreyi ilgilendirmektedir

Poseidon Kara 2012	Sayı
Görevliler	
Sorgulama Uzmanları	84
Sınır Gözetim Uzmanları	565
Frontex Destek Görevlileri ve Takım Liderleri	65
Köpek Eğitmenleri	42
Teknik ekipman	
Hava Aracı	5
Isı-görüş Araçları	85
Devriye arabaları	156
Hizmet Köpekleri (koklayıcılar)	45
Poseidon Deniz 2012	Sayı
Görevliler	
Seçkin Görevliler	34
Frontex Destek Görevlileri ve Takım Liderleri	6
Sorgulama Uzmanları	28
Uluslararası Koordinasyon Merkezi Personeli	6
Yerel Koordinasyon Merkezi Personeli	28
Teknik Ekipmanla ilgili İrtibat Görevlileri (LO-TE)	59
Çevirmenler	7
Teknik ekipman	
Açık Deniz Devriye Araçları	1
Kıyı Devriye Araçları	7
Kıyı Devriye Tekneleri	25
Arama Kurtarma Araçları	2
Sabit Kanatlı Hava Aracı	5
Helikopterler	4
Isı-görüş Araçları	4
Gezici Ofisler	2

EK 3

2012 ve 2013 Poseidon Ortak Operasyonu'na (OO) Katılan Üye Devletler (ÜD)

Kaynak : Frontex

Poseidon Kara 2012	ÜD Teknik Ekipmanları	ÜD Görevlileri	Gözlemciler
	Avusturya	Avusturya	0
	X	Bulgaristan	
	Çek Cumhuriyeti	Çek Cumhuriyeti	
	X	Danimarka	
	Estonya	Estonya	
	Finlandiya	Finlandiya	
	Almanya	Almanya	
	Macaristan	Macaristan	
	Litvanya	Litvanya	
	Letonya	Letonya	
	Malta	Malta	
	X	Norveç	
	Polonya	Polonya	
	Portekiz	Portekiz	
	Romanya	Romanya	
	X	Birleşik Krallık	
	Slovakya	Slovakya	
	Slovenya	Slovenya	
	X	İspanya	
	İsviçre	İsviçre	
	Hollanda	Hollanda	
Poseidon Kara 2013	ÜD Teknik Ekipmanları	ÜD Görevlileri	Gözlemciler
	Avusturya	Avusturya	0
	X	Bulgaristan	
	X	Danimarka	
	Estonya	Estonya	
	Finlandiya	Finlandiya	
	Almanya	Almanya	
	Macaristan	Macaristan	

	X	Litvanya	
	Letonya	Letonya	
	X	Malta	
	X	Norveç	
	Polonya	Polonya	
	Portekiz	Portekiz	
	X	X	
	Romanya	Romanya	
	Slovakya	Slovakya	
	Slovenya	Slovenya	
	İspanya	İspanya	
	İsviçre	İsviçre	
	Hollanda	Hollanda	
	Birleşik Krallık	Birleşik Krallık	
Poseidon Deniz 2012	ÜD Teknik Ekipmanları	ÜD Görevlileri	Gözlemciler
	X	Avusturya	
	X	X	Hırvatistan (1)
	Danimarka	Danimarka	
	X	Fransa	
	X	X	Gürcistan (1)
	X	Almanya	
	Yunanistan	Yunanistan	
	Macaristan	X	
	İzlanda	X	
	İtalya	İtalya	
	Litvanya	Litvanya	
	Letonya	Letonya	
	Lüksemburg	X	
	X	Malta	
	X	Norveç	
	X	Polonya	
	Portekiz	Portekiz	

	Romanya	Romanya	
	X	İspanya	
	X	Birleşik Krallık	
	X	İsveç	
	X	X	Ukrayna (1)
	Hollanda	Hollanda	

Poseidon Deniz 2013	ÜD Teknik Ekipmanları	ÜD Görevlileri	Gözlemciler
	X	X	Arnavutluk (1)
	X	Avusturya	
	X	Belçika	
	Danimarka	Danimarka	
	X	Almanya	
	Yunanistan	Yunanistan	
	Iceland	X	
	İtalya	İtalya	
	Litvanya	Litvanya	
	Letonya	Letonya	
	Luxembourg	X	
	Malta	X	
	X	Norveç	
	Polonya	Polonya	
	Portekiz	X	
	Romanya	Romanya	
	Slovenya	X	
	X	İspanya	
	X	İsveç	
	Hollanda	Hollanda	
	X	Birleşik Krallık	

EK 4

Poseidon Ortak Operasyonu: tarama – veriler 2012-2013

Kaynak : Frontex

	01/03/2012-26/03/2013	27/03/2013-31/10/2013
Yunan kara sınırı	22 584	796
Yunan deniz sınırı	2 936	4 206
Bulgaristan kara sınırı	302	2 172

EK 5

Poseidon Ortak Operasyonu: sorgulama – veriler 2012-2013

Kaynak : Frontex

	Durdurma	
Poseidon Kara	**Ocak'tan Aralık 2012'ye**	**Ocak 2013'den 31/12/2013'e**
Durdurma sayısı	29995	912
Başlıca milliyetler	7 672 Afgan, 5 103 Suriyeli, 4 534 Bangladeşli, 2 376 Pakistanlı, 2 214 Cezayirli	418 Suriyeli, 143 Iraklı, 141 Afgan, 54 Somalili, 38 İranlı.
Poseidon Deniz	**Ocak'tan Aralık 2012'ye**	**Ocak 2013'den 06/10/2013'e**
Durdurma sayısı	3007	10 427
Başlıca milliyetler	1349 Afgan, 988 Suriyeli, 190 Cezayirli, 82 Faslı, 58 Somalili	5034 Suriyeli, 3047 Afgan, 520 Eritreli, 416 Somalili, 120 Filistinli

	Kurtarma	
Poseidon Kara		
Kurtarılan insan sayısı	Listelenmemiş	Listelenmemiş
Varsayılan başlıca milliyetler	X	X
Poseidon Deniz	Ocak'dan Aralık 2012'ye	Ocak 2013'den 06/10/2013'e
Kurtarılan insan sayısı	328	1409
Varsayılan başlıca milliyetler	"197 Suriyeli, 40 Cezayirli, 31 Filistinli, 28 Afgan, 15 Faslı, 7 kişi diğer uluslardan	"843 Suriyeli, 401 Afgan, 74 Somalili, 27 Eritreli, 9 Filistinli, 55 kişi diğer uluslardan. "

EK 6

Ortak Operasyon Poseidon: Durdurma ve kurtarma 2012-2013

Kaynak :Frontex

	Tarihler	Sorgulama raporlarının sayısı	Başlıca milliyetler
Poseidon Deniz	01/04/212-31/03/2013	202	Afganistan, Suriye, Pakistan ve Filistin
	01/04/2013-02/12/2013	246	Suriye, Afganistan, ve daha az derecede Eritre, Somali ve Filistin
Poseidon Kara	Ocak-Aralık 2012	1001	Suriye, Afganistan, Irak, Bangladeş, Cezayir, Pakistan, Fas, İran
	Ocak-Kasım 2013	512	Suriye, Afganistan, Cezayir, Filistin, Irak

EK 7

Yunanistan'ın ortak geri dönüş uçuşlarına katılımı

Kaynak : Frontex

	Yunanistan'ın katıldığı ortak uçuşların toplam sayısı	Geri dönüş ülkesi	Göçmenlerin milliyetleri
2011	3	Nijerya (2 uçuş) Gürcistan (1 uçuş)	Nijeryalılar ve Gürcüler
2012	5	Nijerya (5 uçuş) Pakistan (1 uçuş)	Nijeryalılar ve Pakistanlılar
2013	10	Nijerya (6 uçuş) Pakistan (2 uçuş) Gürcistan (2 uçuş)	Nijeryalılar, Pakistanlılar ve Gürcüler

fidh

Uluslararası İnsan Hakları Federasyonu, 100'den fazla ülkede 178 bağımsız insan hakları örgütünü bir araya getirir. Göçmenlerin insan haklarını geliştirmek ve korumak Federasyon'un önceliklerinden biridir.

migreurop

Migreurop, Afrika, Orta Doğu ve Avrupa'da 17 ülkeden 45 derneği ve 44 bireysel üyeyi (araştırmacılar, aktivistler, vb.) biraraya getiren, sınırlarda engellenen göçmenlerin haklarının gelişimi ve korunması için çalışan bir ağdır.

EURO-MEDITERRANEAN HUMAN RIGHTS NETWORK
RÉSEAU EURO-MÉDITERRANÉEN DES DROITS DE L'HOMME
الشبكة الأورومتوسطية لحقوق الإنسان

Avrupa-Akdeniz İnsan Hakları Ağı, Avrupa-Akdeniz bölgesinde 20'den fazla ülkede 80'den fazla insan hakları örgütü ve kuruluşunun oluşturduğu bir ağdır. EMHRN, bölgesel yetkisi altında insan haklarını ve demokratik reformları, sivil toplumla ağ kurma ve işbirliği aracılığıyla, geliştirmeyi ve güçlendirmeyi amaçlar.

FRONTEX [EXIT]

FIDH, Migreurop ve EMHRN, Avrupa ve Afrika'dan diğer 20 örgüt ve birey yanı sıra uluslararası Frontexit kampanyasının üyeleridirler. Kampanya, Avrupa Birliği'nin dış sınırlarında göçmenlerin insan haklarına saygıyı geliştirir. İki temel hedefi vardır: Frontex operasyonlarının katkıda bulunduğu insan hakları ihlalleri hakkında halkı bilgilendirmek ve bu ihlalleri direkt olarak onlarla ilgili politik temsilcilere eleştirmek.

Geçen birkaç yılda, Yunanistan'da 2009'dan beri varlığını sürdüren Frontex (Avrupa Birliği Üye Ülkelerinin Dış Sınırlarının Yönetimi için Operasyonel İşbirliği Ajansı) Yunanistan-Türkiye sınırında varlığını sağlamlaştırdı. Uzun zamandır "düzensiz göçmenlerin Avrupa'ya ana giriş kapısı" olduğu düşünülen bölge ajansın operasyonları için bir laboratuvar oldu. Bu bölge, ilk Frontex hızlı sınır müdahale operasyonlarını ve ilk operasyonel bölge ofisini gördü. 2011'den beri Poseidon Operasyonu Yunanistan'ın dış deniz ve kara sınırlarını kontrol etmektedir.

Yüksek seviyelerde göçmen gelişleriyle uğraşan iki ülke olarak Yunanistan ve Türkiye'de göç ve sınır kontrolü üzerine olan geniş kapsamlı yasal reformlar bağlamında, Akdeniz'in iki yakasında da bir alıkoyma ve sınır dışı etme politikası geliştirilmektedir. Ciddi insan hakları ihlalleri yaygındır: Yunan sahil güvenliğinin erkek, kadın ve çocukları taşıyan tekneleri durdurup geri Türk sınırına itmesi, durdurulanların sistematik bir şekilde alıkonulması, çok sayıda sığınma hakkı ihlali, başvuru eksikliği. Tüm bunlar ihlaller için sorumluluk ve hesap verme konusunu gündeme getirmektedir.

Göçmenlerin sınırda gördüğü muamelede ve Yunanistan'daki alıkoyma merkezlerinde Frontex'in rolü nedir? Ekim 2011'de kabul edilen yeni yetki belgesinde düzenlendiği gibi, temel haklara saygı duyma yükümlülüğünü yerine getirmek için hangi eylemlerde bulunmuştur?

Bu raporda FIDH, Migreurop ve EMHRN, Frontex'in Yunanistan-Türkiye sınırındaki aktivitelerinin spesifik yapısını ve bunların göçmenlerin insan hakları üzerindeki etkisini inceleyen Yunanistan ve Türkiye'de yapılan bir araştırmanın sonuçlarını sunmaktadır. Çok sayıda insan hakları ihlalleri raporlarına rağmen AB'nin düzensiz göçle savaş politikasına katılarak ajans suç ortağı olmakta mıdır?

Mayıs 2014